

Årsrapport 2013

Fylkesmannen i Østfold

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 14
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 24
Kongehuset	Side 24
Miljøverndepartementet	Side 24
Landbruks- og matdepartementet	Side 31
Kunnskapsdepartementet	Side 52
Statens Helsetilsyn	Side 71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 75
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 81
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 84
Arbeidsdepartementet	Side 90
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 93
Samferdselsdepartementet	Side 102
Utenriksdepartementet	Side 103
Kulturdepartementet	Side 103
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 103
Andre	Side 108
Endringer i årsrapporten	Side 109

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Tilstanden i Østfold fylke

Østfold, det sørøstligste av landets fylker, ligger mellom Oslofjorden i vest og grensen mot Sverige i øst. I nord ligger Akershus og i sør danner Iddefjorden grensen mot Sverige.

Selve navnet betyr øst for Foldin, som er det gamle navnet på Oslofjorden. Symbolikken i Østfold fylkes våpenskjold er valgt ut i fra fylkes navn og geografiske plassering. Den skrått oppadgående solfiguren på rød bunn spiller på symbolikk fra en gammel kultus, og er uløselig knyttet til forestillingen om den livgivende sol og naturens grokraft. Den flammeformede strålen betyr varme, og de to rette spissene symboliserer lyset.

Mange vil mene at Østfold er litt oversett. Det er det ingen grunn til! Den beskjedne størrelsen i utstrekning, kompenseres av geografisk plassering, rike naturressurser, kulturarv med røtter og spor etter menneskelig aktivitet flere tusen år tilbake i tiden. Dette har gitt fylket en unik betydning. Fra gammelt har beliggenheten medført mye kontakt, transport og samkvem med Sverige og med det europeiske kontinentet. Det er fortsatt et viktig trekk ved kultur, levesett og arbeidsliv her. Dagens samarbeid med våre svenske naboer rommer utstrakt fellesskap når det gjelder arbeid, kultur, næring og handel på begge sider av grensen.

Befolkningstall

Folketallet i Østfold var ved utgangen av 2013 på 282 000. Netto befolkningsvekst er på vel 3 500 personer årlig. I hovedsak har tilveksten vært tilflytting. De siste årene har innvandring utgjort mer enn halvparten av denne tilflyttingen til Østfold. Mye tyder på at en del av dette er sekundært tilflytting av innvandrere, som tidligere har vært bosatt andre steder i landet.

Befolkningsveksten i Østfold er på rundt 1 %, om lag som landsgjennomsnittet. Tall fra januar 2013 viser at kun to kommuner har nedgang i folketall i 2013. Utkantkommunene Rømskog og Aremark hadde en nedgang på henholdsvis 19 personer (2,7 %) og 17 (1,2 %). Hobøl hadde størst vekst med 4,2 % tilsvarende 207 personer. Hobøl har kort avstand til Ski og Oslo.

Kommunestruktur og samarbeid

Det er korte avstander i Østfold. Fylket er ca ti mil langt og åtte mil bredt. De 18 kommunene varierer i størrelse, spesielt hva angår folketall. Fredrikstad er størst med 78 000 innbyggere, mens Rømskog har rundt 670 innbyggere. Det viser litt av spennvidden i den kommunale hverdagen.

Norge har organisert kommunene etter generalistkommuneprinsippet. Alle innbyggere skal sikres grunnleggende tjenester i den kommunen de er bosatt. For å løse alle oppgavene kommunene er pålagt, er det nødvendig med et utstrakt interkommunalt samarbeid. Det skjer på mange områder og mellom alle kommunene i fylket. Helt spesielt gjelder det kommunene i Indre Østfold. Rømskog er i en særstilling. De samarbeider i tillegg med Aurskog Høland i Akershus bl.a. om skoletilbud og over grensen til Sverige om visse helsetjenester.

Østfold er delt i fire regioner (SSB). Det er Mossregionen som består av Moss, Rygge, Råde og Våler. Nedre Glommaregionen med Fredrikstad, Hvaler og Sarpsborg. Det er Indre Østfold som består av Aremark, Askim, Eidsberg, Hobøl, Marker, Rakkestad, Rømskog, Skiptvet, Spydeberg og Trøgstad og det er Halden som er egen region. Fredrikstad og Hvaler har omfattende samarbeid også når det gjelder administrative tjenester.

Samhandlingsreform og nytt sykehus

Samhandlingsreformen og gjennomføringen av den i Østfold ligger i front nasjonalt. Dette har utvilsomt sammenheng med bygging av nytt Østfoldsykehus på Kalnes i Sarpsborg. Det skal åpne i 2015. Ett samlende vedtak om bygging av nytt sykehus kom etter mange år med diskusjoner om sykehusstruktur og plassering. Framdriften går etter planen. Det har vært avgjørende og konstruktivt samspill mellom sykehuset, kommunene og ulike myndigheter. FMØ følger godt med i arbeidet, selv om vi fra tid til annen kan savne et klarere oppdrag i krevende prosesser. I forbindelse med NAV-reformen fikk FM klart oppdrag om å være pådriver i arbeidet og spesielt sikre kommunenes interesser i det såkalte ”likeverdige partnerskapet”.

I forbindelse med gjennomføringen av samhandlingsreformen har kommunene orientert seg noe annerledes enn regioninndelingen som er nevnt over. Aremark samarbeider mer med Halden. Rakkestad orienterer seg mer mot

Sarpsborg. Samhandlingsreformen og etableringen av nytt sykehus bidrar helt klart til tettere samarbeid mellom enkelte kommuner i Østfold.

Kommunereformen

I tråd med tradisjonen inviterte FMØ til kommunekonferanse på Refsnes for ordførere og rådmenn i november 2013. Vi var heldige og fikk besøk av vår nye statsråd Jan Tore Sanner.

Kommunereformen var et viktig tema. Det er stor interesse for strukturspørsmål blant kommunene i Østfold. Så tidlig som i 2003 fikk KS i oppdrag å se på kommunestrukturen. Fylkesmannen fikk oppdrag med å bidra til fornying og utvikling i kommunene. Dette arbeidet forsetter og vi har en konferanse om fornying, erfaringsutveksling og nettverksbygging hver vår, kalt Beat for beat. I 2013 var vi så heldige å få besøk av departementsråd Eivind Dale.

FM er tiltenkt en rolle i den bebudede kommunereformen. Det ser vi fram til. De siste tiårene har vi brukt 10 millioner årlig av skjønnsmidlene til prosjekter i og mellom kommuner. Oppdraget er å sikre fornying, godt samspill, læring, robuste løsninger og gode tjenester. Vi har bl.a. bidratt i utredning av SAM-kommune Askim og Eidsberg og Utvidet kommunalt samarbeid i 5 I-Ø kommuner i 2012. Det siste prosjektet var en reaksjon på det første, og viste at slike prosesser fort blir krevende. For FMØ er et viktig hensyn at ingen kommuner skal kjenne seg oversett.

Kommuneøkonomien i Østfold

Kommuneøkonomien er gjennomgående krevende i våre 18 kommuner. Regnskapstallene for 2012 viste en styrking av resultatene i kommunene sammenlignet med året før. Samlet for kommunene i Østfold er netto driftsresultat vesentlig svakere enn landsgjennomsnittet. Sju av kommunene oppnådde netto driftsresultat over de anbefalte 3 % av sum driftsinntekter. Hovedårsaken til forbedringen i 2012 er knyttet til drift.

Data som er gjengitt i kommuneproposisjonen for 2014 viser at kommunene i fylket samlet sett har lavest utgiftskorrigerte frie inntekter av alle fylkene. Det gir samtidig grunn til bekymring at Østfoldkommunene har vesentlig lavere reserver i form av disposisjonsfond enn gjennomsnittet i landet. De foreløpige anslagene for 2013 tyder på at resultatene i de fleste kommuner blir svake også dette året. Gjelda i kommunene i Østfold økte mer enn landsgjennomsnittet i 2012, og ved utgangen av året var samlet gjeld høyere enn landsgjennomsnittet. Kombinasjonen av relativt høy gjeld, lite reserver, lavt inntektsnivå og betydelig press på velferdstjenestene gjør situasjonen krevende for mange kommuner.

Tre kommuner er for tiden i ROBEK. Det er Råde, Hobøl og Halden. Råde synes å være på vei ut av ROBEK, mens Hobøl og særlig Halden sliter for å sikre balanse og realisme i budsjettet. Særlig krevende for Halden er håndtering av et betydelig underskudd knyttet til driften. Underskuddet er akkumulert over flere år. FMØ følger opp kommunene på vanlig måte og vi holder KMD løpende orientert. Vi har orientert departementet særskilt om den krevende økonomiske situasjonen i Halden.

Den nye regjeringen har gitt signaler om endringer i inntektssystemet for kommunene. Det vil trolig kunne få betydelig utslag for Østfold i negativ retning. FMØ understreker betydningen av at mulige endringer i kommunenes inntektsgrunnlag ivaretar hensynet til inntektssvake kommuner, og at de varslede endringene eventuelt blir gjennomført på en forutsigbar måte.

Samferdsel

Østfold fylke er preget av samferdsel. Fylket har de viktigste samferdselsveier til Sverige, EU og det europeiske kontinent. E6 følger i hovedsak raet gjennom Ytre Østfold mot Gøteborg, mens E18 går gjennom Indre Østfold mot Stockholm. Grovt regnet tar E6 halvparten av den stadig voksende biltrafikken ut av og inn i landet, mens E18 tar halvparten av resten. Det vil si at ca 75 % av all transport på vei mellom Norge og omverden går gjennom Østfold. Firefelts E6 ble ferdig i 2008, mens deler av E18 fortsatt er under bygging både sørover fra Monaryggen og nordover fra Hobøl. Det er store forsinkelser i utbyggingen, særlig ved fylkesgrensen og inn i Akershus.

Det går to jernbanelinjer fra Oslo gjennom Østfold. Det er Vestre linje mot Gøteborg og Østre linje til Rakkestad, med gammelt spor med tilknytning til Sarpsborg. Noen ser her en mulighet for utvikling av Østre linje helt til Sarpsborg, noe som kan åpne for mer gods over på bane. Godstransporten på veiene er i ferd med å sprengte kapasiteten. Det er planer om utbedring og utvidelse med dobbeltspor, særlig på Vestre linje. Tunnelen gjennom Ski vil bedre tilbudet i Østfold betraktelig.

Når det gjelder båttrafikk vil jeg særlig nevne Bastøferja som trafikkerer på tvers av Oslofjorden mellom Moss og Horten. Det er et sterkt politisk ønske å få til alternativ forbindelse over fjorden, enten i form av bru eller tunnel.

Rygge flyplass har i flere år gitt et flytilbud ut av landet. Flyplassen eies av Østfold fylkeskommune, Thon og noe annet næringsliv. Flyplassen har stort potensial, men forsøkene på innenlands rutetrafikk har foreløpig ikke vært særlig vellykket.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Rygge flyplass er i endring på grunn av nedtrapping av den militære aktiviteten. Det er stor interesse for å etablere et sivilt beredskaps- og treningssenter her. Hele Østfoldsamfunnet står sammen om en slik tenkning og FMØ har bidratt til informasjon og nettverksbygging i denne sammenheng.

Østfold er et vannfylke. Klimaendringer med mye nedbør har ført til utfordringer med flom og ras. I 2013 var våren preget av barfrost og store vannmengder. Det er områder med gammel sjøbunn og kvikkleire i hele fylket.

Østfold er et grensefylke med meget sentral plassering. Den omfattende grensetrafikken og stadig vekst i godstransport på veiene, innebærer selvsagt også mange utfordringer for tollvesen og politi. Vi har gjensidig og god kontakt, særlig med politiet.

Vi har også godt samarbeid med svenske beredskapsmyndigheter og kommuner om utfordringer langs riksgrensen. Dette etablerte samarbeidet omfatter kommunene på begge sider av grensen, samt politiet, helse, FMØ og Länsstyrelsen. Disse inngår alle i Grenserådet. Prioriterte tiltak er kartlegging, beredskapsplaner og øvelser. Planleggingen av en fullskala redningsøvelse er nå godt i gang.

Næringsliv

Det er det store raet som stengte vannet inne og la grunnlag for utbygging av vannkraft og industrireisning i byene langs kysten. I Indre Østfold ga den vannrike Glomma grunnlag for kraftutbygging. Askim gummivarefabrikk er eksempel på den gamle industrien som nå er borte. Men samfunnene er formet av historien. I Askim startet arbeidsinnvandring på 60-tallet fra daværende Jugoslavia og Pakistan. Det preger befolkningen i dag. Det er 70 nasjonaliteter i Askim, og av 15 315 innbyggere i 2013 er 18,5 % enten innvandrere eller norsk fødte av to foreldre med innvandrerbakgrunn.

Næringsstrukturen har endret seg radikalt etter 70-tallet. Fra å være et utpreget industrifylke, har vi fått en allsidig sysselsetting. Men fortsatt har Østfold en relativt stor andel av landets sysselsetting innen treforedling, produksjon av kjemiske råvarer, elektrovarer og næringsmiddelindustri. Bortfallet av industriarbeidsplasser er kompensert med økt offentlig sektor, privat og forretningsmessig tjenesteyting og varehandel.

Skogen har gitt grunnlag for industri i Østfold. Det er fortsatt treforedlingsindustri flere steder som i Halden og Sarpsborg. Ny teknologi bidrar til viktig omstilling. Råstoffet i treet utnyttes nå slik at Borregård ansees å være verdensledende på sin teknologi og produkter.

Østfold har gode forutsetninger for matproduksjon. Her er godt jordsmonn og godt klima. Primærproduksjon av mat har alltid vært viktig. Omstillingsevnen er god. Produksjon av frukt og grønnsaker er videreutviklet bl.a. med kvalitet og mulighet for sporing av produksjonssted.

Matproduksjon er basert på langsiktighet og stor kompetanse. Mange i næringen er bekymret for klimaendringer. Det har de siste to årene vært økning i antall saker om avlingsskade særlig etter flom og ekstrem nedbør.

Helsedirektoratets rapport "Utviklingen i norsk kosthold 2012" viser at andelen av norskproduserte matvarer på energibasis, selvforsyningsgraden, var på 48% i 2011. Den falt med fem prosent til 43% i 2012! Svingningene skyldes i første rekke klimatiske vekstforhold, som gjenspeiles i andel norskprodusert korn til matmel. Det er særlig viktig å sikre jordvern i områder som Østfold. I tillegg vil vi understreke at det er svært viktig å sikre beredskapslager for såkorn.

Planarbeid

Matjord er en viktig ressurs for kommende generasjoner. Jordvern er et viktig saksområde for FMØ, og vi merker stort engasjement i befolkningen for å sikre den gode matjorda i fylket.

Generelt vil FMØ bidra til dialog og gode løsninger. Fylkesplanen er godkjent ved kongelig resolusjon, og vi forholder oss til den. Når det gjelder arbeidet med kommuneplaner og reguleringsplaner fremmes det få innsigelser fra vår side. Dersom vi for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser velger å fremme innsigelser, blir de som oftest løst i fylket med møter og dialog mellom kommunene og FMØ v/fagavdelingen som har innsigelse.

Dersom det ikke lykkes, velger kommunen(e) å be om meklingsrolle fra fylkesmannen. Meklingsrollen er viktig og forutsetter en gjensidig og klar forståelse av roller. I Østfold er det alltid fylkesmannen personlig som er

meklingsmann. Hun deltar derfor ikke i forarbeid eller signeringer av innsigelser.

Som eksempel på mekling i 2013 kan nevnes at Trøgstad og Eidsberg kommuner ville ha reguleringsplan for Monaryggen. Det er en omfattende grusavsetning fra siste istid, som ligger i begge kommuner. Her har det vært tatt ut grusressurser i over 40 år og det var et sterkt ønske om å styre den framtidige forvaltningen av gjenværende ressurser gjennom en reguleringsplan. I saken var det innsigelse fra Direktoratet for mineralforvaltning, som ønsket maksimalt uttak, fra Riksantikvaren som var meget restriktiv, fra Østfold fylkeskommune og FMØ ved miljøvernavdelingen. Dessuten var ikke de to kommunene enige seg imellom. Denne saken ble løst gjennom mekling.

Vannfylket Østfold

Det store raet som stenger vannet inne i Østfold gjør fylket til et vannfylke. Det illustreres med Hobølelva som slynger seg gjennom det flate landskapet før den når innsjøkonglomeratet Vansjø. Gjennom Østfold renner Norges lengste og mest vannrike elv, Glomma. Mot øst finner vi Haldenvassdraget med de attraktive slusene.

I vannforvaltningen er Østfold en del av Glomma vannregion. Med nedbørsfelt som avgrensning omfatter denne regionen områder i ni fylker og ca 100 kommuner. Østfold ligger nedstrøms, og det var FMØ som ble vannregionmyndighet for Glommaregionen i utgangspunktet. I forbindelse med forvaltningsreformen, ble så ansvaret overført til Østfold fylkeskommune fra og med 2010. FMØ har fortsatt fagansvar for det vannfaglige arbeidet.

Arbeidet med vann og vannkvalitet krever arbeid på tvers av faggrenser. Det er en klar sammenheng mellom vannkvalitet og avrenning fra landbruket. For å få på plass et godt miljøprogram for landbruket i Østfold og Akershus, gikk vi tidlig i dialog med bl.a. landbruksorganisasjonene i fylkene for å forhandle fram en avtale om miljø. Det ble oppnådd enighet om betydelig reduksjon i tillatt areal for høstpløying. Det var derfor med undring vi måtte ta til etterretning at LMD underkjente den fremforhandlede avtalen. Det skapte særlig forargelse i Marker kommune, som faktisk vurderte å melde seg ut av samarbeidet.

Sysselsetting

Østfold hadde 118 151 sysselsatte ved inngangen til 2013 Det har vært en nedgang i sysselsettingen i Østfold de siste fem årene på 0,9 %. I samme periode har fastlands-Norge hatt en sysselsettingsvekst på 2,5 %. Østfolds andel av arbeidsplasser i landet har gått ned fra 5,1 % i 1986 til 4,6 % i 2013.

Arbeidsledigheten generelt er lav i Norge i forhold til alle andre land vi sammenligner oss med. NAVs tall fra desember 2013 viser en ledighet i Østfold på 3,6 %. Ungdomsledigheten fra 20-24 år er på 5,9 % og fra 25-29 år på 6,6 %. Økningene fra i fjor er på henholdsvis 10 og 6 % og blant de høyeste i landet. Det er interessant å legge merke til at i Moss der Petterson fabrikker ble nedlagt for et år siden, er ledigheten nå på 3,2 %. Den har gått ned med 11 % fra 2012 til 2013, en reduksjon i antall ledige på 63 personer.

Det er overskudd på arbeidskraft i fylket. Av en arbeidsstyrke på ca 137 000, arbeider ca 23 000 utenfor fylket. Disponibel inntekt pr innbygger var 93 % av landsgjennomsnittet i 2011.

Levekår

I et gammelt industrifylke som Østfold har det tradisjonelt vært klasseskiller mellom folk, kanskje særlig i byene. Sosiale ulikheter går som kjent ofte i arv, og statistikken forteller om at Østfold har utfordringer hva angår levekår. Utdanningsnivået er relativt lavt sammenlignet med andre. Her er det flere røykere, flere som bruker legemidler mot psykiske lidelser og flere uføretrygdede enn landsgjennomsnittet.

Utdanning og kompetanse

Østfoldelevenes resultater er en stadig utfordring i fylket. Trenden er at det nasjonale gjennomsnittet ligger over resultatene i Østfold. Østfold ligger under landsgjennomsnittet i antall formidlede plasser for læringer. Frafallet fra videregående opplæring er også generelt høyere enn i landet for øvrig og frafallet i yrkesfag er blant de høyeste i landet.

Det er iverksatt mange tiltak for å redusere frafallet. NY GIV oppfølgingsprosjektet kan vise til positive tall og resultater. Høgskolen i Østfold er en viktig aktør for å tilby tidsriktige studier av høy kvalitet for hele regionen. Fylkesmannen er tett på både kommunene og fylkeskommunen og støtter opp om en bred og felles satsing for å øke gjennomføringen av videregående opplæring.

Det arbeides kontinuerlig med disse spørsmålene. Gjennom de siste tiårene har det vært viktig og systematisk satsning på utdanningstilbud og kompetanse. Økt utdanning og kompetanse er nøkkelen til arbeid og utvikling.

Inspira Science Center i Sarpsborg er ett godt eksempel på at et samarbeid på tvers i fylket kan lykkes og har

bidratt til et senter som gir et kvalitativt opplæringsstilbud til sektoren fra barnehager til høghskolenivå.

Sjumilssteget

Vi ser at våre oppdragsgivere fra HOD, BLD, AD, Hdir og AVdir samarbeider tettere om oppdrag knyttet til barn og unge. Også KD og Udir bidrar. Dette er en gledelig utvikling. Det er jo slik at livene våre ikke kan deles i sektorer, alt påvirker alt.

FMØ har forsterket samarbeid på tvers av faggrupper og avdelinger. Det er etablert et tverrfaglig samordningsteam for barn og unge hos FMØ i 2013. Arbeidet er preget av entusiasme. Også Østfold fylkeskommune har en viktig rolle i dette arbeidet. FMØ samarbeider med dem, Høyskolen i Østfold, NAV i fylket og en rekke ulike kompetansesenter.

Sjumilssteget i Østfold lanseres i 2014. Det blir en kick off- konferanse med alle kommunene i slutten av mars i år. Dette skjer i samarbeid med NAV og KS, og har skapt stor interesse.

Folkehelsearbeidet

I folkehelsearbeidet er Østfold et pilotfylke og vi samarbeider med Østfold fylkeskommune. Tjukkasgjengen oppsto i Moss og har spredt seg til hele fylket og store deler av landet for øvrig. Tjukkasgjengen bruker selvironi og humor i arbeidet for fysisk aktivitet og bedre helse.

I forbindelse med folkehelsehøringen ga vi uttrykk for skepsis til tilsyn med folkehelse etter målbare indikasjoner og rapporter. Vi tenkte at en innsigelse ved mangel på planer ville være en god forenkling og til og med forbedring. Men vi fikk altså tilsynsmyndighet, og det hender vi får spørsmål ved om det er nødvendig.

Regjeringsskifte

Et hvert regjeringsskifte innebærer signaler om ny politikk. Det skaper naturlig nok forventning om rask endring i politikken blant befolkningen og blant folkevalgte. Samtidig er forvaltning basert på langsiktighet og eksisterende lov- og regelverk. Virkeligheten er kompleks. Ting tar tid. Rettsgarantier etableres på stadig flere områder. Interesser er ulike og fører til konflikter.

Fylkesmannen er den forlengede arm til *den til en hver tids sittende regjering*. Det er viktig at også de sentrale myndigheter er klar over de utfordringer som forventninger om ny politikk fører med seg, før den nye politikken kommer til uttrykk i form av nytt lov- og regelverk.

For politiske signaler holder ikke uten videre juridisk. Det er slik at eksisterende lov- og regelverk gjelder til vi har fått nytt lov- og regelverk. Det er gode grunner til å be om at nye aktører sentralt ikke tar for enkelt på dette grunnleggende rettssikkerhetsprinsippet. FMØ fikk ganske raskt melding om erstatningskrav i forhold til omgjøring av beslutninger vi hadde tatt på bakgrunn av eksisterende lov og regelverk og retningslinjer utformet av den forrige regjeringen.

Stemmerettsjubileet

I 2013 feiret vi at kvinner fikk allmenn stemmerett i Norge. Feiringen ble meget vellykket i Østfold. Her ble vandreutstillingen "Kvinnens kår i 100 år" åpnet av fylkesmannen i mars 2013. Den gikk rundt på fylkes museer og i kommunene til den ble avsluttet av tidligere stortingspresident og leder av stemmerettsjubileet på fylkeshuset i desember 2013. Hele året ble den såkalte Østfoldmodellen holdt fram som et eksempel til etterfølgelse. Østfoldmodellen ble bygget på en kombinasjon av frivillige ildsjeler, kulturinstitusjoner og andre som gikk sammen og satte likestilling, demokrati og samfunnsutvikling på dagsorden.

Østfold fylkeskommune bidrar dessuten generelt til kulturinvesteringer, kulturprosjekter og noe drift. Sammen med kommunenes innsats har dette gitt kulturell aktivitet et løft i Østfold.

Arbeidet med planlegging av Grunnlovsjubileet 2014 ble intensivert i 2013. Østfold har valgt en samlende strategi for at historien om det som skjedde etter at Grunnloven ble vedtatt på Eidsvoll 17. mai, blir løftet opp på den nasjonale dagsorden i forbindelse med feiringen i 2014. Krigshandlinger mange steder i fylket og fredsslutning i og med Mossekonvensjonen i august 1814 der – "Ord vant over våpnene!" er satt i sentrum.

Tilstanden i embetet

2013 har vært preget av to ekstraordinære forhold. For det første gjelder det rehabiliteringen av Statens Hus og inngåelse av en ny langsiktig leiekontrakt med Entra Eiendom. Prosessen var omfattende og innebar at alle medarbeidere ble berørt. Resultatet er mer effektiv arealutnyttelse, bedre og mer tidsriktige kontorer og fellesarealer og tilfredse medarbeidere. For det andre gjelder det vergemålsreformen. Fra og med 1. juli 2013 overtok FMØ ansvaret for vergemål i fylket. Det er en førstelinjetjeneste som innebar at det ble rundt ti nye medarbeidere hos FMØ. Til tross for store utfordringer i gjennomføringen særlig knyttet til det sentrale

prosjektet, vil jeg si at oppgavene er løst her så godt som overhodet mulig.

Når det gjelder den generelle oppgaveløsningen hos FMØ er oppgavene blitt løst godt nok innenfor de økonomiske rammer som er gitt. Gjennom vårt styringsverktøy, exie, har ledelsen i ledermøtet en gjennomgang av alle resultatområdene hvert tertial. Dette gir god oversikt, og mulighet til å sette i verk tiltak om nødvendig. Som kollegium tar vi slik ansvar for helheten og prioriteringer. Fra Statens Helsetilsyn er det gitt klare retningslinjer for dette, og det er selvsagt til hjelp i arbeidet. For øvrig vises til omtale andre steder i denne årsrapporten.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Overordnet vurdering av økonomisk situasjon

<i>(beløp i hele tusen)</i>	Tildeling 2013 *)	Regnskap Resultat 2013 *)	Avvik **)
Kapittel 1510 post 01	72 780	74 996	
Kapittel 4510 post 15, 16, 18 og 02		-3 560	
Netto	72 780	71 436	1 344
Kapittel 1510 post 21	785	3 065	
Kapittel 4510 post 01		-3 309	
Netto	785	-244	1 029
Sum avvik post 01 og 02			2 373

*) Total tildeling inkl. tilleggsbevilgninger, overskridelsesfullm. og overf. fra 2013. **) Tildeling – Regnskapsresultat = Avvik, dvs netto mindreforbruk på 2,373 mill kroner.

Embetet har hatt god kontroll med økonomien gjennom 2013 og gjennom stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter er situasjonen tilfredsstillende ved årsskiftet. God økonomikontroll betyr imidlertid ikke at det er tilfredsstillende forhold mellom oppgaver og ressurser.

Noe av mindreforbruket knytter seg til ubrukte flerårige prosjektmidler, dvs hvor inntektene er kommet i 2013 men hvor utgiftene helt eller delvis kommer i 2014. Dette gjelder bl.a. Difi-midler til teamutvikling og midler til prosjekt Nettverk Østlandet. Øvrig mindreforbruk dreier seg primært om følgende forhold:

- Noe mer i administrativ kostnadsdekning (overhead) og inntekter enn opprinnelig forventet.
- Vakanser /fødselsrefusjoner. En del vakanser. Bl.a har en avdeling valgt å holde en stilling vakant inntil en person i langtidspermisjon kommer tilbake.
- Vergemål: Vi har noe restmidler / overhead knyttet til vergemål. Pga problemer i det sentrale vergemålsprosjektet har en del aktiviteter måtte forskyves. Det vil derfor bli satt inn ekstra ressurser til dette i 2014.

Kommentarer til ressurfordelingstabellen under

Kommentarer til kap. 1510: Den store økningen på HOD-området, sammenlignet med 2012, skyldes

rammeoverføringen fra fagkapitlene som ble foretatt i 2013-budsjettet. Reduksjonen på KD-området, sammenlignet med 2012, skyldes ulike vakanser og refusjoner som vi har hatt på dette området i 2013. Øvrige endringer på kap 1510 skyldes primært ordinært lønns- og prisvekst.

Kommentarer til fagdep: Den meget store økningen på JD-området, sammenlignet med 2012, skyldes vergemålsmidlene. Reduksjon på MD-området skyldes dels et interreg-prosjekt som ble avsluttet i 2012 og dels en vakanse i den gebyrfinansierte stillingen på forurensningsområdet. Reduksjonen på HOD-området skyldes rammeoverføringen til kap 1510.

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler

Av de kr 17.257.481 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 7.166.275 honorarer til eksterne.

- MD: kr 188.870, mangfold og friluftsliv
- KD: kr 3.690.710, primært eksamen og nasjonale prøver (sensorutgifter)
- BLD: kr 9.128, barnevern og integrering
- JD: kr 103.750, fri rettshjelp
- AD: kr 43.358, andre oppgaver sosialtjenesten
- HOD: kr 3.130.459, primært kontrollkommisjon

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 8 866 061,00	kr 3 420 591,00
Landbruks- og matdepartementet	kr 8 415 089,00	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 195 040,00	kr 4 865 625,00
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 120 979,00	kr 698 855,00
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 461 223,00	kr 3 461 434,00
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 429 801,00	kr 199 362,00
Arbeidsdepartementet	kr 313 888,00	kr 1 376 124,00
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 11 868 865,00	kr 3 235 493,00
Andre	kr 26 764 943,00	kr 0,00
Sum:	kr 71 435 889,00	kr 17 257 484,00

1.3 Andre forhold

Innkjøp og miljøledelse

Grunnlaget for embetets innkjøpspraksis er nedfelt i embetets anskaffelsesrutine og anskaffelsesstrategi. Ny anskaffelsesstrategi ble vedtatt i 2012 og gjelder frem til 2014. Her er målsettinger og indikatorer fastsatt, samt at planlagte fellesanskaffelser og andre anskaffelsestiltak for strategiperioden er beskrevet.

I 2013 ble to nye rammeavtaler iverksatt (hotellavtale og avtale for bedriftshelsetjeneste) og én ny rammeavtale for møbler ble inngått. Videre er ny husleieavtale inngått, samt ny renholdsavtale i samarbeid med Skatteetaten. For øvrig er det arrangert et internt innkjøpskurs med ekstern foredragsholder, anskaffelsesrutinene er revidert og det er arbeidet med veiledningsstoff for intranettet.

Miljøledelsesaspektet er viktig i embetets anskaffelsesstrategi. Det er nedfelt en målsetting om at våre anskaffelser skal bidra til lavere miljøbelastning, og indikatorene vi måler oss selv på er antall fellesavtaler med klare miljøkrav og kompetansehevende tiltak med vekt på miljøaspektet. Det er stilt tydelige miljøkrav i de aller fleste avtaler som er inngått i 2012/2013.

Inkluderende arbeidsliv

I 2013 hadde embetet et sykefravær på 3,8 %, hvorav 2,3 % utgjorde legemeldt fravær og 1,5 % utgjorde egenmeldt fravær. I henhold til lokal IA-avtale hadde Fylkesmannen i Østfold som målsetting at sykefraværet skulle være redusert til 3,5 % pr. 31.12.13. Dette målet ble ikke nådd, men embetet er likevel fornøyd med at sykefraværet ble redusert med 0,6 prosentpoeng sammenlignet med 2012. Embetet har klart å redusere sykefraværet på tross av de store utfordringene embetet har hatt i forbindelse med vergemålsreformen. Embetet arbeider målrettet for å holde sykefraværet så lavt som mulig ved forebygging og oppfølging av sykefravær.

Hvert år utarbeides det en IA/HMS handlingsplan som behandles i ledergruppen og arbeidsmiljøutvalget. Det fastsettes ulike tiltak knyttet til delmålene i lokal IA-avtale. Alle ansatte har blant annet mulighet for å trene en time pr uke i arbeidstiden. Vi har et eget trimrom på Statens Hus og BHT bidrar med opplæring i treningsapparatene, og det har blitt gjennomført stressmestringskurs for noen ansatte. I 2013 ble det gjennomført

vernerunder i samtlige avdelinger og alle ansatte har fått tilbud om medarbeidersamtale. Det har videre blitt gjennomført 2 1/2-dags seminar for ledere, verneombudene og de tillitsvalgte, hvor det har vært fokus på grunnleggende HMS og de ulike rollene i IA-arbeidet.

Inkludering av personer med redusert funksjonsevne

Fylkesmannen i Østfold er opptatt av å legge til rette for å beholde medarbeidere som varig eller midlertidig har fått sin arbeidsevne redusert. Den enkeltes arbeidssituasjon tilrettelegges så langt det er mulig. Gjennom utlysningsteksten oppfordres eksterne søkere med nedsatt funksjonsevne til å søke ledige stillinger i embetet, dersom de for øvrig er kvalifisert. Erfaringer tilsier imidlertid at søkerne i svært liten grad opplyser om dette i søknadsprosessen.

Embetet har som målsetting å ha minst 4 personer i arbeidspraksis hvert år. I 2013 hadde vi 10 personer i arbeidspraksis, hvor 4 av disse hadde innvandrerbakgrunn. Som et overordnet resultatkrav, skal Fylkesmannen i Østfold ta inn minimum en person med nedsatt funksjonsevne under 30 år på en praksisplass pr 100 ansatte. Vi har oppfylt resultatkravet, men i praksis er det litt vanskelig å forholde seg til aldersgrensen. Vi får henvendelser fra mange aktører som ønsker å ha personer i arbeidspraksis hos oss, og vi har i disse dialogene ikke spesielt fokus på alder, men på individuelle behov og muligheter hos oss.

Livsfasepolitikk, herunder seniorpolitikk

Embetets livsfasepolitikk har som mål å ivareta ansattes behov, samt øke gjennomsnittlig avgangsalder. Virkemidlene som benyttes er blant annet bruk av velferdspermisjoner, mulighet for forskjøvet arbeidstid (kveld/helg), muligheter for å trene i arbeidstiden, gjennomføring av seniorkurs, samt gjennomføring av medarbeidersamtaler og milepælssamtaler for ansatte over 60 år. Embetet har ikke fremforhandlet noen lokal særavtale i henhold til HTA pkt 5.9.1.b, for uttak av ekstra seniordager.

Kommunikasjon, klarspråk og samisk språk

Fylkesmannen i Østfold har i 2013 fortsatt arbeidet med klarspråk og jobbet aktivt med språkforbedringstiltak. Organiseringen av klarspråkarbeidet ble i løpet av 2013 overført fra prosjekt til linjeorganisasjon. Som et ledd i dette ble det etablert en egen ordning med «språkambassadører» i hver avdeling. «Språkambassadørene» oppgave er å fungere som ressursperson og veileder for avdelingen i klarspråk og være pådriver for klarspråkarbeidet i avdelingen. Alle språkambassadørene fikk i begynnelsen av 2013 opplæring i veiledningsrollen, og inngående opplæring i bruk av embetets egen språkprofil og språkveileder. Det er også gjennomført nettverkssamlinger for språkambassadørene gjennom året, og det er anskaffet språkbøker og hjelpemidler for klarspråkarbeidet til språkambassadørene. Formålet med ordningen er å videreføre og skape varige resultater av klarspråksatsingen, og hindre at arbeidet med klarspråk mister kraft etter at Statens klarspråkprosjekt er avviklet. Klarspråkarbeidet hos Fylkesmannen er forankret som et prioritert innsatsområde i embetets kommunikasjonsstrategi og overordnet virksomhetsplan. Arbeidet har vært finansiert gjennom både prosjektmidler, midler over eget driftsbudsjett.

Fylkesmannen i Østfold har bidratt aktivt i portalprosjektet og arbeidet med å utvikle nye nettsider for fylkesmennene i 2013. Embetets kommunikasjonsråd giver har inngått i FADs styringsgruppe og vært bindeledd mot fylkesmennenes kommunikasjonsforum gjennom hele året. I tillegg er det iverksatt et forarbeid knyttet til behovskartlegging og planlegging av nytt intranett i embetet som innføres i 2014. Internettsidene til Fylkesmannen i Østfold hadde 57.596 besøk og 215.908 sidevisninger i 2013, som er det første hele året med nye nettsider. Dette er en markant nedgang fra foregående år. I 2011, som var siste hele år med gamle nettsider, var det til sammenligning 101.107 besøk og 270.133 sidevisninger. Kvaliteten på nettsidene har dessuten blitt markant redusert i følge Difis kvalitetsvurdering i 2013. Fylkesmannen i Østfold oppnår kun fire stjerner og en gjennomsnittsskår på 60%. Mest bekymringsfullt er det at vi kun oppnår 42% skår på tilgjengelighet (universell utforming) i 2013, mens vi oppnådde 82% i 2011, 97% i 2010 og 100% i 2009. Den lave skåren på tilgjengelighet i 2013 gjelder for samtlige embeter og skyldes hovedsakelig mangler ved design av portalen. Det har ikke kommet på plass nye nettjenester i 2013, og det sentrale utviklingsarbeidet knyttet til fylkesmannen.no har ligget på is i 2013.

Fylkesmannen i Østfold har hatt høy synlighet i mediebildet i løpet av 2013. Totalt var det 3376 medieoppslag i aviser og på nett i fjoråret hvor Fylkesmannen i Østfold var omtalt, i følge statistikk fra Opoint. Til sammenligning var det 2861 medieoppslag med Fylkesmannen i Østfold i løpet av 2012.

Arbeidet med samisk språk gjennom portalprosjektet innebærer at kjernetekster på embetets nettsider er tilgjengelig på både nordsamisk og sørsamisk. Portalprosjektet arbeider fortsatt med å få på plass kjernetekster på lulesamisk.

Effektivisering

OslofjordGIS-samarbeidet er etablert for å skape et kompetent, robust og effektivt GIS-samarbeid som bidrar til aktiv og nødvendig bruk av GIS i oppgaveløsningen hos fylkesmennene i Oslo og Akershus, Vestfold og Østfold. Vi har opplevd en merverdi (synergieffekt) av å samarbeide, og embetenes samlede GIS-kompetanse har økt. Samarbeidet skal sikre drift, opplæring og utvikling av kartløsningen (Oslofjord-GIS) som er etablert gjennom prosjektet «Oslofjord-GIS» i 2012 og 2013. GIS-koordinatorene skal gjøre dette arbeidet i nær dialog med bruker-/faggruppene i embetene. GIS-koordinatorene skal også, etter nærmere definerte servicebeskrivelser, levere temakart, analyser og GIS-relaterte tjenester til avdelingene i embetene. En langsiktig avtale om samarbeid er utarbeidet og undertegnet av de tre embetene.

Infrastrukturen som er etablert med to servere i FRI-nettet på Hamar har fungert etter forventningen. Den har gitt lik tilgang til serverne for de tre embetene, og stabiliteten har vært svært god. Installasjonen trekker veksler på allerede etablerte IKT-løsninger for embetene. Det er inngått avtale med FRI om tilgang til en databaseserver og en applikasjonsserver til bruk i OslofjordGIS-samarbeidet.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generellesamordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Styringsdialog og samordning

Statsetatsjefsmøtet er en viktig arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler. I 2013 ble disse temaene tatt opp: Miljøverndepartementets forsøk med samordning av statlige innsigelser til kommunale planer, NOU 2013: 5 Når det virkelig gjelder - Forslaget til å organisere HV, Sivilforsvaret og politireserven. Status i arbeidet med oppdatering av fylkesROS-analysen. Orientering om KVVU for ny Oslofjordforbindelse.

Fylkesmannens styringsdialog og samordning overfor kommunene ordnes slik:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes politiske og administrative ledelse (ordfører og rådmann).
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune. I 2013 besøkte Fylkesmannen: Spydeberg, Hobøl, Råde, Rømskog, Rakkestad og Marker.
4. Fylkesmannens fornyingskonferanse for kommunene, Beat for Beat.
5. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannen utarbeider en vår- og en høstutgave av Østfoldrapporten. Rapporten viser nøkkeltall for Østfoldkommunene og statens forventninger til kommunene. Embetet har ellers en samordningsgruppe hvor de faste stedfortrederne i alle avdelinger og flere fra samordningsstaben er med. Denne gruppen bidrar bl.a. i forberedelsen til kommunemøtene, utarbeidelse av Østfoldrapporten, fordeling av skjønnsmidler til fornyingsprosjekter med mer.

En viktig samordningsoppgave i forhold til kommunene og statlige etater er knyttet til plandelen i plan- og bygningsloven. Fylkesmannen har et planlag med representanter fra alle fagavdelinger. Planlaget samordner uttalelser til kommuneplanene. Alle kommuner har nå en kommunal planstrategi som angir hvilke plan- og utviklingsprosesser kommunen skal prioritere i inneværende kommunestyreperiode. Fylkesmannen avsluttet i 2013 et prosjektsamarbeid med Østfold fylkeskommune om koordinert innsats mot kommunenes arbeid med planstrategier. I dette samarbeidet ble det arrangert seminarer med aktuelle tema, utarbeidet statistikk for kommunene og avslutningsvis i 2013, avholdt en erfaringskonferanse om arbeidet med kommunale planstrategier.

Kommuneøkonomi

Fylkesmannen har i samarbeid med KS faste årlige informasjonsmøter om henholdsvis kommuneproposisjonen og statsbudsjettet. Vi bruker ellers Fylkesmannens hjemmeside aktivt som informasjonskanal. I Østfoldrapporten som publiseres i to årlige utgaver, formidler vi statlige forventninger og gjengir vår vurdering av status innenfor kommuneøkonomi i fylket. Vi har en aktiv oppfølging av kommuner i økonomisk ubalanse og da særlig ROBEK-kommunene. Fylkesmannen har faste møter med politisk og administrativ ledelse i ROBEK-kommunene, og vektlegger viktigheten av konkretiseringer av tiltak for så raskt som mulig å gjenopprette den økonomiske balansen. Spesielt i to av ROBEK-kommunene, Halden og Hobøl, har vi hatt en tett oppfølging av i 2013 i forhold til deres spesielle situasjon. Hobøl kommune har nå snart vært 10 år i registret, mens Halden kommune har en økonomi i sterk ubalanse. Når det gjelder økonomisk planlegging og forvaltning har vi spesielt fulgt opp disse to kommunene, men vi har også veiledet andre kommuner innenfor dette feltet. Skjønnsmidler blir brukt aktivt som virkemiddel overfor kommuner i økonomisk ubalanse ved å støtte opp om omstillingsprosjekter. Vi har ikke prioritert noen spesiell oppfølging av finansreglementet i kommunene i 2013, og vi har ikke informasjon som tilsier at dette er et kritisk område for oppfølging i Østfold.

Vi har fulgt opp at kommunene rapporterer KOSTRA-tall innen de fristene som gjelder, og purret på kommuner som ikke har rapportert. Basert på foreløpige KOSTRA-data hadde vi en gjennomgang, og ga en tilbakemelding til noen kommuner knyttet til antatte feilrapporteringer. Fylkesmannen bruker KOSTRA-data aktivt i vår dialog med ROBEK-kommunene og andre kommuner. Vi benytter KOSTRA-data på en systematisk måte i Østfoldrapporten. Denne rapporten blir brukt som et viktig underlag i våre årlige kommunemøter. I samarbeid med Østfold Analyse gir vi ellers ut en årlig KOSTRA-rapport som gir en helhetlig vurdering av økonomien i de 18 Østfoldkommunene, og i 2013 inviterte vi kommunene til en KOSTRA-dag der data fra rapporten ble

presentert.

Fornyning

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønnspotten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2013. Kommunene ble invitert til å søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. Til hjelp i fornyingsarbeidet er det etablert en referansegruppe hvor 3 rådmenn og KS er med.

Vi har for 2013 tildelt kr 3 480 000 til interkommunale prosjekter. Dette er en nedgang på kr 920 000 fra i fjor, noe som i hovedsak kan tilskrives færre søknader til interkommunale samarbeidsforsøk. Til prosjekter i enkeltkommuner ble det tildelt kr 6 520 000. Enkelte av kommuneprosjektene er også samarbeid mellom to og flere kommuner. Tematisk fordelte prosjektene seg slik i 2013:

1. Ledelse og omstilling: 1 prosjekt
2. Kvalitetsutvikling av tjenestene: 19 prosjekter
3. Effektiv ressursbruk og økonomistyring: 18 prosjekter
4. Klima og miljø: 2 prosjekter
5. Samfunnsutvikling og kommuneplanlegging: 3 prosjekter.

Lærings- og erfaringsdeling er et viktig kriterium for alle fornyingsprosjektene. Fornyingskonferansen Beat for beat er en årlig møteplass for dette. I 2013 ble konferansen arrangert for 10. gang, med god deltakelse og gode tilbakemeldinger fra kommunene. Vi satte spesiell fokus på forventninger til innovasjon i kommunene, på digital forvaltning og tverrfaglig kommunikasjon og samarbeid. Statssekretær Kjell Erik Øie i Helse- og omsorgsdepartementet, departementsråd Eivind Dale i Kommunal- og regionaldepartementet og psykolog Bjørn O. Larsen i INREL, som har vært rådgiver i nettverket for utsatte barn og unge, var blant innledeerne.

Vi har informert kommunene om de nye innovasjonsstrategiene. Prosjektene for 2014 vil bli prioritert i henhold til de kriteriene som disse legger opp til.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Vergemålsreformen

Fylkesmannen i Østfold har, som alle andre embeter, stått overfor store utfordringer med å etablere oss som ny lokal vergemålsforvaltning fra 1. juli 2013. Som kjent er versjon 1 av Vergemålsapplikasjonen fortsatt ikke godkjent, og vi vil fortsatt stå overfor store utfordringer og stramme prioriteringer i 2014.

Vi var godt forberedt til å ta imot oppgaven som ny lokal vergemålsmyndighet, og hadde lyktes godt med de delmål vi hadde satt oss for å være rustet til å møte utfordringene fra oppstarten av reformen 1. juli. I tett samarbeid med de kommunale overformynderiene bidro vi i første halvår til at alle løpende vergemålssaker ble overført til Fylkesmannen gjennom datafangstportalen i regi av det sentrale vergemålsprosjektet. Vi gjennomførte en omfattende rekrutteringskampanje for å sikre oss tilstrekkelig med verger. Vi brukte mye tid og ressurser på å følge opp disse, samt til å gi informasjon og opplæring til folk og instanser ute i kommunene som ville bli direkte berørt av reformen. Fem medarbeidere fra kommunene har fortsatt sitt arbeidsforhold med vergemålssaker hos oss (virksomhetsoverdragelse). Juridisk avdeling bruker pr i dag ca 8,5 faste årsverk til å håndtere vergemålssakene.

I løpet av høsten engasjerte juridisk avdeling ytterligere to personer midlertidig for å bistå med oppgaveløsningen, videre har vi benyttet mye overtid. Administrativ stab har benyttet stor grad av overtid og ekstra ressurser i arkivfunksjonen for å møte utfordringene. Alt som følge av de tilleggsutfordringene som vi raskt sto overfor som følge av et nytt elektronisk saksbehandlingssystem som ikke fungerte/fungerer etter forutsetningene (forsinkelser, feil og mangler). Dette har nødvendigvis ført til en stram prioritering. Av hensyn til rettssikkerheten til de berørte har arbeid med å behandle søknader om utbetalinger - og med å besørge løpende utbetalinger, vergegodtgjøringer, samt oppnevning av nye verger hatt høyeste prioritet. Mye av denne saksbehandlingen har periodevis vært løst via midlertidige manuelle løsninger, som igjen har ført til merarbeid. Embetet har også prioritert å følge opp vergene, blant annet ved å sørge for stor grad av tilgjengelighet via "vergemålstelefonen" som ble etablert tidlig på året. Telefonen er åpen hver dag i arbeidstiden, og alle henvendelser blir besvart samme dag.

I perioden 01.07.13 - 20.01.14 har Fylkesmannen i Østfold mottatt 8918 inngående dokumenter. Vi har over

3000 pågående aktiviteter i saksbehandlingssystemet ARVE, og saksbehandlingstiden er uforsvarlig lang. Tiltak settes inn for å bedre situasjonen i 2014.

Velferdsområdet

Fylkesmannen viderefører det strukturerte samarbeidet for å forankre reformen gjennom kommuner og NAV fylkesledd, gjennom NAV samarbeidsgruppe, i koordineringsgruppe for kompetanseheving og i dialogen med kommunene, blant annet i kommunemøtene. FM ved Barnehage- og utdanningsavdelingen og Helse- og sosialavdelingen deltar i satsningen NyGiv, og gjennom den tverrfaglige satsningen knyttet til Barnekonvensjonen og Sjumilssteget, (se 2.3) oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling.

Vi følger opp arbeidet med opplæring i Lov om sosiale tjenester i NAV, gjennom dagssamlinger for ledere og ansatte. Fagnettverk og felles kompetanseplan videreføres. Fylkesmannen har deltatt på NAV-ledersamlinger med fagtema, der vi også inkluderer folkehelsearbeid og forebyggende arbeid med rusproblemer og psykisk helse, samt tilsynserfaringer. I 2013 er det etablert et forskningsprosjekt i samarbeid mellom Høgskolene og Fylkesmannsembetene i Buskerud og Østfold om kunnskapsbasert praksis i NAV-kontor.

Utenrettslig økonomisk rådgivning følges opp etter fastsatt plan med nettverksmøter for økonomiske rådgivere og namsmenn i to etablerte nettverk i fylket, som alle kommuner har tilbud om å delta i.

Boligsosialt arbeid er utført i tråd med oppdraget, og tilskuddsforvaltningen er koordinert med embetets arbeid med rusfeltet, psykisk helsearbeid og Husbankens BoSo satsning.

Fylkesmannsembetene i Oslo og Akershus, Rogaland og Østfold har i løpet av 2013 startet et to-årig forsøk med utvidet informasjon og veiledning til søkere og mottakere av sosiale tjenester. Det er i samarbeid med Oxford Research Group etablert et elektronisk registreringssystem for henvendelser, og det vil bli en halvveis-evaluering i 2014.

Vi har i to kommuner hatt landsomfattende tilsyn med kommunenes praksis for tildeling av Kvalifiseringsprogrammet. Videre er det i tre kommuner ført tilsyn med økonomisk stønad til barnefamilier. Vi følger opp tilsynet overfor de aktuelle kommunene, og vil videreføre arbeidet med flere tilsyn og erfaringssamlinger i 2014.

Samhandlingsreformen og Morgendagens omsorg

Østfoldkommunene og Sykehuset Østfold har i mange år hatt et strukturert og formalisert samarbeid gjennom et partssammensatt Administrativt samarbeidsutvalg. Dette arbeidet videreføres gjennom samhandlingsreformen, og gjennom forberedelsene til det nye Østfoldsykehuset. Administrativt samarbeidsutvalg arrangerer årlig Samhandlingsforum for fagpersonell og ledere. I partnerskapsmøte for Sykehuset Østfold og samarbeidende kommuner i fylket deltar Fylkesmannen i Østfold som observatør med møte- og talerett.

Fylkesmannen har gjennom flere år bidratt med opplæring og erfaringsformidling knyttet til Folkehelseloven i samarbeid med kommuner og fylkeskommune. Målet er å styrke kunnskap og virkemidler for å fremme god folkehelse, utjevne helseforskjeller og bruke plan- og bygningsloven aktivt til dette. Gjennom det tverrfaglige planlaget gir Fylkesmannen uttalelser til kommuneplanarbeidet, til planprogram, planstrategi, samfunnsdel og ulike kommunedelplaner.

Omsorgsplan 2015 følges opp i fylkesforum, som ledes av Fylkesmannen, og har deltakere fra kommuner, fylkeskommunen, høgskolen, KS og helseforetaket. Stortingsmeldingen om Morgendagens omsorg er presentert både i den årlige kommunekonferansen for ordførere og rådmenn og i en konferanse med bred deltakelse fra kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Det er fortsatt behov for å styrke arbeidet med å øke andelen fagutdannede i brukerrettet pleie- og omsorgstjeneste i vårt fylke. Kommunene bruker muligheten i Kompetanseløftet, og vi samarbeider med Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester, og deltar i fag- og samarbeidsrådene.

Psykisk helsearbeid i kommunene følges opp gjennom rapportering og kontaktmøter. Fylkesmannens pådriverarbeid videreføres i samarbeid med kompetansesentre og fagmiljøer sentralt og i fylket, Utviklingssentrene og fagnettverket med kommunene. Vi samarbeider også med RVTs om kompetanseoppbygging for kommunale kriseteam.

Fylkesmannen ser at det fortsatt er behov for tett oppfølging av tiltak/prosjekter knyttet til kommunalt rusarbeid. Vi registrerer en del usikkerhet om finansiering. Vi samarbeider med KoRus Øst om kompetanseutvikling i fagnettverk og i arbeid med Alkoholloven.

Tilsynsarbeid – helse og omsorg

Høyest prioritert i 2013 var arbeidet med pasient- og brukerrettigheter, med mål om restansenedbygging og overholdte tidsfrister. Ved årsskiftet har vi ingen saker utenfor frist.

Vi har i 2013 imidlertid ikke oppfylt volumkravet for planlagte tilsyn med helse- og omsorgstjenester, men resultatet er bedre enn året før. Vi har fortsatt knappe ressurser til HOD oppdrag, og må gjøre grundige prioriteringer. Landsomfattende tilsyn med spesialisthelsetjenester/ BUP er prioritert, og vi har bidratt med revisjonsleder i det regionale tilsynet i subregion Oppland-Hedmark-Østfold. Tilsynet følges opp i 2014.

Vi har i to kommuner ført tilsyn med tjenester til eldre, og i to kommuner tilsyn med tvang og makt overfor utviklingshemmede. Videre er det i fire kommuner ført tilsyn med tjenester til personer med rusavhengighet og/eller psykisk lidelse (ROP).

Vi gjennomførte i fire kommuner landsomfattende tilsyn med helsestasjonstjenesten. Østfold var også pilot, med tilsyn med folkehelsearbeidet i tre kommuner, dette videreføres som landsdekkende tilsyn i 2014.

Vi erfarer at det er behov for tett oppfølging, og det er stort behov for veiledning til kommuner som arbeider med å lukke avvik etter tilsyn. Vi vil følge opp flere tilsyn med erfaringssamlinger for å bidra til å utvikle styring og kontroll i tjenestene. Dette arbeidet er ressurskrevende.

Vi bidrar med opplæring og lovkunnskap på mange arenaer, både i egen og andres regi. Etterspørselen her er stor, og vi må gjøre grundige prioriteringer.

I Helseregion Sør-Øst er det årlige kontaktmøter mellom FMembetene og RHF. Ved landsomfattende tilsyn med spesialist-helsetjenesten er regionen inndelt i tre subregioner, der den ene av disse innebærer samarbeid mellom Hedmark, Oppland og Østfold.

2.3 Oppvekst, barnehager og opplæring

Oppvekst

Barnekonvensjonen er en viktig del av grunnlaget for tilsyn med barneverntjenester i oppdrag fra Statens helsetilsyn for planlagt tilsyn/tema i systemrevisjoner. Den brukes også som veiledning/rettslig grunnlag for enkeltsaksbehandling hos Fylkesmannen, i vår råd- og veiledningsvirksomhet, og på kurs og konferanser.

I 2013 har vi etablert Tverrfaglig samordningsteam for barn og unge der medarbeidere fra flere avdelinger og fagområder er representert: Barnehage og utdanning, rus/psykisk helse, kommunale sosiale tjenester i NAV, barnevern og samordning/beredskap. I tillegg er det etablert samarbeid med NAV fylke, KS og Østfold fylkeskommune. Teamet har satt Barnekonvensjonen på dagsorden, med orientering på kommunekonferansen for ordførere og rådmenn høsten 2013. Vi vil arbeide videre gjennom "Sjumilssteget". Kommunene er invitert til egevaluering, og det er planlagt oppstartkonferanse i mars 2014. Dette vil være hovedinnsats fremover, men teamet vil også være en arena for å utvikle faglig samarbeid og felles satsninger for barn og unge.

Fylkesmannen har i 2013 ført tilsyn med 11 barneverninstitusjoner, i alt 37 avdelinger. Dette utgjør 109 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket, halvparten uanmeldt. Dette tilsvarer 100% av antall lovpålagte tilsynsbesøk. Det er registrert 95 samtaler med barn og ungdom. I tillegg har vi gjennomført ett tilsyn med senter for foreldre og barn.

Landsomfattende tilsyn med kommunalt barnevern er gjennomført i tre kommuner med tema kommunens oppfølging av barn i fosterhjem. Vi må også følge opp flere tilsyn fra tidligere år til kommunene har lukket avvik.

I tillegg følger vi opp kommunenes halvårsrapporteringer på barnevernområdet, og har i 2013 hatt en aktiv dialog med seks kommuner som ikke oppfyller lovkrav. Vi ser at det fortsatt er behov for å styrke kommunalt barnevern.

Barnehage

Full barnehagedekning og planarbeid

Alle kommunene i Østfold oppfylte kravet om full barnehagedekning i 2013 selv om flere kommuner meldte at de hadde vanskeligheter med å innfri retten. Flere kommuner har ventelister som synliggjør et behov og ønske

selv om lovens krav er oppfylt. Det ble varslet tilsyn med en kommune, Halden, som ble etterspurt statusrapporter på inntak med jevne intervaller fra og med ultimo mai. Det ble gjort flere politiske og administrative grep for å sikre retten til plass.

Det er internkontroll i henhold til rutiner og prosedyrer for tilskuddsforvaltningen i Barnehage og utdanningsavdelingen. Volum på den eksterne tilskuddskontrollen er også i henhold til resultatkravet. En kommune, Rygge, ble fulgt særskilt i forhold til tilskudd til språklige minoriteter. Fylkesmannen fant at det var skjedd feil utbetaling til en barnehage på grunnlag av feil forståelse av grunnlaget for tilskudd. Kommunen ble varslet om tilskuddskontroll for 2014 allerede i desember 2013.

Også i 2013 har forskrift om likeverdig behandling vært tema ved alle Fylkesmannens samlinger med kommunene på barnehageområdet. Høsten 2013 hadde Fylkesmannen todagers samling med barnehagemyndigheten der dette temaet var i fokus. PBL deltok på samlingen. Den oppsummeres som vellykket. I Østfold er nær 70 % av barnehagene private.

I 2013 behandlet Fylkesmannen i Østfold 69 klager knyttet til likeverdig behandling. Enkelte av sakene er svært detaljrike der det klages på flere punkter. De fleste klagen kommer samlet på vegne av flere barnehager i samme kommune. Dette er faglig krevende og krever sammensatt kompetanse ved behandlingen. Vi opplever derimot å ha god nytte av faglig samarbeid i femfylkessamarbeidet og en god dialog med utdanningsdirektoratet. Det er vanskelig å holde kravene tilsaksbehandlingstid siden vi i de fleste sakene må etterspørre mer dokumentasjon eller utdypende kommentarer fra kommunene. Hva som er årsaken til det store antallet klager, er vanskelig å se ut over at antallet private barnehager knyttet til PBL er høyt. Det er disse barnehagene som fremmer de fleste klagen. Til tross for mange klager knyttet til økonomisk likeverdig behandling opplevdes det løpende samarbeidet mellom private barnehager og kommunene som barnehagemyndighet og –eier å være god.

Tilsyn

Resultatoppnåelsen på dette området er bedre enn aktivitetskravet, men i henhold til egne planer. Det vektlegges at medarbeidere med ulik fagbakgrunn deltar i tilsynene. Vi ser at tilsynenes effekt er avhengig av kommunenes etterarbeid – og deres systemforståelse og kompetanse. Vi registrerer også at Fylkesmannens veilederrolle etterspørres etter tilsynene. Vi ser derimot at i kommuner der vi tidligere har hatt tilsyn med samme tema, så har det skjedd en bedring. Dette kan indikere at manglende regelverksetterlevelse ikke skyldes vilje, men evne og kompetanse.

For enkelte kommuner er det krevende å skille mellom rollen som barnehagemyndighet og barnehageeier. Dette gjelder spesielt mindre kommuner med færre administrative ressurser.

Erfaringene fra tilsyn er blitt obligatorisk tema på møtene med barnehageansvarlige i kommunene. FM ser dette som gode arenaer for læring og erfaringsdeling.

Oppgaver for økt kvalitet

Resultatoppnåelsen på dette feltet er tilfredsstillende. Høgskolen i Østfold har i samarbeid med FM påtatt seg flere oppdrag der det er naturlig med kompetanse fra UH-sektoren. HiØ har vist både vilje, engasjement og kompetanse på de områder vi har inngått et samarbeid. Vi har lagt vekt på tett dialog med kommunene og løpende veiledning. Vi har i tillegg jevnlig møter med HiØ. HiØ deltar også på alle våre samlinger med barnehagemyndigheten/kommunene.

Hovedstrategien for kvalitet har vært omfattende skolering i lov og regelverk. I 2013 har vi fortsatt hatt fokus på likeverdig behandling. Kompetanseheving overfor barnehagene har vært fulgt opp. Friske midler i 2013 var medvirkende til at det ble opprettet en ny Campus i Indre Østfold for å øke tilgjengeligheten for spesielt assistenter i barnehagene, men også styrere og pedagogiske ledere. Strategien oppsummeres som vellykket. Vi arbeider for et styrket samarbeid med fylkeskommunen slik at vi kan nå flere av de voksne, ufaglærte assistentene i barnehagene (mulige praksiskandidater).

Deltakelsen på våre fagsamlinger (både fra fagsansvarlige i kommunene og styrere) har vært svært god. FM bruker også tid med GLØD som i stor grad også bygger opp under rekrutteringsarbeidet. GLØD har jevnlig møter. HiØ, som er en sentral deltaker i GLØD, er en av få høgskoler som har maktet å opprettholde gode søkertall til barnehagelærerutdanningen i 2013.

Sammenfattende om måloppnåelsen

Måloppnåelsen på barnehageområdet oppsummeres som svært god uten avvik på de enkelte resultatområdene. Avdelingen har god og variert kompetanse til å møte de ulike resultatområdene og aktivitetskravene på barnehageområdet.

Utdanning

Tilsyn, områdeovervåking og klagesaksbehandling

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten til elevene gjennom tilsyn og klagesaksbehandling, men også gjennom løpende arbeid med å skaffe seg oversikt over status i sektoren, slik den kommer til uttrykk på ulike måter, fra budsjett, ressurser og resultater i Kostra/GSI/Skoleporten, til kommunale tilstandsrapporter, klagesaker, bekymringsmeldinger og medieoppslag. Arbeidet med områdeovervåkingen vår er tilfredsstillende, men systematikken er fremdeles ikke i henhold til våre interne og mer ambisiøse mål.

Klagesaksbehandlingstiden var høsten 2012 ikke i tråd med oppdraget. Dette er betydelig bedret i 2013, og vi har i all hovedsak en saksbehandlingstid i samsvar med kravet innen alle typer klagesaker. Vi opplever en økning i antall klagesaker knyttet til skyss og skolebytte. Økningen synes å skyldes en generell innstramming i kommunene. Kommuner gir kun tilbud om skyss til elever med en rett etter loven. Flere kommuner har også utarbeidet og fastsatt nye kretsgrenser for inntak til sine grunnskoler.

Vi har i 2013 brukt betydelige ressurser på å skolere nytilsatte innen både klagesaksbehandling og tilsynsmetodikk. Vi vektlegger arbeidet med gode og oppdaterte maler som lagres og er tilgjengelige i ephorte. Klart språk er en viktig ledetråd i klagesaksarbeidet. Skolering og erfaringsutveksling innad i avdelingen er et prioritert område.

Vi har i 2013 oppfylt aktivitetskravet for tilsyn selv om ikke alle endelige rapporter var sendt ut ved årsskiftet.

Det har også i 2013 vært lagt stor vekt på sammenhengen mellom de tilsynsrelaterte oppgavene for å sikre bred forståelse for Fylkesmannens rolle. Tidsbruken på tilsyn er ca 50 % av utdanningsområdets samlede ressurser.

Resultatoppnåelsen oppsummeres som god. Vi viser ellers til Del 3 i rapporteringen. Når vi inkluderer det tilsynsrelaterte arbeidet, eller det systematiske brede tilsyns- og kontrollarbeidet samlet (GSI og Kostra i tilsynsarbeidet, ROS-analysene, datapresentasjonene, regelverksskoleringen, oppfølgingen av tilsynene gjennom skoleringstiltak osv), ser vi at ressursbruken ligger godt over 50%.

Fylkesmannens arbeid med nasjonale prøver og GSI oppsummeres som godt. Vi gjennomfører nå en årlig gjennomgang og skolering knyttet til GSI-rapporteringen. På samlingen tar en også opp nyheter i Skoleporten. Data fra statistikkportalene brukes også ved Fylkesmannens dialogmøter med enkeltkommuner (administrativ og politisk ledelse).

Forvaltningsoppgaver

Tilskuddsordningene på utdanning er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt løpende.

Oppgavene knyttet til eksamen er omfattende. Østfold er som eneste fylke egen sensurregion for alle grunnskolefag. Klager på eksamenskarakter ved skriftlig eksamen med sentral sensur i videregående opplæring er en krevende og viktig oppgave. Etterarbeid/veiledning på dette området er omfattende og faglig krevende. Gjennomføringen av hurtigklagesensur i juli legger klare bindinger i forhold til ferieavvikling for avdelingen. Som helhet medfører arbeidet store konsekvenser for driften i avdelingen, men arbeidet tilfører også avdelingen betydelig kompetanse og erfaring.

Siden Fylkesmannen i Østfold overtok ansvaret for klagebehandling ved sentralt gitt eksamen i videregående opplæring, har antallet klager økt med mer enn 300%. I 2013 var det derimot for første gang en reduksjon i antall klager. Det er for tidlig å vurdere årsakene til dette, men vi konstanterer at vi også har hatt en nedgang i antall klager på standpunkt karakterer i 2013.

Antallet klager som ble behandlet under hurtigklagesensuren i juli, var derimot høyere siden antallet papirbaserte klager er sterkt redusert. Vi får derimot flere henvendelser fra skoler som opplever det urimelig at det ikke er tilbud om hurtigklagebehandling i alle fag(, eks. latin, italiensk, samisk).

Kompetanse- og kvalitetsutvikling og nasjonale handlingsplaner og satsinger

Arbeidet er fulgt opp gjennom informasjon og veiledning. GNIST-prosjektleder, som har hatt kontorsted hos Fylkesmannen, har i all hovedsak arbeidet med implementeringen av ungdomstrinnsmeldingen og spesielt den skolebaserte kompetanseutviklingen. Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med satsingen i Ny Giv og deltar også i styringsgruppen for Oppfølgingsprosjektet.

Østfold har med en kommune i prosjektet for å følge opp skoler/(kommuner) med vedvarende høye mobbetall. Fylkesmannen følger kommunen, som har med alle sine tre skoler, på alle sentrale samlinger. I samarbeid med kommunen vil vi også bruke deres erfaring i dette arbeidet overfor andre kommuner med høye mobbetall.

Mer konkrete vurderinger ligger i beskrivelsen på de særskilte resultatområdene.

Sammenfattende om måloppnåelsen på område utdanning

Måloppnåelsen sammenfattes som forsvarlig på alle områder.

Mer konkrete og detaljerte vurderinger ligger i teksten under de enkelte resultatområder.

Oppgaver knyttet til Introduksjonsloven

Fylkesmannen i Østfold er aktiv overfor kommunene og de som gir opplæring i norsk og samfunnsfag etter introduksjonsloven. Fylkesmannen deltar i eget nettverk med de som er ansvarlige for opplæringen, og det er faste møter og "treffpunkter".

NIR er en viktig datakilde for Fylkesmannen, men systemet byr tidvis på vanskeligheter med å sikre kvalitet i arbeidet. Fylkesmannen imøteser en utvikling av databasen og programvaren.

I samarbeid med VOX blir det gjennomført en eller to fagsamlinger (etterutdanningstilbud) for lærere og andre ansvarlige for opplæringen. Fylkesmannen er teknisk ansvarlig for alle samlingene.

Tilsyn med kommunenes regelverksetterlevelse etter introduksjonsloven har vært prioritert. Fylkesmannen i Østfold har deltatt på samlinger og vært aktiv i arbeidet med gjennomføringen av tilsyn. Vi har påpekt at et tilsyn etter introduksjonsloven vil være ressurskrevende og forde økte ressurser til oppdraget. Vi har likevel prioritert arbeidet og hatt samling med alle kommunene for en gjennomgang av lovverket. Fylkesmannen har oppfylt aktivitetskravet med tilsyn på området, men har også ved inngangen til 2014 etterspurt nødvendige ressurser til dette arbeidet.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Kommunale og regionale planer

Formidling av nasjonal politikk i behandling av kommunale og regionale planer blir ivaretatt i den løpende saksbehandlingen. Det er avgitt 212 uttalelser til reguleringsplaner og kommunedelplaner, hvorav 12 med innsigelser (samme antall som 2012). En innsigelse har vært til mekling. Antallet planer er på samme nivå som i 2012 og er stabilt. Det er ikke vedtatt nye kommuneplaner i 2013, men det arbeides med flere kommunedelplaner, bl.a. sentrumsplaner i alle de store byene. Enkelte kommuner har startet ny rullering, men de fleste har oppdaterte kommuneplaner. Planstatus må anses som meget bra i fylket.

Klimaspørsmål og klimatilpasning er samlet sett lite utredet i de detalj- og områdeplanene som kommer til uttalelse, men er bedre utredet i planer på høyere nivå. Oppmerksomheten rundt klima er etterhvert blitt større.

Strandsonen

Nasjonal strandsonopolitikk blir i stor grad ivaretatt i ordinære plansaker, samt i uttalelser til et stort antall dispensasjonssaker. Det store antallet dispensasjoner for endring av bestående bebyggelse vurderes fortsatt å ha sammenheng med at mange søker om dispensasjon for arealutvidelse ved innlegging av vann og avløp, og samtidig oppgradering. Antall dispensasjonssaker var 455, noe som er en svak nedgang. Av disse ble 13 påklaget av Miljøvernavdelingen.

Jordvern og kulturlandskap

Summen av hver enkelt kommunes ønsker om å legge til rette for utbygging, bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Kommunene har en stor utfordring i å se helhetlig på arealdisponeringen både innad i kommunen og på tvers av fylkets regioner. Sett under ett har fylket store arealreserver til næringsvirksomhet, i hovedsak tenkt for transport og arealkrevende virksomheter.

Østfold har et stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming. Kombinasjonen av nasjonal politikk knyttet til arealøkonomisering, stor forekomst av nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming, burde tilsi at det er mulig å unngå nedbygging av dyrka mark i Østfold. Østfold hadde i 2012 en avgang av dyrka mark og dyrkbare arealer på ca 671 dekar. Tall for 2013 er ikke klare.

Kulturlandskapet er i endring; stadig større arealer påvirkes av utbygging og endringer i driftsformer i jordbruket, og en del arealer står i fare for å gro igjen. Bøensætre med plasser i Aremark kommune er utvalgt kulturlandskap i Østfold. Fylkesmannen opplever at tiltak og skjøtsel gjennomføres på en god måte, og grunneierne i området er interesserte og engasjerte.

Eiendomslovgivningen

Dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven viser at kommunene har ulik praktisering av jordloven og tillatelse til oppføring av kårbolig. Det er stadig økende antall fradelinger av tun, også fra ressurssterke bruk. Da bosettingshensynet i liten grad er relevant i fylket, anbefaler vi sterkt at det ikke fradeles produktive arealer med tun. For å få bedre oversikt over praksis og styrke veiledningen, innlemmes eiendomslovgivningen i forvaltningskontrollen med kommunene fra 2014.

Klagesaksbehandling og veiledning i byggesaker

Fylkesmannen mottok 105 nye klagesaker til behandling i løpet av 2013. Vi har truffet 120 vedtak. Klagene førte frem i 50 av sakene, hvor kommunens vedtak ble opphevet eller omgjort (5 kun delvis). 70 av vedtakene innebar en stadfestelse av kommunens vedtak. Per. 31.12.13 gjensto 18 ubehandlede saker.

Dispensasjonssakene dominerer fortsatt klagesakene, og sakene oppleves generelt som kompliserte og omfattende, med utstrakt bruk av advokater.

Det har vært krevende å holde seg innenfor den forskriftsfestede saksbehandlingstiden på 12 uker i den enkelte sak, og høsten 2013 har vi derfor jobbet endel overtid for å komme ajour, noe vi er ved årsskiftet.

I tillegg til å behandle ordinære klagesaker har Fylkesmannen mottatt en rekke henvendelser, både skriftlig og muntlig, med spørsmål knyttet til plan- og bygningsloven, kommunens saksbehandling i konkrete byggesaker og deres praktisering av regelverket. Fylkesmannen har besvart alle henvendelser fortløpende.

Saksbehandlingstiden har gjennomsnittlig for hele året vært på ca. 13 uker.

Ved utgangen av året var den på 10 uker. Antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker i året som gikk, er 43.

Fylkesmannen gjennomførte i året som gikk opplæring av folkevalgte i kommunale planutvalg i fire kommuner. Arbeidet med dette ble påbegynt i 2012, og fortsetter i året som kommer med flere kommuner.

Universell utforming

Fylkesmannen og Østfold fylkeskommune søkte sammen om å bli pilotfylke innenfor K1 tiltaket i regjeringens handlingsplan for "Norge universelt utformet 2025". En prosjektgruppe sammensatt på tvers av avdelinger og fagområder i de to organisasjonene har gjennomført arbeidet. Det var ansatt egen prosjektleder i deltidsstilling. Fylkesmannen og fylkesutvalget var prosjekteiere.

Østfolds arbeid er sammen med resten av pilotfylkene og flere ressurskommuner dokumentert i tiltakets sluttrapport. Det er gjennomført mange fagkonferanser i fylket og temaet er kommunisert bl.a. ved bruk av video. Mot slutten av perioden prioriterte prosjektet mindre synlige aktiviteter, med mer fokus på integrering i organisasjonenes egen drift og arbeidet med veiledning overfor kommunene.

Prosjektgruppa skulle gjerne sett at det var noen ressurskommuner i Østfold som hadde vært mer aktivt med i handlingsplanens aktiviteter. Det forventes at staten kommer med nye tiltak innenfor satsingen, og det er viktig at Østfold er aktive og ser nye muligheter for kompetanseutvikling og drahjelp når invitasjonene kommer.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Regionalt bygdeutviklingsprogram

Regionalt bygdeutviklingsprogram for Østfold 2013-2016 ble opprettet i samarbeid med det regionale partnerskapet bestående av Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, kommunene og næringslivet ved Bondelaget, Bonde- og småbrukarlaget, Havass og Viken skog. Programmet består av Regionalt næringsprogram, Regionalt miljøprogram og Regionalt skog- og miljøprogram.

Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling

Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2013 var retningsgivende for tildeling av bygdeutviklingsmidler (BU-midler) ved Fylkesmannen og Innovasjon Norge. Handlingsplanen hadde

satsingsområdene kornproduksjon, storfeproduksjon, melkeproduksjon, grønnsaks- og potetproduksjon, frukt- og bærproduksjon, økologisk landbruk og skogbruk. Over 35 % av de bedriftsrettede BU-midlene gikk til bygdenæringer.

Lokalmat og grønt reiseliv

Antall produsenter av lokalmat og grønt reiseliv er økende. Guldkorn SA har fokus på økt samarbeid og innovasjon innen lokalmat og reiseliv. Kalnes videregående skole blir kompetansesenter for landbruket. Prosjekt som kobler aktører innen grønt reiseliv og opplevelsesnæringer er i slutfasen.

Inn på tunet (IPT)

Fylkesmannen samarbeider med Østfold Bondelag om nettverksprosjekt for tilbydere i tidlig fase og med NAV Østfold om grønt arbeid-tiltak. Vi planlegger konferanse for grønt arbeid-tiltak i samarbeid med Oslo og Akershus. Når det gjelder Inn på tunet-løftet, har Moss planlagt dagtilbud for personer med demens. Anbudsrunde og avtale med gård gjenstår. Grensekommunene er ferdige med andre prosjektperiode.

Økologisk matproduksjon

Østfold og Oslo/Akershus har felles handlingsplan for økologisk landbruk i regi av prosjektet innenfor Økologiske foregangsfylker. Prosjektet er prioritert innen økologiske handlingsplansmidler, BU-midler og bruk av egen arbeidskraft. Som økologisk foregangsfylke skal vi fremme forbruket av økologiske matvarer i storhusholdninger. Kurs, foredrag og studieturer er virkemidler for økt forbruk.

Økt trebruk

Bioenergi og økt trebruk er prioritert i handlingsplanen for regionalt næringsprogram 2013. Vi deltar på samlinger om økt trebruk og i et prosjekt i Rakkestad med fokus på økt trebruk og verdiskapning. Vi sitter i styret for bioenergisprosjekt i regi av Skogselskapet i Østfold. Det var i 2013 en nedgang på nesten 25 % i innmål skogsflis som grunnlag for utbetaling av flistilskudd i forhold til i 2012.

Klimatiltak i landbruket

Bioenergi og foryngelse etter hogst er de viktigste klimatiltakene i skog. Det er gode forhold for naturlig foryngelse og både planteaktiviteten og andelen tilfresstillende foryngelse er økende. Endret jordarbeiding reduserer klimagassutslippene og drenering reduserer tap av lystgass fra jordbruksarealene. Rådgivingsprosjekt for klima- og energitiltak på gårdsnivå er på trappene.

Forebyggende tiltak innen rovviltforvaltningen

Midler til forebyggende tiltak innen rovviltforvaltningen er tildelt til oppsetting av rovdyravvisende gjerder. God dialog med kommunene er nødvendig for å finne hensiktsmessige løsninger der midlene ikke strekker til, og der området grenser mot vann slik at midlene ikke kan benyttes.

Kontroll

Fylkesmannen har ikke gjennomført forvaltningskontroll i kommunene i 2013. Foretakskontrollene tok for seg dokumentkontroll av miljøplan trinn 1 (bedre enn i 2012), husdyrkonsesjon og kontroll av overholdelsen av regionale miljøbestemmelser (regelverket for dårlig kjent og overholdelsen for dårlig). Resultatet av kontrollene var tema på flere kommunesamlinger.

Naturvern

Det legges stor vekt på bevaring av biologisk mangfold i arealsaker. Det brukes mye ressurser på arbeid med frivillig skogvern, erstatninger, grensemerking og forvaltning av verneområder. Arbeidet med erstatningssaken for Ytre Hvaler nasjonalpark er avsluttet, mens det i Oslofjordverneplanen gjenstår to erstatningssaker. I 2013 ble tre forvaltningsplaner vedtatt og to var på høring, men det gjenstår fortsatt en del arbeid på dette området. Vedtak om fredning er fattet for åtte områder under ordningen med frivillig vern (nye eller utvidelser). Fylkesmannen har gitt anbefaling etter høring til direktoratet om fredning av ytterligere fem områder. Økonomisk verdiberegning pågår for seks områder.

Biologisk mangfold

Kurs i Naturmangfoldloven er holdt for kommunene, med god oppslutning. Det jobbes aktivt med handlingsplaner og med oppfølging av forskrifter for prioriterte arter/utvalgte naturtyper. Det er gjennomført skjøtsel/overvåking av flere lokaliteter for trua arter. Registrering av store/hule eiker er nær ferdigstilling i fire kommuner, og det er gjennomført slått av elleve slåttemark-lokaliteter. Naturtypekartlegging med innlegging i Naturbase nærmer seg slutten for fylkets 18 kommuner.

Fremmede organismer

I tråd med nasjonal strategi foreligger det en egen plan mot fremmede arter i fylket. Arbeidet lokalt er organisert kommunevis. Det er god oppfølging fra statlige samferdselsetater.

Artsforvaltning

Rovviltforekomst og konfliktsituasjon følges løpende. Fylkesmannen samarbeider nært med kommunene om konfliktdemping og forebyggende tiltak mot skader på husdyr.

Risikobasert forurensningstilsyn

Fylkesmannen gjennomfører risikobasert forurensningstilsyn gjennom egeninitierte tilsyn og landsomfattende aksjoner. Fylkesmannen mottar mange klager fra publikum på støy og disse klagenes er grunnlag for et hendelsesbasert tilsyn. Arbeidet med oppfølging av kommunale avløpsanlegg og nødvendig rehabilitering av avløpsnett er et omfattende og kostnadskrevenende arbeid som har pågått også i 2013.

Fylkesmannen har gjennomført færre revisjoner og inspeksjoner i 2013 på grunn av manglende kapasitet. Mye av tilsynsarbeidet har medgått til særskilt oppfølging av virksomheter med alvorlige avvik. Det er gjennomført tre kommunale forvaltningsrevisjoner i Rakkestad, Spydeberg og Eidsberg med tema håndtering av organisk gjødsel. Fylkesmannen anmeldte en virksomhet i 2013.

Det er et mål å redusere antall **konsesjoner** til fordel for gjennomgående bransjevis forskrifter, og totalt er tre-fire konsesjoner trukket tilbake. Endel virksomheter i Østfold er omfattet av industridirektivet hvor det kreves egne tillatelser.

Vannforvaltning

Arbeidet med fullkarakterisering og nye vurderinger av vannforekomstenes tilstand er ferdigstilt. Arbeidet skjer i nært samarbeid med vannområdenes prosjektledere. VannNett oppdateres kontinuerlig. Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann. Vannmiljødatabasen blir brukt som verktøy for å registrere data. Fylkesmannen i Østfold bidrar til arbeidet med tiltaksprogram og forvaltningsplan. Vi har også deltatt aktivt i sentrale myndigheters arbeid med vannforvaltningsforskriften, utvikling av IKT-verktøy og ulike veiledere.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

De viktigste arenaer for dialog, veiledning og pådriverarbeid, er Fylkesberedskapsrådet samt det faglige samarbeidsforumet Fagforum beredskap Østfold. I dette forumet deltar beredskapsplanleggere i kommunene, politiet, sivilforsvaret og frivillige organisasjoner. Atomberedskapsutvalget har vært involvert i prosjektarbeidet for å videreutvikle atomberedskapen. En egen arbeidsgruppe er etablert for å følge opp dette. Vi har årlig plan- og samarbeidsmøte med politidistriktene, sivilforsvaret og forsvaret. I tillegg har vi hatt oppfølgende møter med frivillige organisasjoner. Vi har bistått kommunene med utvikling og bruk av krisestøtteverktøyet DSB-CIM samt gitt støtte til flere kommunale samarbeidsprosjekter. Tilsynsaktiviteter i kommunene er fulgt opp med vekt på helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Vi har fulgt opp forberedelsene til drift av nytt gradert samband.

Vi har lagt vekt på å se det regionale risikobildet i sammenheng med det nasjonale og vår oppfølging. Dette var også tema på styringsdialogmøte mellom DSB og ledelsen.

Oppdateringen av fylkesROS-analysen er i sluttfasen. Her blir det tydeligere angitt hvilke samfunnsområder som skal prioriteres med oppfølgende og forebyggende tiltak. Bl.a. vil tiltak ved svikt i strømforsyningen bli prioritert.

Embetet og fylkesberedskapsrådet har deltatt i Øvelse Østlandet i desember 2013. I tillegg til egen, intern evaluering, deltar vi i NVEs evaluering av øvelsen. Vi evaluerer også løpende erfaringer fra hendelser som involverer Fylkesmannen.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen er Kongens representant i fylket og har ansvaret for koordinering og tilrettelegging av kongelige besøk i Østfold. Kongehuset besøkte Østfold ved seks offisielle anledninger i 2013.

H. M. Kong Harald besøkte Skjærhalden på Hvaler og Redningsselskapets skøyte Horn Flyer torsdag 18. april 2013. Kongen deltok under folketilstelning med kulturelle innslag på brygga på Skjærhalden, besøkte nasjonalparksenteret i Kornmagasinet og var med på båtturen med redningsskøyta Horn Flyer i Hvalers skjærgård. Fylkesmannen bistod arrangørene, Hvaler kommune og Redningsselskapet, med arrangementet i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

Hans Kongelige Høyhet Kronprins Haakon besøkte Fredrikstad i forbindelse med Global Dignity arrangement på Glemmen videregående skole 24. april 2013.

Hans Kongelige Høyhet Kronprins Haakon besøkte bedriftene Hydrogenfabrikken kunsthall og Wik & Walsøe Porselensdesign onsdag 24. april 2013.

Fylkesmannen bistod arrangørene, Glemmen vgs, Hydrogenfabrikken og Wik & Walsøe Porselensdesign, med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

Prinsesse Märtha Louise besøkte Fredrikstad i forbindelse med utdelingen av =Norge Prisen 2013. Prinsessen fikk utdelt prisen under et arrangement i Varmestua til Blå Kors i Fredrikstad torsdag 22. august 2013.

Fylkesmannen bistod arrangørene, Fredrikstad kommune og Blå Kors i Fredrikstad, med arrangementet i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

H. M. Kong Harald besøkte Hobøl kommune i Østfold onsdag 4. september 2013. I Hobøl besøkte Kongen Tomter idrettspark og Vestre Bråte gård.

H. M. Kong Harald besøkte Våler kommune i Østfold onsdag 4. september 2013. I Våler besøkte Kongen Bergtunet og Svinndal.

Fylkesmannen bistod arrangørene, Hobøl og Våler kommuner, med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

Fylkesmannen mottok 17 søknader om Kongens Fortjenstmedalje i 2013. 8 søknader ble avvist. Det ble overrakt 8 fortjenstmedaljer i sølv. Ved årsskiftet var 7 saker om Kongens Fortjenstmedalje og 1 sak om St. Olavs Orden under behandling hos Fylkesmannen i Østfold.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Det er lagt stor vekt på biologisk mangfold i arealplaner, ved inngrepssaker, vassdragssaker, verneplaner og i spesifikke enkeltsaker. Likeså krever gjennomføring og oppfølging av faggrunnlag/handlingsplaner for prioriterte arter/utvalgte naturtyper og fordeling av midler eksternt mye arbeid.

Verneplaner, forvaltning og oppsyn

Verneplanarbeidet krever mye ressurser: Frivillig skogvern, erstatningssaker, grensegangssaker med jordskifteretten og forvaltning av verneområder.

Samarbeidet med nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalteren i **Ytre Hvaler nasjonalpark** er videreført i 2013. Fylkesmannen går gjennom vedtak fattet av styret bl.a. for å vurdere om vedtak skal påklages til Klima- og miljødepartementet. Ingen saker er påklaget i 2013. På grunn av stor arbeidsbelastning for nasjonalparkforvalterne med forvaltningsplanen, mange styresaker og store forventninger fra omverden har fylkesmannen bidratt med saksbehandlingskapasitet høsten 2013 slik at nasjonalparkforvalteren kunne konsentrere seg om forvaltningsplanen. Arbeidet med forvaltningsplanen er styrets ansvar, men Fylkesmannen har bidratt med faglige innspill i dette arbeidet også i 2013.

Arbeidet med erstatningssakene for **Ytre Hvaler nasjonalpark** ble avsluttet - alle krav ble løst ved forhandlinger. **Oslofjordverneplanen** er fulgt opp i samarbeid med regjeringsadvokaten. De aller fleste sakene er løst i minnelighet. Skjønn er avholdt i 2013 for Remmendalen og Skipstadsand (overskjønn berammet), men skjønn gjenstår for Telemarkslunden – Ekebylunden.

Grensemerkingen av verneområder opprettet i Oslofjordverneplanen har fortsatt i 2013, og en stor andel av sakene er avsluttet. Fylkesmannen har bistått Jordskifteretten i arbeidet. Merking av Ytre Hvaler nasjonalpark er avsluttet i felt, rettsbok ble forkynt i desember 2013. Grensemerking av Værne kloster landskapsvernområde (vedtatt 13. sept 2013) er i oppstartfasen.

Arbeidet med **frivillig vern av skog** er videreført. Samlet er et større antall områder i prosess i ulike faser for frivillig vern. Vernevedtak i statsråd er fattet for **Fuglemosehøgda, Husebyskogen, Haugbergfjellet, Fjella, Strønes** (utvidelse), **Lundsneset** (utv), **Lurkevann** (utv) og **Tjøstøl** (utv). Følgende områder er oversendt direktoratet med Fylkesmannens anbefaling etter høring: **Gukilhøgda, Fuglen og Ømyr** (utv.) **Jerndalsfjellet, Prestbakkefjella** (utv.) og **Sandå-Henestangen**. Resultatet av miljøfaglige registreringer fra 2012 er vurdert og prosesser for aktuelle områder er igangsatt. Fire nye områder ble fagundersøkt i 2013. Økonomisk verdiberegning pågår for seks områder. Verdiberegning av skog i de enkelte områder har gått sent. Flere nye interessante områder er befart av Fylkesmannen. Arbeidet med oppfølging av edelløvskogregistreringene fra 2012 (ca 20 områder) ble startet opp.

Det har også i 2013 vært kontakt med Kystverket og Borg Havn i forbindelse med **mudring av farleden** (Røsvikrenna) inn til Borg havn. Problemstillingen er hvordan inngrep i elva kan påvirke økologisk status i Øra naturreservat. Fylkesmannen har i denne forbindelse pålagt undersøkelser og stilt krav om en rekke avbøtende tiltak som må gjennomføres før reguleringsplanen godkjennes:

Marin verneplan: Det har ikke vært jobbet med marin verneplan i 2013 da vi har avventet signaler fra Miljødirektoratet for å videreføre arbeidet med denne verneplanen.

Forvaltningsplaner: Forvaltningsplaner for Skipstadsand naturreservat, Verkenslund biotopvernområde og Berby LVO er ferdigstilt/godkjent. Forvaltningsplan for Værne kloster landskapsvernområde og Øra naturreservat har vært på høring, og arbeidet med forvaltningsplaner for Skjæløysundet og Kråkerøyskjærgården er påbegynt.

Forvaltning og oppsyn: Arbeidet med innsjørestaurering i Hæra naturreservat er videreført i samarbeid med Trøgstad kommune (som er forvaltningsmyndighet), grunneierne og fylkeskommunen. Gravearbeidene er påbegynt, og fugletårnet ved Dilleviksjøen er bygd. Det er gjennomført skjøtsel i en rekke verneområder, bl.a. har bekjempelse av problematiske fremmede arter vært prioritert. Et hefte og fylkeskart om vernet natur i fylket ble utgitt. Informasjonsplakater for noen verneområder er produsert og utplassert.

Det har vært tett dialog med lokalt SNO angående skjøtsel, oppsyn og oppfølging av overtredelser.

Prioriterte arter og utvalgte naturtyper, handlingsplaner

Østfold er berørt av en rekke handlingsplaner/faggrunnlag for arter og naturtyper, som krever oppfølging. Flere forskrifter for prioriterte arter berører fylket, samt for tre utvalgte naturtyper (eiker, slåttemark, lynchhei).

3 opplæringskurs i Naturmangfoldloven er gjennomført regionvis med kommunene, med fokus på lovens kap. II

(§§ 8-12) om prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

Trua arter: Skjøtsel/overvåking av myrflangre, eseltistel, honningblomst, strandtorn og rød skogfrue er gjennomført. Det utarbeides status for truede sopparter i fylket. Undersøkelser av sommerfugler på Rauer er utført.

Handlingsplaner: Kartlegging og overvåking av forekomster av klippeblåvinge, rødknappsandbie/ildsandbie ble videreført. Det er ennå flere potensielle lokaliteter som bør sjekkes. Det har vært videre kontakt med Forsvarsbygg om skjøtsel av enger på hhv. Fredriksten festning og Rauer med formål bl.a. å bevare forekomstene hhv. av rødknappsandbie og prikkkrutevinge (*cinxia*). Skjøtsel og overvåking av voksesteder for honningblom, rød skogfrue, strandtorn, dragehode og kammarinjelle er utført. Det har vært samarbeid med Botanisk Museum om utsåingsforsøk av honningblom og strandtorn. Handlingplan for niobeperlemorvinge og prikkkrutevinge (*cinxia*) foreligger i utkast. Faggrunnlag for strandmaurløve er gjennomgått og tilpasset ny mal.

Eikeregistreringer er sluttført i Fredrikstad og slutføres i Hvaler. Innlegging av data fra tilsvarende registreringer i Halden og Rygge i Naturbase pågår. Fylkesmannen gir råd til kommuner eller tiltakshaver i plansaker knyttet til store eiker.

Storsalamander er fulgt opp i konkrete plansaker og med rådgiving ved opprensning av noen dammer. I 2013 er dammer registrert i Moss, Skiptvet og Våler. Flere dammer går tapt årlig i mangel av forskrift.

Slått av 13 lokaliteter med slåttemark er gjennomført, jf. Handlingsplan for slåttemark. Fagregistrering, kontakt med grunneiere, samt skjøtelsesplaner for 6 nye områder er laget. Lynghei skjøttes innenfor Ytre Hvaler nasjonalpark. Kalksjøer/kransalgetjern overvåkes i nasjonalparken. Ålegrasenger følges opp i konkrete saker ved mudring og legging av sjøledninger.

Naturbase: Naturtypekartlegging i fylket nærmer seg omsider slutten for fylkets 18 kommuner (1. generasjonsregistrering, samt noe supplering). Arbeid i Trøgstad er utført, mens Spydeberg bare har en gammel registrering. Data fra øvrige kommuner er nå i Naturbase. Suppleringer i basen gjøres for slåttemark, eiker, edelløvsog og storsalamander.

Viltforvaltning

Fylkesmannen har løpende samarbeid med fylkeskommunen bl.a. ved gjennomføring av fellesmøte for kommunenes viltforvaltning, regionale møter og koordinering av tilskudd. Fylkesmannen har medvirket i viltspørsmål i større utbyggings- og plansaker som utbygging av E18 og ved planlegging av vindmølleparker.

Klager på kommunale vedtak er behandlet, og kommuner er veiledet i spørsmål om bestemmelser om viltforvaltningen. 11 søknader om tilskudd til truede arter er behandlet og tilskuddsmidler fordelt til mottakere. 6 søknader utenom elektronisk søknadssenter ble avvist.

Det er ferdigstilt rapport over utviklingen hos kysthekkende vannfugl basert på årlige tellinger siden 1993.

Villsvin er fast forekommende med ynglegrupper. Informasjonsbehovet er fortsatt stort. Grågåsbestanden er sterkt økende og arbeidsomfanget med gåseproblematikk, både grågås og hvitkinngås, er raskt økende.

Det besvares et betydelig antall forespørsler om regelverket mv. overfor kommuner, fylkeskommune, organisasjoner, politi og publikum. Jegerprøver skjer elektronisk i alle kommuner. Kommunenes refusjonskrav vedr utgifter til gjennomføring av jegerprøve er utbetalt.

Rovvilt

Rovviltnemndas arbeid følges. Nemndas føringer om prioritering av søknader er fulgt i behandling av 48 søknader om midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Den nye standarden og forskriftskravet til godkjenning har medført mye ekstra arbeid. Nemndas stopp av kvotejakten på gaupe i jakttida krevde endel ekstra informasjonsarbeid.

Fast forekomst av ulv i to områder og streifulv krevde endel informasjonsarbeid. Sesongmessige endringer i ulvens bruk av områder og utfordringene med elgforvaltning i små ulvrevir har fått stor oppmerksomhet fra kommuner og brukere, og har vært tema på en rekke informasjonsmøter.

Midler til rovvilttiltak er fordelt til konfliktdempende tiltak; 6 prosjekter, og til skadeforebyggende tiltak; 15 gjerdeprosjekter, med tilsammen kr 1.508.188,-. Erstatningssøknader er behandlet i rovbaser og erstatning utbetalt.

Fremmede arter

Handlingsplan for fremmede skadelige arter er fulgt opp. Kommunale prosjekter mot kjempebjørnekjeks, parkslirekne, kjempespringfrø og rynkerose er tildelt tilskudd. Kontroll/fjerning av mink på sjøfuglholmer er gjennomført.

Det er gjennomført vellykket bekjempingstiltak mot rynkerose på strender i stort omfang i verneområder og på en lang rekke forekomster på hele kysten. Tiltakene må følges opp gjennom flere år framover.

Det er utført nytt uttynningsfiske av signalkreps i Øymarksjøen i 2013, gjennomføringen møter endel praktiske problemer som er tatt opp i egne møter.

Det er kartlagt forekomst av kjempespringfrø i 17 tilløpsbekker til 7 våtmarksreservater.

Det er behandlet 17 søknader om utplanting av fremmede treslag i juletreproduksjon og kopier er oversendt direktoratet.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Saksbehandling er foretatt i tråd med målene i og i henhold til aktuelt lovverk. Fulgt opp oppsynsarbeidet gjennom deltagelse i Miljøforum og oppdragsdialog med SNO. Deltatt på oppsyn sammen med SNO på Hvaler.

Midtveisrapportering fra Enningdalselva (NLV), er oversendt til DN og viser at gytebestandsmålet er nådd med god margin. Innslaget av rømt oppdrettslaks i våre laksebestander (Glomma/Aagaardselva/Enningdalselva) følges nøye. Det har blitt foretatt utfisking av oppdrettslaks i forbindelse med stamfiske i Glomma også i 2013, og det foretas hvert år uttak av rømt oppdrettslaks i en felle i laksetrappa i Sølvstufoss (Aagaardselva).

Registrering av sjølaksefiskere er gjennomført og rapportert. Oversikt sendt til SSB og SNO. Fangststatistikk for laksevassdraga er oversendt til SSB.

Bestandsobservasjon i Enningdalselva har blitt gjennomført årlig siden 1997 (elfiske, fangststatistikk). Tetthetene av ungfisk (laks) var i 2013 lavere enn på mange år! Mulig årsak kan være lav vannføring og ekstrem kulde vinter/vår. Montert ny fisketeller i sideløpet ved Mjølnerød i Enningdalselva.

Sjørretbestandene er fulgt opp med ulike tiltak i form av bl.a. habitatforbedringer i Tista, Hjelmungbekken, Ingedalsbekken, Heiabekken, Møllebekken og Hunnebekken.

Midler til fisketiltak (fiskefondet) er fordelt. Totalt kr. 310.000, er fordelt til 11 foreninger/lag/kommuner.

Helhetlig vannforvaltning

Fylkesmannen deltar aktivt i arbeidet i de ulike vannområdene og VRU, og sørger for best mulig kunnskapsgrunnlag ved overvåking og vurderinger i forbindelse med oppdateringer i VannNett. Rådgivning og overføring av kunnskap til vannområdene er prioriterte oppgaver. Vannforvaltning er en integrert del av FM sitt arbeid. Innspill gis til relevante samarbeidspartnere, spesielt VRM og VOU, men også andre statsetater.

Overvåking i vann og vassdrag

Overvåking i vann og vassdrag gjøres etter retningslinjer i vannforskriften og veiledere. Organisering av arbeidet skjer via vannområdene. Stadig mer kunnskap om tilstanden i de mange vannforekomstene skaffes til veie. Vannmiljøbasen holdes oppdatert ved egen innlegging og overføring fra oppdragstagere. Store mengder data har blitt lagt inn i siste år.

Avløp

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensingskilde til vassdragene i Østfold.

Kommunene samarbeider nedbørfeltvis om fornyelse, kontroll og tilsyn av avløp i spredt bebyggelse. Dette samarbeidet ser ut til å fungere bra og det ser ut til å være god fremdrift i arbeidet.

Fylkesmannens tilsyn med store avløpsanlegg har i 2013 vært særlig rettet mot kommuner der det i 2011 ble avdekket alvorlige avvik knyttet til mangelfull planlegging og manglende fornyelse av kondemnabelt avløpsnett. Fylkesmannen vedtok tvangsmulkt i to av sakene. I en av sakene ble det vurdert at dette hadde god effekt. Den andre saken vil bli vurdert i månedsskiftet februar/mars 2014. Vi vurderer også fortløpende å bruke innsigelser i plansaker dersom avløpsnett i området er alvorlig overbelastet. Fylkesmannen vil følge opp de aktuelle kommunene tett i årene som kommer.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

Bymiljøhensyn er mye sammenfallende med andre oppgaver etter plan - og bygningsloven. Disse er omtalt andre steder i rapporten. Miljøvern avdelingen har fulgt utviklingen i de store byene nøye, gitt innspill og medvirket i arbeidet med sentrumsplanene, som rulleres i de 4 store byene. Framtidens byer er fulgt opp gjennom innspill i plansaker og et eget klimanettverk. Klimatilpasning og samfunnssikkerhet er mer med i plansakene enn før.

Byene i Østfold har et stort potensiale for transformasjon og omforming som følge av lav tetthet, samtidig som elvestrekninger og sjøfront gir gode muligheter for utvikling av aktive bymiljøer. Aktiviteten i bykjernene er likevel lav, noe som dels skyldes usikkerhet om overordnet infrastruktur, bl.a. utbyggingen av intercitytriangelet og stasjonene, og at det fortsatt er avsatt mange boligområder i byenes nærområder. Restriksjoner på bruk av privatbil er fortsatt lite konkretisert.

Samordning på plansiden mellom regionale etater skjer i stor grad gjennom møtene i planforum/regionalt planmøte, som holdes hver 14.dag.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Fylkesmannen har mottatt en klage på kommunens vedtak i 2013. Kommunens vedtak var et avvisningsvedtak. Vedtaket kunne ikke påkalges etter frilufsloven § 24. Vi opprettholdt avvisningsvedtaket.

Grunneierinteressene er ivaretatt. En enkeltsak knyttet til veirettigheter og driften av Bevø friluftsområde og campingplass krever mye. Der har vi et nært samarbeid med Miljødirektoratet. Problemstillinger knyttet til veirett over Bevø friluftsområde anses som avsluttet.

Driftsmidler til Skjærgårdstjenesten er utbetalt. Fylkesmannen har deltatt i møter med Skjærgårdstjenesten der ett av temaene har vært videreutvikling.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Fylkesmannen i Østfold har ikke ansvar for gjennomføring av tiltak i noen av de 17 prioriterte områdene. Fylkesmannen har ansvar for undersøkelser og tiltak for seks lokaliteter av prioriterte skipsverft. Forurensnings situasjonen er avklart for fire av lokalitetene og det er ikke behov for oppryddingstiltak på nåværende tidspunkt. I Mossesundet vil påkrevd opprydding skje etter vannforskriften og tiltaksplanen for Morsaområdet. Nødvendig opprydding ved en reparasjonsslipp i Engelsviken er fortsatt til vurdering. I tillegg påser fylkesmannen at forurenset sediment blir forsvarlig tatt hånd om i alle tillatelser til mudring langs kysten.

Forurenset grunn

Fylkesmannen har avsluttet alle prioriterte grunnforurensningsaker. Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet i 2013 til å følge opp kommunenes arbeid med forurensingsforakriften kap 2.

Avfall og gjenvinning

Fylkesmannen har oppgradert 8 tillatelser for avfallsanlegg som foretar sortering og gjenvinning. Anleggene har særlig hatt behov for tillatelse til håndtering av farlig avfall fra bygningsavfall. Alle anlegg (1) som behandler kassert betong og tegl har tillatelse. 2 nye tillatelser for biloppsamling er også gitt i 2013.

Fylkesmannen har også hatt tilfelle av forbrenning av farlig avfall med for høyt PCB-innhold fra PCB-holdige vindusruter. Saken er nå løst.

Fylkesmannen har informert kommunene om nytt regelverk om avfallsplaner i havner.

Det er ikke mottatt søknader om forbrenning av rivningstrevirke på anlegg i Østfold i tillegg til forbrenningsanlegg for ordinært avfall, heller ikke søknader om forbrenning av dyrekadavre.

Resultatområde 10 Rein luft

Lokal luftforurensning

Fylkesmannen tar ikke aktivt del i arbeidet med lokal luftkvalitet. Byene Moss, Sarpsborg, Fredrikstad og Halden samt Vegvesenet samarbeidet om utvidet luftkvalitetsovervåkning og -beregninger i 2010/2011. Det ble ikke påvist overskridelse av tiltaksgrenser i noen av byene, og etter dette har vi inntrykk av at arbeidet ikke er høyt prioritert i byene

Resultatområde 11 Stabilt klima

Innenfor de kommunale virkemidlene er det for Østfold sin del transportutslipp, god transport- og arealplanlegging og energiomlegging i varmeproduksjon som er de viktigste utfordringene på utslippssiden. 17 av 18 kommuner i Østfold har vedtatte klima- og energiplaner i samsvar med SPR for slik planlegging. Fylkesmannen deltar aktivt som miljøfaglig rådgiver og støttespiller i kommunenettverket Klima Østfold. Nettverket har lagt størst vekt på kommunenes rolle som pådrivere og utbyggere for omlegging til mer bruk av ladbare kjøretøy og bidratt aktivt til økt Biogass i kollektivtransporten. Videre er det etablert en arbeidsgruppe som ser nærmere på aktuelle kravformuleringer ved bruk av plan- og bygningsloven. Det er også satt i gang prosesser for utvidet enøk-analyse med handlingsplaner for den kommunale eiendomsmassen. Arbeidet i nettverket videreføres i 2014 med 2020 som tidshorisont.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Kommunale og regionale planer

Formidling av nasjonal politikk i behandling av kommunale og regionale planer blir ivaretatt i den løpende saksbehandlingen. Også i 2013 er det brukt mye ressurser på planstrategier og samordning (prosjekt avsluttet i 2013) på regionalt nivå. Alle kommuner hadde planstrategier pr 1. mars. Det er avgitt 212 uttalelser og innspill til reguleringsplaner hvorav 12 med innsigelser. Til kommuneplaner og kommunedelplaner har det vært 12 innspill/uttalelser. En innsigelse (fra 2012) har vært til mekling (Monaryggen). Gjennomsnittlig antall reguleringsplaner siste ti år er ca. 230 planer. Det er ikke vedtatt nye kommuneplaner i 2013, men det er startet nye revisjoner og flere kommunedelplaner, bl.a. sentrumsplaner i de store byene og tettstedene. Planstatus må anses som meget bra i fylket. Klimaspørsmål er lite fokusert i de detalj- og områdeplanene som kommer til uttalelse, men noe bedre utredet i planer på høyere nivå. Høyere boligtetthet er i fokus, men et vanskelig tema i all planlegging. En innsigelse har høyere utnyttelse som tema.

Året har vært preget av andre type planer, blant annet vindkraftverk og hovedlinjer for kraftoverføring. I tillegg kommer store samferdselsprosjekter som parseller av E18, riksvei 19 i Moss og fergeforbindelsen Moss-Horten, delplaner i intercitytriangelet, stasjonslokalisering og regional transportplan. Dette er saker/prosesser som Fylkesmannen i større grad enn før har engasjert seg i de siste 2-3 årene og som vil kreve videre oppfølging (KVU-prosjekter). Fylkeskommunen har startet arbeidet med kompetanseplan og revidert strandsonenplan.

Strandsonen

Nasjonal strandsonopolitikk (RPB) blir ivaretatt i ordinære plansaker, samt i uttalelser til et stort antall dispensasjonssaker. Fortsatt har mange dispensasjoner for tilbygg mv til fritidsbebyggelse sammenheng med innlegging av vann og avløp. Antall dispensasjonssaker var 455, noe som er en liten nedgang fra 2012. Av disse ble 13 påklaget av Miljøvernnavdelingen (12 i 2012). Endringene i saksfeltet er mao små.

Jordvern og kulturlandskap

Summen av hver enkelt kommunes ønsker om å legge til rette for utbygging, bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Sett under ett har fylket store arealreserver til næringsvirksomhet, i hovedsak tenkt for transport og arealkrevende virksomheter. Østfold har et stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming. Østfold hadde i 2012 en avgang av dyrka mark og dyrkbare arealer på ca 671 dekar. Tall for 2013 er ikke klare.

Kulturlandskapet er i endring; stadig større arealer påvirkes av utbygging og endringer i driftsformer i jordbruket, og en del arealer står i fare for å gro igjen. Bøensætre med plasser i Aremark kommune er utvalgt kulturlandskap i Østfold. Fylkesmannen opplever at tiltak og skjøtsel gjennomføres på en god måte, og grunneierne i området er interesserte og engasjerte.

FADs krav til elektronisk rapportering på tre utvalgte saksområder fra Ephorte har medført endret rutine i vårt arkiv. Bruken av arkivkoder ble endret i 2012 slik at det nå er vanskeligere å søke riktig antall saker, da dispensasjonssakene har samme kode som plansakene. Det er vanskelig å sortere ut dispensasjonssaker som miljøvernnavdelingen har behandlet. Denne rapporteringen vil derfor være mer usikker enn tidligere.

Opplæring i kommunen

Juridisk avdeling påbegynte opplæring av de folkevalgte i 2012. Arbeidet fortsatte i 2013 med opplæring av 4 kommuner. Vi vil videreføre dette i 2014. Opplæringen er i hovedsak knyttet til reglene om dispensasjon i plan- og bygningsloven. Tilbudet om opplæring blir imidlertid tilpasset de folkevalgtes behov og ønsker, i den grad vi har tilstrekkelige ressurser til å forberede og gjennomføre opplæringen.

Klage på reguleringsplaner (2013)

Fylkesmannen i Østfold behandlet 21 klager på reguleringsplaner i 2013. (8 i 2012). Kommunens vedtak ble stadfestet i 19 saker, men opphevet i 1 sak og delvis opphevet i 1 sak.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Tilsyn

Fylkesmannen gjennomfører risikobasert forurensningstilsyn. Arbeidet med oppfølging av kommunale avløpsanlegg og nødvendig rehabilitering av avløpsnett har fortsatt i 2013. Tilsynet har bestått av landsdekkende aksjoner og egeninitierte tilsyn. Alt tilsyn og saksbehandling er gebyrbelagt.

Fylkesmannen har gjennomført 1 revisjon i 2013 og har bidratt til gjennomføring av 3 landsdekkende eller regionale kontrollaksjoner; mottaksanlegg for farlig avfall, forurensning fra mindre verksteder og forbrenningsanlegg for rent brensel. Samlet er det gjennomført 24 inspeksjoner. Sentralt prioriterte aksjoner vil gå på bekostning av lokale prioriterte tilsyn. Det er gjennomført 3 kommunale forvaltningsrevisjoner i Rakkestad, Spydeberg og Eidsberg med tema håndtering av organisk gjødsel.

Fylkesmannen anmeldte 1 virksomhet i 2013.

Konsesjonsbehandling

Fylkesmannen har i løpet av 2013 behandlet 21 saker om endring/utvidelse/ny tillatelse etter forurensningsloven, hvorav flere har vært ressurskrevende. En tillatelse er trukket på grunn av misligholdte vilkår og manglende evne til å inrette virksomheten etter krav. Oppfølging av gitte konsesjoner skaper også stor saksbehandlingsmengde på grunn av engasjement fra lokalmiljø særlig knyttet til støy og støv, trafikk og grunnvannskonflikter.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kart og geodata

I løpet av 2013 har prosjektet OslofjordGIS mellom fylkesmennene i Østfold, Vestfold og i Oslo og Akershus blitt videreutviklet. Prosjektet OslofjordGIS har eksistert i knappe to år. Grunnstrukturen for en moderne GIS-løsning til intern saksbehandling har blitt etablert. GIS-løsningen er effektiviserende på mange saksbehandleroppgaver hos våre tre embeter, og har et stort potensiale for videreutvikling.

I OslofjordGIS er det lagt inn kobling til nasjonal planområdetjeneste, som ved aktivering laster opp kommunenes

egne planregistre. Det er også etablert kobling til alle tematiske geodata fra Naturbase slik at disse er tilgjengelig i saksbehandling for alle i embetet.

I tillegg til kartinnsynsløsningen benyttes ArcGIS og Fysak til utarbeiding av vernekart, kvalitetssikring av naturtypedata og temakartutarbeidelser.

Det offentlige kartgrunnlaget (DOK) ble ikke satt i drift i 2012. Vi forventer at når Klima- og miljødepartementet endelig konkluderer med hvilke datasett DOK skal inneholde, vil veiledning av kommunene i forhold til DOK bli en viktig oppgave for fylkesmannen.

Miljøstatus ble oppdatert vinter og vår 2013 når den nye plattformen Episerver var på plass.

Vannmiljø-databasen er oppdatert med nye overvåkingsresultater fra årets overvåking. **Vann-nett** holdes oppdatert.

Databasen Forurensing er i daglig bruk ved forurensningstilsyn og konsesjonsbehandling. Det har skjedd en løpende forbedring i 2013 hva angår registreringer av tilsyn og innlegging av rapporter og konsesjoner.

Naturbase: Naturtypekartlegging i fylket nærmer seg omsider slutten for fylkets 18 kommuner (1. generasjonsregistrering, samt noe supplering). Arbeid i Trøgstad er utført, mens Spydeberg bare har en gammel registrering. Data fra øvrige kommuner er nå i Naturbase. Suppleringer i basen gjøres for slåttemark, eiker, edelløvsskog og storsalamander.

Det er rapport inn 2 saker til inon@dirnat.no, der Fylkesmannen har uttalt seg til saker som omhandler inngrepsfri natur. Med god hjelp av kommunene har også status for inngrepsfri natur per januar 2013 blitt kartlagt og kvalitetssikret.

Formidling av miljøhensyn

Fylkesmannen formidler miljøhensyn på flere arenaer, herunder på kommunemøtene og den årlige kommunekonferansen. I tillegg formidles miljøhensyn gjennom møter med kommunene i enkeltsaker.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Fylkesmannen har gjennom 3 år vært deltaker og bidratt faglig og administrativt til Interreg-prosjektet Hav møter Land. Prosjektet har vært ledet av Lenstyrelsen i Vestre Gøtaland og Østfold Fylkeskommune og ble avsluttet i løpet av 2013.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de 3.420.591 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 188.870 honorarer til eksterne (mangfold og friluftsliv).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 304 751,00	kr 3 140 714,00
09 Giftfritt miljø	kr 507 267,00	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 0,00	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 164 818,00	kr 0,00
12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 3 364 598,00	kr 134 712,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 985 797,00	kr 145 165,00
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 538 830,00	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 8 866 061,00	kr 3 420 591,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket

Østfold har store produksjoner innenfor korn, kjøtt, egg, melk, grønt og bær. Det gjør at fylket har en variert og sammensatt næringsmiddelindustri med stor foredling fra alle sektorer med unntak av melk.

I Østfold er 19 % av arealet jordbruksareal. Jordbruket omfatter totalt over 5 700 arbeidsplasser i primærjordbruk og foredlingsindustri. Foredlingsindustrien har ligget stabilt på 3 700 arbeidsplasser de siste 12 årene mens sysselsettingen i primærjordbruket faller på linje med landet generelt. Arealavgangen i jordbruket er ca 4 % siden årtusenskiftet og kornarealet har nedgang på 8 %. Fylkets andel av en fallende norsk kornproduksjon er stabil på om lag 20 %.

Østfold er fortsatt det største fjørfe fylket med 19 % av norsk fjørfeproduksjon. Men tross vekst på 40 % i volum har andelen gått ned fra 22 % i 2006. Vi har en stabil andel av den nasjonale grise- og eggproduksjonen med hhv. 7,4 og 12 %. Andelen melke- og storfekjøttproduksjon utgjør 2 og 3 % av landets totale produksjon. Økologisk produksjon i fylket utgjør en stor andel av total norsk produksjon, særlig egg- (40 %), grønnsaks- (30 %), korn- (17 %) og melkeproduksjon (10 %).

Også i Østfold må det tas grep for å sikre produksjonen framover. Jordvern er viktig. Men Østfold har ikke bidratt positivt til målsettingen om å halvere den årlige omdisponeringen av dyrka mark. Fallet i andel av fjørfeproduksjonen er også uheldig da det store kornarealet trenger mest mulig husdyrgjødsel. Kornproduksjonen i Østfold har hatt en dramatisk nedgang i areal og foretak, og avlingene har vært lave de siste årene. I motsetning til andre produksjoner er det begrenset hvor store områder man kan produsere korn og spesielt matkorn på i landet. Kornarealet er derfor særlig viktig også i nasjonal sammenheng.

Østfoldjordbruket 2013

I 2013 søkte 2259 landbruksforetak om produksjonstilskudd i Østfold. Dette er en nedgang på 68 søkere fra forrige år. Det ble søkt produksjonstilskudd til 729 155 dekar, en nedgang på 3 461 dekar fra 2012. Grovfôrarealet økte med 8615 dekar fra 2012 til 2013. Kornarealet er redusert med 13 072 dekar samme periode. Produksjonen av poteter og grønnsaker er tilnærmet stabil, mens produksjon av bær og frukt har økt med 174 dekar.

Dyretallet i melke- og kjøttproduksjonen er omtrent det samme som i 2012, men antall melkeprodusenter er redusert. Det er kun 152 melkeprodusenter igjen i fylket. I de kraftforkrevende produksjonene er antall purker stabilt, mens antall gris levert til slakt har økt med 6 656. Antall verpehøner har økt med 11 758 og antall slaktekyllinger har økt med 785 000.

Av investeringsmidler til tradisjonell produksjon er det innvilget 11.8 millioner, hvorav 3.47 millioner til melkeproduksjon og 2.8 millioner til kyllingproduksjon. Norturas satsing på Hærland i Eidsberg vil de nærmeste åra være en stor drivkraft for etablering av fjørfeproduksjon i Østfold. Det er få tilskuddssaker innen planteproduksjon. Generelt er søknadstilgangen betydelig høyere enn hva Østfold får tildelt av tilgjengelige bedriftsrettede bygdeutviklingsmidler.

Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv

Samarbeid med gårder og næringsmiddelindustrien går bra. Nye relasjoner og produkter ser dagens lys gjennom *Guldkorn* – og det arbeides for at Østfold skal bli Norges sterkeste region på mat og drikke. Østfold har kåret sin *signalrett*. Det ble flesk og duppe. Det skal jobbes med forankring og opplæring i 2014. *Matfestivalene* er samlet i et nettverk. Felles brosjyre distribueres i Østfold. Egen side på f-b.no vil være informasjonskanalen for arrangørene. Lokalmatprogrammet kan muligens sikre videre samarbeid.

”En reise i smakfulle landskap” er inne i slutfasen og 15 reiselivsbedrifter vil få skreddersydd hjelp. Målet er å danne en reiserute basert på gårdene. *Oslofjordssamarbeidet*, et samarbeid etter deltagelse på IGW 2012, er stoppet opp siden det er igangsatt omfattende prosesser i regi av Næringsdepartementet med pågående regionale prosesser. *Oslofjordprosjektet* nærmer seg slutten og Oslofjordplanleggeren har blitt prøvd ut med varierende resultater. Planleggeren er et verktøy for destinasjonsselskapene hvor forbruker kan booke og sette sammen

reiseruter rundt Oslofjorden. Videre utviklingen av Oslofjordplanleggeren avventer trolig ny "Østlandsdestinasjon".

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

22.1 Bruk av landbruksarealer

Beite i utmark

I Østfold er det kun et beitelag. Beitelaget beiter øyer i Hvaler kommune og gjør en viktig jobb for å bevare tradisjonen med skjærgårdsbeite og de natur- og kulturverdiene som er knyttet til dette.

Regionale og lokale tiltak i landbruket til rovviltforvaltning

Landbruksavdelingen har ansvar for fordeling av midler til forebyggende tiltak over miljøverndepartementets budsjett. Disse har i Østfold i hovedsak blitt tildelt til oppseting av rovdyravvisende gjerder. Dette betinger en dialog med kommunene for å få hensiktsmessige løsninger der midler til forebyggende tiltak ikke strekker til, eller at området som skal gjerdes inn grenser mot vann, slik at midler til forebyggende tiltak ikke kan benyttes. Dialogen med kommunene er viktig, og vi bruker noe midler over kap. 1144 post 77 til en årlig todagers samling med kommunal landbruksforvaltning.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt hos avdelingene ved embetet

Prosjektet OslofjordGIS, et samarbeid mellom fylkesmennene i Østfold, Vestfold og Oslo/Akershus, blitt videreutviklet. OslofjordGIS har eksistert i knappe to år. Grunnstrukturen for en moderne GIS-løsning til intern saksbehandling har blitt etablert. GIS-løsningen er effektiviserende på mange saksbehandlingsoppgaver ved embetene, og har et stort potensial for videreutvikling. Samarbeidet har skapt en robust GIS-organisasjon med bred kompetanse. Arbeidet har vært konsentrert om GIS-bruk innen fagområdene landbruk, miljø, plan- og byggesak og samfunnsikkerhet. En langsiktig samarbeidsavtale er til undertegning. (Se også kapittel 1.3)

I OslofjordGIS er det lagt inn kobling til den nasjonale planområdetjenesten til Norge digitalt, som ved aktivering «fyrer opp» kommunenes egne webkarttjenester. Plansaksbehandlere benytter seg da også av kommunenes egne webkarttjenester i forbindelse med utsjekking av plansaker. I tillegg til kartinnsynsløsningen benyttes også desktopprogramvaren ArcGIS av flere saksbehandlere.

I forbindelse med de to store beredskapsøvelsene i høst, «Øvelse Rygge» og «Øvelse Østlandet», ble både OslofjordGIS og ArcGIS aktivt brukt i krisestaben. I både ArcGIS, FYSAK og OslofjordGIS er det relativt enkelt å hente inn WMS-tjenester fra andre datatilbydere i Norge digitalt-samarbeidet, noe som har forenklet bruken av geodata fra Norge digitalt.

Data fra Geovekst og Norge digitalt inngår i alle de omtalte kartløsningene, og gir en bedre kvalitet på beslutningene som fattes. I tillegg gir kartløsningene en effektivitetsgevinst, ved at behovet for befaringer blir mindre. Flere av embetets avdelinger har stor nytte av disse verktøyene i mange sammenhenger.

Aktivitet i Geovekstarbeidet

Fylkesmannen har deltatt på landssamling og diverse fagseminarer. I samråd med kommunene ble det besluttet å ikke arrangere kurs i 2013. Dette fordi det ikke var lenge side forrige gang, og vi antok at arbeidet med den nye e-stilordningen ville ta mye tid. Det er noe kontakt mellom Fylkesmannen og kommunene om ajourhold, men dette kan bedres.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMOS	280	451	5,6	3,2	4,7	4,1	4,4
Sum	280	451	0	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Kommunenes praktisering av regelverket

Dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven viser at kommunene har ulik praktisering av jordloven og tillatelse til oppføring av kårbolig. Det er stadig økende antall fradelinger av tun, også fra ressurssterke bruk. Da bosettingshensynet i liten grad er relevant i fylket, anbefaler vi sterkt at det ikke fradeles produktive arealer med tuna. For å få bedre oversikt over praksis og styrke veiledningen, innlemmer vi eiendomslovgivningen i forvaltningskontrollen med kommunene fra 2014. I den løpende klagesaksbehandlingen omgjorde vi en sak etter jordloven § 9 i 2013. Av eget tiltak etter fvl. § 35 omgjorde vi en sak hvor kommunen hadde gitt konsesjon til et AS.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Vi opplever at kommunene stort sett **forvalter økonomiske og juridiske virkemidler og regelverk** på en god måte. Det varierer imidlertid mellom kommunene hvor strengt de praktiserer regelverket i Regionalt miljøprogram. Dette er problematisk og noe vi er i ferd med å ta tak i.

Kontroll

Fylkesmannen i Østfold har i 2013 ikke gjennomført forvaltningskontroll av landbruksforvaltningen i kommunene. Årsaken til dette er unormalt stor belastning på grunn av mange søknader om erstatning etter klimabetinget avlingssvikt. I tillegg har kommunene hatt spesielt stor belastning med det nye fagsystemet eStil, ikke minst fordi systemet krevde en ny inndeling og nye navn på gamle kjente ordninger. Første halvdel av året prioriterte Fylkesmannen foretakskontroller etter erfaringer fra 2012. Det ble foretatt dokumentkontroll av miljøplan trinn 1, husdyrkonsesjon for alle foretak med relevant produksjon, og også kontroll av overholdelsen av regionale miljøbestemmelser som gjelder i Østfold. Erfaringen var at miljøplanene var bedre enn ved kontroll gjennomført i 2012, men at regelverket om regionale miljøbestemmelser var for dårlig kjent, og at overholdelsen dermed også var for dårlig. Resultatet av kontrollene har vært tema på flere fagsamlinger med landbruksforvaltningen i kommunene, som nå har sterkere fokus på dette. Innenfor husdyrkonsesjon ble det avdekket noen få mindre brudd på regelverket. Det vil i 2014 bli gjennomført flere forvaltningskontroller ettersom det ikke ble gjennomført noen i 2013.

eStil

I 2013 ble det en del endringer i RMP samtidig som det nye systemet eStil ble innført. Antall søkere til RMP gikk betydelig ned sammenliknet med i 2012. Rapport for 2013 viser 1435 søkere til RMP. Vi vet ikke eksakt hvorfor søkningen gikk så mye ned. Noen flere enn tidligere har nok valgt å ikke søke på grunn av endringer i tilskuddsordningen. Vi antar også at noen har falt ut fordi de har opplevd eStil som komplisert. Både forvaltningen og bøndene fikk kort tid på seg til forberedelser, og det var en del feil og mangler i systemet.

Det ble utbetalt ca 301 millioner i **produksjonstilskudd** til 2259 søkere i 2013. Antall foretak som søkte produksjonstilskudd i Østfold er redusert fra 2285 i 2012 til 2203 i 2013. Ca 87 % av foretakene sendte inn søknad om produksjonstilskudd via internett.

Søknader til **velferdsordningene** i jordbruket ble registrert/behandlet og utbetalt fortløpende. Det ble utbetalt 28,9 mill. kroner i tilskudd til avløsning ferie og fritid, 2,6 mill. kroner til avløsning ved sykdom. 33 tidligpensjonister i jordbruket har i 2013 mottatt ca. 3,1 mill. kroner. Østfold har to avløserlag som til sammen har fått tilskudd på nesten 1,1 millioner i 2013. Avløserlagene har i 2013 hatt fire faste landbruksvikarer.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
1	7	0	6	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
30	0	2	1	0	1	0	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,5

Antall personer: 5

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	B
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende miljøplan trinn 1
Oppfølging av avvik:	Krav om tilbakebetaling av kr 16 000 (8 000 urettmessig utbetalt + kr 8 000 avkortet etter FOR-2002-03-22-283 §13).

Foretak:	D
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	E
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	F
----------	----------

Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	G
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	H
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	I
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	J
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	K
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	L
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen

Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	M
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	N
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	O
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	P
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende miljøplan trinn 1
Oppfølging av avvik:	Krevd tilbake utbetalt produksjonstilskudd, da beløpet ikke oversteg kr 8 000,-. Avkorting derfor ikke relevant. Påklaget og stadfestet av SLF
Foretak:	Q
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	R
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	S

Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	T
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	U
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	V
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	W
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	X
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	Y
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen

Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	Z
Orninger/omfang:	Miljøplan trinn 1, berører Produksjonstilskudd og RMP
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	Æ
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Pløyd og sådd høsthvete til tross for tydelig dråg med betydelig erosjon.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd. Påklaget, ikke behandlet av SLF p.t.
Foretak:	Ø
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.
Foretak:	Å
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.
Foretak:	AA
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.
Foretak:	AB
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	AC
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AD
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-

Foretak:	AE
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AF
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AG
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AH
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AI
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AJ
Orninger/omfang:	Regionale miljøkrav
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §§ 8 og 11
Registrerte avvik:	Manglende buffersone langs vassdrag.
Oppfølging av avvik:	Trukket kr 3 000 i produksjonstilskudd.

Foretak:	AK
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11

Registrerte avvik:	Manglet helt utmarksbeite.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AL
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11
Registrerte avvik:	Manglet helt utmarksbeite.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AM
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	-
Foretak:	AN
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11
Registrerte avvik:	Ikke nok utmarksbeite i forhold til antall dyr.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AO
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11
Registrerte avvik:	Ikke nok utmarksbeite i forhold til antall dyr.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AP
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 § 11
Registrerte avvik:	Manglet helt utmarksbeite
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AQ
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	FOR-2002-03-22-283 §11
Registrerte avvik:	Ikke nok utmarksbeite i forhold til antall dyr.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AR
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AS
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av gris
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AT
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AU
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AV
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AW
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AX
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AY
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

Foretak:	AZ
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6

Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AÆ
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AØ
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014
Foretak:	AA
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Hjemmel for kontroll:	LOV-2004-01-16-5 §6
Registrerte avvik:	Mulig overproduksjon av kylling
Oppfølging av avvik:	Oppfølging i 2014

4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontrollene innenfor husdyrkonsesjon tar utgangspunkt i lister over produksjoner, og på den måten kan det sies at alle foretak med relevant husdyrproduksjon har vært gjenstand for kontroll. Tilsvarende er kontroll av Regionale miljøkrav gjennomført som en befaring der observasjonene har lagt grunn for kontrollutplukket. Av denne grunnen er det få foretak som er registrert som kontrollert, men der alt er i orden.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

Samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling

Østfold har et godt fungerende partnerskap som består av Fylkesmannen i Østfold, Østfold Fylkeskommune, Innovasjon Norge (IN) og næringen representert ved Østfold Bondelag, Østfold Bonde- og småbrukarlag, Havass og Viken skog. Kommunene er representert i partnerskapet ved ordførerne i Spydeberg kommune. Vara er ordføreren i Trøgstad.

Kommunene er førstlinjeinstans for behandling av BU-saker. IN og Fylkesmannen har en årlig felles samling for landbruksforvaltningen med tema næringsutvikling i landbruket og søknader om BU-midler. I tillegg samler IN landbruksforvaltningen på mindre møter med et utvalg av landbrukskontorene. Fylkesmannen arrangerer i tillegg flere andre samlinger for landbruksforvaltningen i løpet av året, hvor noen av temaene er miljø, samfunns- og næringsutvikling.

Arbeidet i Regionale bygdeutviklingsprogram (RBP)

RBU for Østfold 2013-2016 ble ferdigstilt i 2013. Regionalt næringsprogram (RNP) konkretiseres i årlige handlingsplaner, og partnerskapet utarbeidet handlingsplan for 2014 før årsslutt i 2013. Handlingsplanen beskriver satsinger og føringer for bruken av bygdeutviklingsmidlene og midlene til rekruttering, likestilling og kompetanse i landbruket.

Oppfølging av Regionalt næringsprogram (RNP) og den årlige handlingsplanen fordeler seg naturlig mellom partnerskapets medlemmer og deres ansvarsområder. Fylkesmannen jobber med mobilisering, utvikling og tilrettelegging innen satsingsområdene i RNP. Innovasjon Norge følger opp prosjekter i bedriftene innen de samme satsingsområdene. Fylkeskommunen er aktiv innen kompetanse og rekruttering. Det samarbeides også

godt med næringsorganisasjonene på alle områder.

En representant for Fylkesmannen sitter i fylkeskommunens prosjektgruppe for rekruttering, likestilling og kompetanse i landbruket (RLK). Fylkeskommunen har vedtatt en egen strategi for RLK som er innarbeidet i RNP og årlige handlingsplaner.

Flere pågående prosjekter illustrerer det gode samarbeidet i partnerskapet.

- Etablererservice: et tilbud om grunnleggende kurs i forretningsplan m.m. til etablerere utviklet i samarbeid mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen, IN, NAV Østfold og Sarpsborg kommune. Avtale frem til 2015.

- Nyskappingskonferanse: har vært arrangert de fire siste årene i samarbeid mellom næringsorganisasjonene, IN, Fylkeskommunen og Fylkesmannen. Tema i 2013 var nytenking og markedsorientering i frukt- og grøntsektoren. 130 fremmøtte.

- Treseminar: Tema var å bygge landbruksbygg i tre. Samarbeid mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Østfold Bondelag, Trebruk AS, NLR SørØst og IN.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Bruk av BU-midler 2013

Fylkesmannen i Østfold vedtok "Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2013". Planen definerer satsingsområder og er retningsgivende for tildelingen av BU-midler hos Fylkesmannen i Østfold og Innovasjon Norge.

I 2013 var det satt opp mål og føringer for følgende satsingsområder: kornproduksjon, storféproduksjon, melkeproduksjon, grønnsaks- og potetproduksjon, frukt- og bærproduksjon, økologisk landbruk og skogbruk. Det var et mål at minst 20 % av de bedriftsrettede BU-midlene skulle gå til bygdenæringer i 2013. Resultatet i 2013 ble over 35 % som er det høyeste noensinne i Østfold. Satsingsområdene innen bygdenæringer var: Inn på tunet, mat og drikke med lokal indentitet, grønt reiseliv, bygdeservice, bioenergi, bruk av tre, kompetanseheving, etablereropplæring og mobilisering.

For 2013 ble Fylkesmannen tildelt kr. 2.280.000 til utviklings- og tilretteleggingsprosjekter. Inkludert ca. 260.000 i inndratte midler og ca. 17.000 i overførte midler fra 2012 var rammen for 2013 på kr. 2.558.575. Det ble innvilget kr. 2.510.392,- til utredning og tilrettelegging i henhold til handlingsplanen for 2013. Husdyrproduksjon kr 0, planteproduksjon og hagebruk kr. 632.500, økologisk landbruk kr. 200.000, lokale matspesialiteter kr. 240.000, grønt reiseliv kr. 250.000, Inn på tunet kr 350.000, skog og trebasert næring kr. 450.000, bioenergi kr. 250.000, etablereropplæring og kompetanse kr. 427.338 og administrasjon kr. 28.737. I henhold til Regionalt næringsprogram 2013-16 ble det ikke prioritert midler til praktikant.

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon

Østfold får stadig nye produsenter innen lokalmat og grønt reiseliv. I påbegynt matstrategi for Østfold er satsingsområdene mat & mønstring, matopplevelser & reiseliv og mat & næringsmiddelindustrien. Gjennom Guldkorn SA, stiftet 6. mars 2013, vil ordførere i kommunene ta initiativ til samlinger og nettverk for landbruksnæringen for å implementere landbruket bedre i kommunenes næringsutvikling, planer og satsinger. Målet er sterkere fokus og økt samarbeid og innovasjon innen lokalmat og reiseliv i kommunene.

I 2013 utpekte partnerskapet Kalnes videregående skole til kompetansesenter for landbruket. Kompetansesenteret utformes i 2014 og vil ha særlig fokus på nyskaping og bygdenæringer. Prosjektet grønt reiseliv som kobler fylkets aktører innen grønt reiseliv og opplevelsesnæringer er inne i siste fase. For aktiviteter på bioenergi se pkt. 23.2 Skogbruk.

Tverrsektorielt samarbeid og resultater i arbeidet med Inn på tunet generelt og Inn på tunet-løftet i kommunene spesielt

Samarbeid med Østfold Bondelag om nettverksprosjekt med fagkvelder og studieturer for potensielle tilbydere og tilbydere i en oppstartsfasen. Prosjektet ble avsluttet i 2013.

Samarbeid med NAV Østfold om grønt arbeid-tiltak. 6 tiltak i Østfold ved utgangen av 2013. To av disse

nyoppstartet i 2013. Startet planlegging av konferanse for involverte i grønt arbeid-tiltak i samarbeid med Nav Østfold, Nav Akershus og FM Oslo og Akershus. Skjer på Ås i april 2014.

Inn på tunet-løftet Moss kommune er tilnærmet ferdig med planleggingen av et dagtilbud for personer med demens. Anbudsrunde og avtale med en gård gjenstår.

Grensekommunene Aremark, Marker og Rømskog gjorde ferdig andre prosjektperiode i 2013. De har kartlagt og økt kompetansen på både kjøper- og tilbydersiden. Prosjektet ferdig i 2014.

Vi støttet følgende IPT-prosjekter med BU-midler: Sarpsborg kommune: dagtilbud for unge rusavhengige jenter. Våler kommune: Forberedelse og oppstart av dagtilbud for personer med demens.

Har i tillegg vært i kontakt med og veiledet flere interesserte gårdbrukere og planlagt fagtur for kommunal landbruksforvaltning for økt IPT-kompetanse.

23.2 Skogbruk

Bioenergi og trebruk

Fylkesmannen har deltatt på fylkessamlinger om økt trebruk, og deltar i et prosjekt i regi av Rakkestad kommune med tema økt trebruk og verdiskapning i kommunen. Både bioenergi og økt trebruk er prioritert i handlingsplanen for regionalt næringsprogram for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2013. Fylkesmannen sitter i styret for bioenergi-prosjekt i regi av Skogselskapet i Østfold, som skal sette fokus på og øke bruken av bioenergi. Økt trebruk ved å bygge i massivtre var et av temaene på kommunekonferansen som ble avholdt for landbruksforvaltningen i oktober. Det var i 2013 en nedgang på nesten 25 % i innmålt skogsflis som grunnlag for utbetaling av flistilskudd i forhold til i 2012. Hovedårsaken er lave strømpriser som gjør denne energibæreren lite konkurransedyktig.

Avvirkning

Det er jamn og stabil avvirkning i Østfold tett opp til et reelt balansekvantum. Det er stort sett korte driftsveilegder og godt utbygd bilveinett, noe som gir en høy mobilitet i avvirkningen. Det viktigste arbeidet som kan gjøres for raskt å møte en økende etterspørsel etter trevirke, er fortsatt fokus på god infrastruktur og ajourførte skogbruksplaner.

Infrastruktur

Det har de siste årene blitt tildelt lite midler til skogsveier i Østfold. 2013 var et unntak, men tildelinger preget av uforutsigbarhet vanskeliggjør planlegging med noe lengre tidshorison. I Østfold tildeles statsbidrag kun til skogsbilveier, noe som vanskeliggjør en totalplanlegging av infrastrukturbehovet. Skogfondordningen er det viktigste finansielle virkemidlet for økt veibyggingaktivitet, men ordningen er tung å markedsføre sammenliknet med statsbidrag. For å bedre veibyggingkvaliteten, er det nå inngått avtaler med to veiplanleggere som skal benyttes ved utbygging av større veiprojekter i Østfold. Det gis noe høyere statsbidrag til prosjekter der det benyttes veiplanlegger.

Det er større behov for opprusting av skogsbilveinettet i Østfold enn til nybygging. En del av behovet skyldes mangelfullt vedlikehold, en del skyldes at kravet til veistandard er blitt betydelig større i takt med utviklingen av kjøretøyparken. De tildelte midlene er brukt i tråd med kriteriene, herunder til opprusting og utbedring av flaskehals. Det settes også fokus på behovet for veivedlikehold.

Skogbruksplanlegging

Arbeidet med å utarbeide hovedplan for skogbruksplanleggingen i fylket har ikke vært prioritert de siste 3-4 årene i påvente av en nasjonal gjennomgang av skogbruksplanleggingen i Norge. Utredningen ble framlagt i 2013, og arbeidet med hovedplan ble så vidt påbegynt i Østfold. Det ble blant annet sendt ut forslag til kommunene til framdriftsplan for skogbruksplanleggingen i fylket. Det videre arbeidet med å stake ut en nasjonal modell for skogbruksplanleggingen med bakgrunn i den framlagte utredningen, synes å ha stoppet opp etter framleggingen på vårparten, noe som igjen legger en demper på hovedplanarbeidet på fylkesnivå. Men arbeidet vil trolig fortsette i 2014.

Økonomiske virkemidler til veier, skogsflis og skogbruksplanlegging

Det har vært god aktivitet på ferdigstillelse av veier, men lavere aktivitet enn i 2012 på utbetaling av tilskudd til skogsflis. To skogbruksplanprosjekter ble ferdigstilt senhøsten 2013, disse vil bli fakturert og tilskudd utbetalt i begynnelsen av 2014. Ingen tilskudd til skogbruksplanlegging ble utbetalt i 2013.

Skogbrannberedskap

Skogbrannovervåkingen utføres med fly samt fra skogbrannvaktårnet på Linnekleppen. Kommunene, sponsormidler og rentemidler finansierer ordningen med Skogselskapet som sekretariat. FMLA skrev skogbrannkapittelet i FM-Østfold ROS (risiko og sårbarhetsanalyse) som ble revidert i 2013. Den store skogbrannen i juni 2008 førte til at mange kommuner gikk gjennom sitt planverk og oppdaterte disse.

Skogfondsordningen

FMLA har administrert skogfondsordningen i 2013. Fra og med 2011 har alle skogfondsplasseringene vært i FMLA eierskap. For tiden er midlene plassert i 4 banker med renter i intervallet 3,35-3,6 %. Renteutviklingen vurderes løpende. I mai 2013 gjennomførte SLF sin nasjonale skogfondssamling i Fredrikstad. FMLA bidro i planleggingen av arrangementet.

Økonomiske virkemidler til skogkultur, tynning og miljøtiltak

NMSK-potten for 2013 var kr 3,3 mill. Ved årets slutt var det kun kr 45 109,- tilbake av potten. Hele 91,2 % av potten går til ungskogpleie (Hovedkode 131+133). Ungskogpleie har i lang tid hatt hovedprioritet i Østfold og resultatene gjenspeiler dette. Det er over 20 år siden det er avstandsregulert større arealer enn i fjor. Tilskuddet til ungskogpleie er i gjennomsnitt kun drøyt 30 %, og vi mener at det bør være minst på dette nivå for å ha god virkning i markedsføring av tilskuddet. Det er derfor ikke rom for å prioritere opp tilskudd til andre viktige formål. Planting ville i så fall vært prioritert. Det har i mange år vært utplantet ca 1 mill. granplanter, deet tall som burde vært økt med 50-100 %. Østfold kommer brukbart ut av foryngelseskontrollen takket være gode forhold for naturlig foryngelse, men med tanke på framtidig verdiskapning og karbonbinding burde granandelen vært høyere enn dagens nivå.

I 2013 ble 552 tiltak kontrollert, mens 2 477 tiltak ikke ble kontrollert. Det gir en gjennomsnittlig kontrollprosent på 18,2 som er godt over kravet på 10 %. Det er stor variasjon mellom kommunene. I praksis kontrolleres mer i ettertid som ikke registreres i ØKS slik at det reelt kontrolleres en større andel. Ved forvaltningskontroll av kommunene må kontrollprosent over 10 % dokumenteres.

Skogskader

Alle utvalgte kommuner utførte registrering av populasjonene av stor granbarkbille i 2013. Det var svært lave billefangster i 2013, knapt 2 500 stk/felle i gjennomsnitt. Kun 3 år har lavere verdier i perioden fra 1979 fram til nå. UMB har årlig tur med studentene i forstpatologi og forstentomologi til Østfold, det er nyttig også for skogetaten som vertskap. I Østfold har vi nesten hvert år også besøk av skogforskere for å få råd og hjelp om ulike konkrete skogskader. Vi bruker portalen "Skogskader på internett" i noen grad til registrering, men her har vi et stort forbedringspotensiale.

Resultatkontroller

Alle 60 uttrekte flater til ordinær foryngelseskontroll er registrert i Webskas av kommunene. Den ekstraordinære foryngelseskontrollen i 2013 er også nærmest fullført i ØKS. Det er identifisert 200 flater i Østfold innenfor utvalgskriteriene. 171 er registrert som "OK". De resterende 29 har status som "ok- følges opp", "purring sendt" eller "sendt egenmeldingsskjema".

De aller fleste veiprojekter av noe omfang blir befart av Fylkesmannen både før oppstart og etter ferdigstillelse. Dette skjer alltid sammen med kommunal skogansvarlig, og ofte sammen med veieier/entreprenør. Veier med statstilskudd blir alltid befart av kommunalt skogansvarlig i veiprojektets avslutningsfase for å sikre at gjennomføringen er i tråd med standardene

Miljø- og klimaarbeid

Vi mener at vårt viktigste bidrag er, og fortsatt vil bli satsing på å sikre de langsiktige investeringene innen skogkultur. Foryngelse og ungskogpleie står sentralt for å sikre langsiktig verdiskapning og karbonbinding. Innrettingen av virkemiddelbruken og deltakelse i ulike skogkulturprosjekter er våre viktigste bidrag.

Utviklingen i skogbruket

Avvirkningen i Østfold holder seg på et nivå som både er relativt stabilt og høyt. Bak avvirkningstallene skjuler det seg større enkeltleveranser enn det har vært tidligere. Skogeierorganisasjonenes bonussystemer for store avvirkninger fremelsker et slikt avvirkningsmønster. Skogeierenes avtakende kompetanse, egeninteresse og -innsats i skogen, samt historisk lav rotnetto, gjør at et slikt bonussystem lett får fotfeste.

Store hogster er ikke nødvendigvis et forstlig problem hvis det skjer en god oppfølging med foryngelse og ungskogpleie. Når det hogges mye og sjelden, blir planleggingshorisonten for å få opp ny skog med tilhørende finansiering lenger enn de blir med hyppigere avvirkninger. Skogbrukets svøpe er at det er svært langsiktig, og langsiktige investeringer blir lett nedprioritert til fordel for kortsiktige. Skogfondordningen er et helt avgjørende virkemiddel for å sikre de nødvendige reinvesteringene. For skogeiere med lav kompetanse om skogbruk, er det lett å fristes til å benytte for lave skogfondavsetninger for å øke den øyeblikkelige utbetalingen. Det straffer seg

ved dempet investeringslyst, særlig fordi det må skytes inn penger flere ganger over mange år. Store avvirkninger gjør at det kan være svært lenge til neste hogst – og med det mulighet for ny skogfondavsetning. Skogeierorganisasjonene må ta på seg et ansvar for at denne utviklingen ikke eskalerer. Samtidig er det generelt viktig med informasjonstiltak, særlig til yngre skogeiere.

En annen sideeffekt av ønsket om store drifter, er at skog hogges før den har nådd økonomisk optimal hogstmodenhetsalder. Den blir hogd når den er i sin beste vekstperiode, og mens kvalitetstilveksten er på sitt høyeste. Dette er svært uheldig. Det skyldes blant annet manglende kompetanse hos beslutningstakerne, samtidig som lovverket dessverre ikke sier at det er forbudt å hogge yngre produksjonsskog.

Skogeiernes avtakende kunnskap og manglende interesse for skogbruk, burde ideelt sett kompenseres ved god informasjon fra rådgivningsapparatet i kommunene, og også fra skogeierorganisasjonene. Vi ser imidlertid at de skogfaglige kommunale fagmiljøene uthules ved at personene som har slik kompetanse blir tildelt mange ikke-skoglige arbeidsoppgaver. Ofte blir de heller ikke erstattet med skogkompetente personer når de slutter. Begge disse fenomenene er særlig fremtredende i de minste kommunene. Uten et aktivt og dyktig apparat i kommunene, ser vi det som vanskelig å ha en aktiv skogpolitikk. At skogeierorganisasjonene henter sine inntekter lettere fra tømmeromsetning enn fra generell skogrådgivning, svekker også en helhetlig skogforvaltning.

Nedleggingen av Tofte og Peterson har medvirket til at markedssituasjonen har forandret seg i Østfold – som på resten av Østlandet - i 2013. Østfold ligger nær utenlandske markeder, så avsetningen og tømmerprisene har utviklet seg i en betydelig mer positiv retning enn antatt tidlig på året. Det skyldes en omfattende tømmereksport. For skogeierne er dette positivt, for Norge er det et stort tap ved at det nå kun hentes inntekter fra uforedlet tømmer gjennom svært arbeidsekstensive verdikjeder. Det samfunnsmessige tapet er betydelig. Avhengigheten av verdensmarkedet gir også større usikkerhet ved at mulighetene til å påvirke markedet er minimale.

I 2013 ble det i Østfold utført ungskogpleie på større areal enn på svært mange år, veibyggingen er på et fornuftig nivå og skogbruksplanleggingen skjer kontinuerlig. Dette gir grunnlag for en viss optimisme til tross for noen store mørke skyer. Dessuten er det positive som kommer ut av klimakrisen at skogbruket nå får større oppmerksomhet fra flere hold enn det har fått siden barkbillekrigen og skogdøddebatten for flere tiår siden. Det må utnyttes til næringens beste.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

24.1 Jordvern og kulturlandskap

Omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord

Omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord i Østfold er fremdeles på et høyt nivå. Det er den beste av den beste jorda, med de beste klimatiske forholdene, som bygges ned. I Østfold kan bortimot all dyrka jord brukes til matkornproduksjon og fylket står for i underkant av 40 % av landets hveteproduksjon. Det er anslått at Østfold kan brødfø rundt det dobbelte av sin egen befolkning og den gode og lette jordarten langs raet er godt egnet for potet og oggrønnsaksproduksjon. Østfold har derfor et ekstra stort ansvar for å ta vare på den dyrka jorda i fylket og finne alternative arealer å bygge på.

Østfold hadde i 2012 en avgang av dyrka mark og dyrkbare arealer på 671 dekar. Fra 1993 til 2012 ble det i gjennomsnitt omdisponert 778 da dyrka og dyrkbar mark. Fra 1970 til 2012 har 27 286 da dyrka og dyrkbar jord blitt omdisponert i Østfold.

Nasjonale mål

Det er utfordrende å formidle nasjonale mål om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene. Dialogen med kommunene foregår på ulike arenaer; embetsledelsens møter med seks kommuner hvert år, årlig samling mellom embetsledelsen og kommunenes ordførere og rådmenn, årlig samling for kommunal landbruksforvaltning, fagdager for kommunene, ved drøfting av plansaker med kommunene i regionalt planmøte (Pbls Planforum), i møter og skriftlige innspill til kommune(del)planprosessen og planstrategier. Kommunene har forståelse for de nasjonale målene i prinsipp, men i konkrete saker vektet ofte andre faktorer tyngre. Det er i enkelte tilfeller nødvendig å bruke virkemidler som omgjøring av vedtak etter jordloven og klager og innsigelser til vedtak og forslag etter Planog bygningsloven.

Fylkesmannen varsler innsigelse til reguleringsplaner som omfatter dyrka mark og som ikke er i tråd med kommuneplanene. Ved behandling av reguleringsplaner som er i tråd med kommuneplanene, oppfordrer Fylkesmannen kommunene til å vurdere om arealer med dyrka mark kan føres tilbake til LNF-område eller reguleres til jordbruk.

Kommunene gjør ulike vurderinger av om tiltak i LNF-områdene er i tråd med kommuneplanen eller ikke. Det er nødvendig med økt fokus på jordvern og kulturlandskap i LNF-områdene, på den enkelte landbrukseiendom, for å få gode faglige vurderinger når bygninger og anlegg som er i tråd med eller ikke i tråd med LNF-formålet vurderes etablert.

Utviklingstrekk og hovedutfordringer

Kombinasjonen av nasjonal arealpolitikk med fokus på arealøkonomisering, nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming bør generelt tilsi at det ikke er aktuelt å vurdere nedbygging av dyrka mark i fylket i overskuelig framtid. Det er mulig å få en ønsket utviklingen i fylket uten å bygge ned store jordbruksarealer. Den største utfordringen i dag er å få kommunene til å jobbe aktivt med fortetting og omforming i stedet for å fremme ønsker om å bygge ned matproduksjonsarealer. Fylkesplanen for Østfold bidrar til å minke presset på perifere jordbruksarealer mens presset på verdifulle, bynære produksjonsarealer har økt. Dette gjør at avveiningen mellom jordvern og arealog transporthensyn fortsatt er utfordrende.

Etter snart 10 år med økt fokus på jordvern, arealeffektivitet, fortetting og omforming er vi nå der at det står på kommunenes vilje til å finne alternativ til utbygging av dyrka mark.

Bøensætre med plasser

Bøensætre med plasser er utvalgt kulturlandskap i Østfold. I 2013 har det vært fokus på å gjennomføre de årlige skjøtseltiltakene som er beskrevet i skjøtselplanene for området. Det er først og fremst beite og slått av arealene som er prioritert, men det er også gjennomført restaurering av et hovedhus, og det er påbegynt restaurering av vinduer på en stue. Det ryddes kontinuerlig kratt og busk for å synliggjøre kulturspor, åpne opp landskapet og forbedre beite og slåttemark.

Fylkesmannen opplever at tiltak og skjøtsel gjennomføres på en god måte, og at grunneierne i området er interesserte og engasjerte. Det er viktig å opprettholde denne motivasjonen og dette vil være en prioritert oppgave også i 2014.

I 2013 ble det samlet inne gamle bilder fra området, og Bøensætre med plasser ble refotografert av Oskar Puschmann. Dette er en ypperlig måte å få synliggjort de utfordringer som området, og mange andre deler av Østfold, sliter med, men også en fin måte å skape motivasjon og interesse for skjøtsel av kulturlandskapet.

Areemark kommune skal i løpet av 2014 vurdere hva de vil med Bøensætre videre. Dette kan potensielt påvirke forvaltningen og skjøtelsen av området og må følges opp nøye i 2014.

Innsigelser

Kun en innsigelse til reguleringsplan (Huggenesskogen) var knyttet til landbruk i 2013. Det er ennå ikke funnet løsning i saken hvor dyrka mark er en del av uenigheten. I 2013 fant en kommunedelplan (sentrumsplan Sarpsborg) sin løsning gjennom dialog ved at arealet omdisponert dyrka mark ble betydelig redusert (innsigelse i 2012). Det var ingen landbruksrelaterte meklinger eller saker til Miljøverndepartementet i 2013.

24.2 Samfunnsplanlegging

Landbruk i samfunnsplanleggingen

Fylkesmannen hadde i 2013 god dialog med kommunene og fylkeskommunen om planstrategiene og i planprosesser etter Pbl. Dialogen skjer i hovedsak i regionalt planmøte (Pbls Planforum). Alle avdelingene og fagområdene ved embetet er representert i Planlaget som har ansvar for dialogen og høringsuttalelsene i forbindelse med planstrategiene, kommune- og fylkesplanene.

I dialogen med kommunene i ulike planprosesser er vi særlig opptatt av å spille inn et forsterket jordvern, mer effektiv arealutnyttelse, strengere rammer for spredt utbygging, krav om fortetting og omforming og at kommunenes retningslinjer for landbrukstilknyttet næringsutvikling må være i tråd med veilederen "Planog bygningsloven og Landbruk Pluss". Det er utfordrende å formidle lovens krav til avgrensning og konsekvensutredning av arealer for spredt boligbygging, særlig til landkommunene. Konsekvensutredninger som berører landbrukets arealinteresser, herunder spredt utbygging, er noe vi må ha fokus på og stille strengere krav til da slike utredninger ofte ikke er gode nok.

Potensialet for mer effektiv arealutnyttning blir oftest ikke synliggjort i planprosessene. Dette vanskeliggjør konkrete innspill om fortetting med kvalitet og omforming for å hindre tettstedsvekst og sikre jordressurser og andre verdier.

Verneplanarbeid

Vi har i 2013 ikke hatt verneplanarbeid som har vært konfliktfylt i forhold til landbruksinteressene i fylket. Ved innspill til kraftlinjetraseer og vindmølleparker har landskapshensyn vært viktige. Rene jordvern- eller skogbruksinteresser blir i liten grad berørt. Vi er usikre på om det blir tatt hensyn til våre innspill til energisaker og konsekvensutredninger.

Innsigelser Se 24.1

Samfunnssikkerhet

Risiko- og sårbarhetsanalysen for Østfold har vært under revisjon og oppdatering i 2013. Vi har her bidratt på landbruks- og matområdet. Vi har også deltatt under Øvelse Østlandet i desember 2013 og fått trening i bruk av krisehåndteringsverktøyet dsb-cim. Det har i 2013 vært tre utbrudd av Infeksiøs laryngotrakeitt (ILT) i hobbyfjorfehold. Dette er en A-sjukdom, og blir pålagt nedslakting. Vi har god kontakt og samarbeid med Mattilsynet innen dette området.

24.3 Klimautfordringene

Skogbruksplanlegging med MIS-registreringer

Skogbruksplanarbeidet i Eidsberg og Marker ble avsluttet senhøsten 2013. Arbeidet faktureres på begynnelsen av 2014. Det er skrevet kontrakter for skogbruksplanlegging i Rømskog (Foran) og i Våler (Viken). I Våler blir gamle nøkkelbitopregistreringer tilpasset MIS-standardene. I Rømskog oppgraderes de gamle MIS-registreringene.

Aktivitet knyttet til bioenergi og økt bruk av trevirke

Fylkesmannen har deltatt på fylkessamlinger om økt trebruk, og er deltaker i et prosjekt i regi av Rakkestad kommune med hovedfokus på økt trebruk og verdiskapning i kommunen. Både bioenergi og økt trebruk er prioritert i handlingsplanen for regionalt næringsprogram for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2013. Fylkesmannen sitter i styret for bioenergi prosjektet i regi av Skogselskapet i Østfold, som har som hovedformål å sette fokus på og øke bruken av bioenergi. Det var i 2013 en nedgang på nesten 25 % i innmalt skogsflis som grunnlag for utbetaling av flistoltskudd i forhold til i 2012.

Utfordringer bioenergi: Flistoltskuddet er fjernet fra og med 2014. Lave strømpriser gjør denne energibæreren lite konkurransedyktig. De mest lønnsomme bioenergi prosjektene er båndlagt av konsesjonshaverne.

Utfordringer for økt bruk av trevirke: Har foreløpig liten forankring i byggebransjen, både blant byggeiere og entreprenører. Det mangler ferdige konsepter for å bygge stort i massivtre. Stål og betongindustrien er svært sterk og er godt forankret i byggebransjen.

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Fylkesmannen har en representant i styringsgruppa for bioenergi prosjektet som driftes av Skogselskapet i Østfold. Det viktigste rene skogtiltaket med tanke på CO₂-binding er ellers foryngelse etter hogst. Østfold har gode forhold for naturlig foryngelse, pluss at planteaktiviteten er økende. De senere års foryngelseskontroller viser at en økende andel av hogstflatene er tilfredsstillende foryngnet.

Fylkesmannen har også en representant i styringsgruppa for Biogass Østfold 2015. Biogass Østfold 2015 er en prosjektorganisasjon som er etablert for å få alle krefter i Østfold fylke til å arbeide for økt innsamling av våtorganisk avfall og gjødsel for å produsere biogass ved eksisterende og nyetablerte anlegg. Dette vil forhindre klimautslipp, redusere lokal trafikkforurensning og styrke næringslivet i fylket. Prosjektet er vedtatt av politikerne i Østfold fylkeskommune, og har støtte fra Fylkesmannen i Østfold.

Det ligger også klimatiltak i RMP og i SMIL-tilskuddene. Dette gjelder spesielt tiltak som skal motvirke effekten av mer nedbør og hyppigere flom. Vi regner med at tilskudd til endret jordarbeiding har en viss positiv effekt på klimagassutslippene. Drenering har en positiv virkning ved at det normalt vil redusere tap av lystgass fra jordbruksarealene. Fylkesmannen sammen med Fylkeskommunen har i 2013 forsøkt å få finansiert et rådgivingsprosjekt for klima og energitiltak på gårdsnivå. Dette arbeidet vil trolig komme i gang i 2014.

Drenering

Tilskudd til drenering ble vedtatt i jordbruksavtalen som en egen ordning under SMIL. Forskrift og retningslinjer ble fastsatt av Landbruks- og matdepartementet juli 2013. I løpet av sommeren og høsten ble det søkt om og godkjent ca 90 grøfteplaner, og en del grøftearbeider ble også utført. Fylkesmannen gjennomførte informasjon og veiledning om grøfting i form av et seminar om drenering og et møte mellom kommunene og Fylkeskommunen om krav og hensyn til fornminner ved drenering.

Miljørådgiving

Fylkesmannen fikk en ekstra tildeling på 1 mill kr fra LMD til målrettet miljørådgiving på landbruksforetak. Midlene kan disponeres til konkrete prosjekter i 2013 og 2014. I samarbeid med vannområdene og kommunene ble det valgt ut områder hvor det er behov for å sette inn spesielle tiltak. Det ble satt i gang 4 rådgivingsprosjekter i 2013. Prosjektene skal avsluttes i løpet av 2014.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Regionalt miljøprogram

2013-2016 ble endelig vedtatt våren 2013. Det nye programmet er tilpasset Nasjonalt miljøprogram og den standardiserte listen over RMP-tiltak. Det ble også gjort endring i forskrift med jordarbeidings- og miljøkrav for Morsa og Haldenvassdraget. I forbindelse med innføringen av saksbehandlersystemet eStil ble det gjennomført kurs og veiledning for kommunene. Det ble også sendt ut veiledningshefte til samtlige landbruksforetak i fylket.

Det var i 2013 ca. 200 færre RMP-søknader enn tidligere år. Dette kan skyldes både de prioriteringer, eller "spissing", som er gjort i RMP, og problemer med den nye elektroniske søknaden. eStil har fungert greit nok, men vi ser en del mangler som må rettes opp for at forvaltningen skal få et godt fungerende verktøy for saksbehandling og oppfølging. Blant annet har det vist seg nærmest umulig å få ut data som viser utviklingen innenfor enkelte ordninger eller vannområder.

Måloppnåelse miljøvirkemidlene

En stor andel av RMP og SMIL-midler brukes til forurensningstiltak, og dette utgjør en viktig del av finansieringen av landbrukets tiltak i forbindelse med vannforskriften. Fylkesmannen har gått inn for å styrke koblingen mellom SMIL og RMP og ser dette i sammenheng med tiltaksplanene for vannområdene. SMIL-midlene fordeles til kommunene, og fylkesmannen er klageorgan for kommunenes vedtak. Det har vært en jevn økning i oppslutningen om miljøtiltak de siste 5-6 årene. Arealet med endret jordarbeiding har ligget på opptil 60 % av kornarealet for fylket som helhet. I 2013 gikk andelen betydelig tilbake. Dette skyldes i stor grad at det ble sådd mye høsthvete.

SMIL

Ettersom Østfold har store utfordringer med forurensede vassdrag har de fleste kommunene i hovedsak prioritert forurensningstiltak høyest, og har også brukt mest midler til dette. Enkelte kommuner har prioritert biologisk mangfold og brukt sine tildelte midler til slike tiltak, ettersom de ikke har noen store utfordringer med forurensning. Generelt viser tilbakemeldinger fra kommunene at det er stor interesse for tiltak som gjelder verneverdige bygninger, men disse tiltakene er lavt prioritert i nesten alle kommuner. Likevel tildeles en del store beløp til denne typen tiltak da det mangler gode prosjekter innenfor de tiltak som kommunene prioritert høyest.

Fylkesmannen har jobbet med å tydeliggjøre, for kommunene og jordbrukerne, forskjellen mellom SMIL og RMP, og hvordan ordningene er tenkt å fungere og komplettere hverandre. Vi har jobbet med beskrivelsene for hva som er berettiget RMP, sånn at veiledningsheftet skal være enkelt å forstå. Vi har i oppdragsbrevet og i annen kommunikasjon med kommunene, poengtert og synliggjort koblingen mellom RMP og SMIL. Koblingen er ytterligere synliggjort ved at også områder som har fått SMIL-tilskudd, og som i tillegg oppfyller kravene i tilskuddsordningen, er berettiget tilskudd til verdifull beitemark, verdifull slåttemark og slått av nyere tids kulturminner.

Biologisk mangfold og kulturminner

Det jobbes kontinuerlig med å sikre skjøtsel og ivaretagelse av kulturminner og biologisk mangfold gjennom SMIL-tiltak og de målrettede RMP-ordningene. Arealet verdifull beitemark og slåttemark i RMP har vært ganske stabilt i flere år. Når det gjelder kulturminner varierer det mer fra år til år da det er forholdsvis få som søker om tilskudd til denne typen tiltak. Det hadde vært enklere å se trender hvis RMP hadde vært flerårige skjøtelsesavtaler. Ca 10 % av RMP-midlene går til biologisk mangfold og kulturminner, slik det har vært helt fra starten av RMP. For Østfold sin del er gjengroing den største trusselen mot biologisk mangfold og kulturminner, men også endring i driftsformer og utbygging truer verdier i landskapet.

Det utvalgte kulturlandskapet Bøensætre med plasser har gjennom skjøtelsesplaner og aktiv oppfølging kommet

inn i et aktivt forvaltningsregime. De tildelte midlene har blitt brukt til gode tiltak for å styrke verdien i landskapet og for å forenkle skjøtselen av det. Aremark kommune skal i løpet av 2014 vurdere hva de vil med Bøensætre videre. Dette kan potensielt påvirke forvaltningen og skjøtselen av området.

I samarbeid med miljøvernavdelingen jobbes det også med oppfølging av handlingsplanene for slåttemark og kystlynghei.

Vannområdene

Fylkesmannen deltar aktivt i de tre vannområdene Morsa, Haldenvassdraget og Glomma Sør. I tillegg deltar vi i prosjektområde Ytre Oslofjord. I 2013 ble det gjennomført et stort arbeid med utarbeiding av nye lokale tiltaksanalyser for vannområdene. Disse skal være grunnlag for forvaltningsplan og tiltaksprogram for neste planperiode.

Miljøplan

Gjennom kontroller har vi sett nærmere på bondens miljøplan. Vi har i 2013 gjennomført ca 25 foretakskontroller hvor miljøplan trinn 1 har blitt kontrollert. Vi fant færre mangler i 2013 enn tidligere år. Forklaringen ligger sannsynlig i at vi denne gang valgte å gjennomføre en dokumentkontroll hvor vi ba søkerne om å sende inn miljøplan for kontroll. Vi ser fortsatt at det er behov for å oppgradere og forbedre miljøplan som verktøy.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2013 etter søknadsomgang 2012 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMOS	1137073	718000	827425	85272	36451160	0	106650	
Sum	1137073	718000	827425	85272	36451160	0		

24.5 Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2020. Vi arbeider ut i fra en *handlingsplan for økologisk landbruk*, som vi har felles med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dette skjer i regi av prosjektet innenfor Økologiske foregangsfylker. Vi har prioritert dette prosjektet både innenfor bruk av økologiske handlingsplansmidler, BU-midler og egen arbeidskraft.

Østfold sin oppgave som *økologisk foregangsfylke* er å fremme forbruket av økologiske matvarer i storhusholdninger. Målet er 15 % forbruk allerede innen 2015.

Vi bruker flere virkemidler for å oppnå høyere forbruk. Vi gir kurs og foredrag om "hvorfør økologisk", og om "hvordan økologisk". Vi besøker kjøkken og gir praktiske råd om hvordan komme igang, blant annet bakekurs for barnehageansatte. Vi arrangerer også studieturer til kjøkken, kommuner og land som har kommet langt i å bruke økologiske varer. Både Sverige og Danmark har kommet svært langt. Vi har i 2013 arrangert turer til Södertälje kommune sammen med Fylkesmannen i Oslo/Akershus og Drammensregionen. Vi har holdt seminarer i alle fylkene sammen med Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Nofima og Difi. Det har også blitt holdt møter og kurs for enkeltkjøkken og gjort avtaler om videre kursing og oppfølging i 2013.

Gjennom tilskudd til økologisk handlingsplan har vi i 2013 prioritert tiltak innen korn og grovfôrbasert husdyrproduksjon, og innen forbruk har vi prioritert storhusholdning og barn/unge. Midlene ble fordelt på 10 ulike tiltak. Det er stor søknadspågang, og mange aktiviteter er avhengige av disse midlene for å kunne gjennomføres.

Videre er det innvilget kr 200 000 av BU-midlene til økologiske prosjekter i 2013.

Ressursrapportering

21 Matsikkerhet	kr 139 611,00	kr 0,00
22 Landbruk over hele landet	kr 67 569,00	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 320 366,00	kr 0,00
24 Bærekraftig kultur	kr 19 894,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 7 867 649,00	kr 0,00
Sum:	kr 8 415 089,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på opplæringsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannens tilsyn med kommunesektoren er en del av den statlige styringen. Tilsyn og veiledning skal medvirke til at befolkningens rettigheter blir ivaretatt og at kommunens tjenesteyting utføres innen de rammer som fremkommer av lov og regelverk. Embetets tilsynsvirksomhet har satt fokus på utvalgte deler av regelverket.

Fylkesmannen i Østfold hadde i oppdraget for 2013 et krav om 21 tilsyn. Fylkesmannen hadde på grunn av reduserte personalressurser i 2012 et tilsyn som kun var varslet i 2012, men ikke arbeidet videre med. Dette oppfølgingstilsynet med Fredrikstad kommune ble dermed medregnet som en del av de planlagte tilsynene i 2013. På bakgrunn av dette planla Fylkesmannen i Østfold tilsyn med 12 kommuner hvorav det i 6 av disse kommunene var 2 til 3 skoler i tilsynet. I tillegg til dette var det satt av tid til ett hendelsesbasert tilsyn. Fylkesmannen har gjennomført alle planlagte tilsyn og har dermed innfridd resultatkravet for 2013. (21 tilsyn)

Fylkesmannen i Østfold hadde pr 15.11.13 ikke hatt behov for å fylle kvoten med ikke-planlagte egeninitierte tilsyn (hendelsesbaserte). Vi gjennomførte isteden et tilsyn med tema nasjonale prøver fra de prioriterte områdene. Tilsynet ble gjennomført som et skriftlig tilsyn (alle skolene i kommunen). Denne kommunen ble valgt ut fordi den hadde fått veiledning knyttet til nasjonale prøver i løpet av 2013, og vi vurderte at det var et behov for å se nærmere på denne kommunens rutiner og praksis.

Tilsynsarbeidet i forhold til opplæringsloven har vært fordelt på 9 personer i 2013, med noe ulik fordeling av mengde deltakelse. Fylkesmannen i Østfold har en god grunnkompetanse i forhold til tilsyn og har ansatte med ulik bakgrunn og erfaring.

Oppfølging av det felles nasjonale tilsynet i 2013, samt ordinært felles nasjonalt tilsyn har vært gjennomført i henhold til embetsoppdraget og instruks fra Utdanningsdirektoratet. Tema for det felles nasjonale tilsynet i 2013 var elevenes psykososiale miljø, regulert i kapittel 9a i opplæringsloven. Øvrige tilsyn har også vært gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruks fra Utdanningsdirektoratet.

I tillegg til det felles nasjonale tilsynet har Fylkesmannen gjennomført tilsyn i fylket på prioritert område, samt egeninitierte tilsyn. Det har i 2013 vært ført tilsyn med gjennomføring av nasjonale prøver i 5 kommuner (med alle skoler i de utvalgte kommunene). 4 av disse tilsynene ble gjennomført og avsluttet i 2013. Det siste tilsynet ble varslet i desember og sluttmøte avholdes i uke 6. (Dette tilsynet kommer med i tilsynsrapporteringen ultimo februar.) Under egeninitierte tilsyn har Fylkesmannen i Østfold valgt tema i opplæringsloven kap 5 og kap 9a.

Omfang tilsyn:

- Oppfølging av felles nasjonalt tilsyn (opplæringsloven kap. 9a): 3 kommuner, 7 skoler
- Felles nasjonalt tilsyn (opplæringsloven kap. 9a). 1 kommune, 3 skoler
- Prioritert område (nasjonale prøver): 5 kommuner (alle tilhørende skoler)
- Egeninitierte tilsyn:
 - Opplæringsloven §§ 5-1 og 13-10, 2 kommuner, 3 skoler
 - Opplæringsloven §§ 5-7 og 13-10, 1 kommune (oppfølging av tilsyn med samme tema og kommune i 2011)
 - Felles nasjonalt tilsyn (opplæringsloven kap. 9a). 1 kommune, 3 skoler

Det er gjennomført tilsyn med enkeltkommuner på ulike tema med bakgrunn i områdekunnskap, risiko og vesentlighetsvurdering i forkant av det enkelte tilsyn. Tema har av den grunn variert fra kommune til kommune. Fylkesmannen systematiserer områdekunnskap fra ulike kilder til bruk i vurdering av om tilsyn skal benyttes som verktøy. I dette ligger også grunnlagsdata fra skoleporten, GSI og opplysninger som fremkommer under tilsyn og klagesaksbehandlingen.

Fylkesmannen har gjennomført 4 tilsyn som er en oppfølging av tidligere tilsyn. Disse tilsynene viser at kommunene/skolene har et genuint ønske om å ha en praksis som er i samsvar med lovkrav. Mange av de tidligere påpekte lovbruddene er rettet opp. Det gjør trolig at vi kan anta at det samme er effekten av alle tilsyn vi gjennomfører. Oppfølgingen viser imidlertid at det er enkelte pålegg som ikke er fulgt opp. Slik vi vurderer det, handler dette mer om manglende evne og kunnskap enn vilje til å rette opp i lovstridig praksis. I slike tilfeller har vi også merket et økt ønske om veiledning fra Fylkesmannen for å kunne rette lovbruddene.

Fylkesmannen har fått gode tilbakemeldinger fra kommunene i etterkant av gjennomførte tilsyn.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget og rapporterer ingen avvik.

Vi fikk 1 ny medarbeider desember 2012 og ytterligere 2 medarbeidere på plass i løpet av 2013. 2 av disse har tatt del i klagesaksbehandlingen, og den tredje har gått tungt inn på tilsyn og dermed frigjort ressurser til klagesaksbehandling.

Vi har i all hovedsak behandlet klagesaker innen 3 månedersfristen. I 13 saker har vi hatt mer enn 3 måneder saksbehandlingstid. I 8 av disse sakene skyldes dette at vi har innhentet ytterligere opplysninger fra skoleeier/skole/klagerne. Etter vår vurdering har vi i 2013 jevnt over hatt en forsvarlig saksbehandlingstid.

Ingen av de nevnte sakene er saker hvor klager har henvendt seg på nytt til Fylkesmannen fordi skoleeier ikke har fulgt opp tidligere vedtak i klagesak. Det er heller ingen av klagesakene som har sitt utspring i oppslag fra media. Slike saker følges eventuelt heller opp gjennom ulike typer tilsynsaktivitet.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	46	0	14	32	0	I tillegg ble 2 saker retunert til skolen og ikke behandlet som klagesaker. Dette var saker hvor skolen opplyste at karakteren klart var en feilføring.
Sentralt gitt skriftlig eksamen	52	19	33	0	0	Av de elevene som ikke fikk medhold, fikk 1 elev satt karakteren ned.
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0	
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	1	0	1	0	0	Vi har i tillegg behandlet en sak vedr. fritak fra opplæringsplikten i § 2-1 (4). Her opphevet vi kommunens vedtak.
Tegnspråkopplæring, § 2-6	1	0	0	1	0	Saken omhandlet både rettigheter etter § 2-6 og § 5-1, og er rapportert inn begge steder.
Særskilt språkopplæring, § 2-8	0	0	0	0	0	

Bortvisning, § 2-10	3	0	3	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	5	0	5	0	0	
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	1	0	0	1	0	Saken omhandlet rettigheter etter § 4A-1 og 4A-2, og er rapportert inn begge steder.
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	0	0	1	0	Saken omhandlet både rettigheter etter § 4A-1 og § 4A-2, og er rapportert inn begge steder.
Spesialundervisning, § 5-1	7	1	3	3	0	
Skyss, § 7-1	16	1	13	1	1	
Skoleplassering, § 8-1	44	7	35	2	0	I tillegg ble en klage trukket etter at saken var sendt for klagesakebehandling.
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	1	0	1	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	0	0	4	0	
Sum	182	28	108	45		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Sentralt gitt skriftlig eksamen	5664	884	4780	0	0	Av de 4780 som ikke fikk medhold, gikk 43 ned i karakter. Vi har behandlet 1160 færre klager i 2013. Ca 4800 av klagen ble behandlet under hurtigklagesensuren.
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	1	0	1	0	0	
Standpunkt (fag orden og oppførsel) for utenlandsskolene	0	0	0	0	0	
Andre ikke-skriftlige eksamener for utenlandsskolene	0	0	0	0	0	
Andre ikke-skriftlige eksamener for utenlandsskolene	0	0	0	0	0	
Inntak, § 3-1 sjette ledd	0	0	0	0	0	
Særskilt inntak, § 3-1 sjette ledd	0	0	0	0	0	
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	0	0	0	0	0	
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	11	0	11	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	0	0	0	0	0	Vi har behandlet 1 sak vedr. fritak fra fag, jf. forskriften § 1-16 (3). Eleven fikk ikke medhold.
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0	

Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	0	0	0	0	0
Sum	5676	884	4792	0	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	0	0	0	0	0	
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0	
Inntak, § 3-1	0	0	0	0	0	
Utsatt skolestart, § 3-3 annet ledd	0	0	0	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	0	1	0	
Skyss, § 3-7	1	0	1	0	0	
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0	
Permisjon, § 3-13	0	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	0	
Fritak fra norsk sidemål	0	0	0	0	0	
Sum	2	0	1	1		

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0	
Tap av rett til vgo, § 3-10	0	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	0	
Sum	1	0	1	0		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Tegnspråkopplæring, § 2-6 tredje ledd	0	0	0	0	0	
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	5	0	2	3	0	
Sum	5	0	2	3		

Klager i diverse skoler (voksenopplæringsloven kapittel 4 med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 19	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 22	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 24, jf privatskoleloven § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	0	
Sum	0	0	0	0	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Embetet rapporterer ingen avvik på dette resultatområdet. Under følger en egenvurdering av i hvilken grad embetet har innfridd resultatkravene.

Innloggingsprosedyrene til GSI er nå en integrert del av Utdanningsdirektoratets brukeradministrasjonssystem (UBAS), og bidrar til at fordelingen av tilgang nå gjøres på en mye mer strømlinjeformet måte. Når det gjelder fordeling av tilgang til GSI har det i 2013 kun vært små justeringer som skulle til før alle enheter hadde de korrekte tilganger. Her har et minimum av ressurser vært tilstrekkelig.

Når det gjelder kvalitetssikringen av de innsamlede dataene, er det vår oppfatning at kommunene i Østfold har blitt bedre til dette. Vi opplever færre feil en tidligere, og færre spørsmål rundt føring av data. Likevel krever kvalitetssikringen et klart fokus fra Fylkesmannens side. Embetet følger opp data som kan se ut til å være feilført, og ber kommunene undersøke og eventuelt korrigere. GSI omfatter mange forskjellige parametre, og en grundig gjennomgang er ressurskrevende. Fylkesmannen i Østfold tar ut forskjellige typer rapporter for å undersøke kvaliteten på dataene, og prioriterer arbeidet med kvalitetssikring i den perioden dette pågår.

De to siste årene har embetet gjennomført en egen GSI-samling for offentlige skoleeiere og privatskoler i Østfold. I samlingene gjennomgås veiledninger og skjemaer i GSI, og problemstillinger knyttet til føring av tall kan avklares. Det er vår vurdering at disse samlingene har vært med på å heve kvaliteten på dataene som registreres. Til samlingen som fant sted høsten 2013, hadde vi også invitert Svein Waade, daglig leder i WIS, som drifter den tekniske løsningen for GSI. Dette gjorde at vi i tillegg til det ordnære programmet fikk en god innføring i hvordan systemet er bygget opp.

Embetet prioriterer ressurser på GSI-området allerede i planleggingen av året, slik at perioden for innsamling i størst mulig grad blir fri for andre aktiviteter. Det er primært to ansatte som betjener området, både i forhold til informasjon og veiledning, oppfølging av enhetene underveis i innsamlingen, og kvalitetssikringen i etterkant. Ved at det er to personer som er sammen om dette resultatområdet er det mulig å få til et samarbeid og prosesser internt som er viktige for kvalitetssikringen.

Vi vurderer kompetansen på området som god nok. De to som har ansvaret har begge vært med noen år, både som ansatt hos Fylkesmannen, og fra skolesiden. Begge er også med på samlingene Utdanningsdirektoratet har om GSI, og har kommunikasjon med direktoratet om problemstillinger underveis.

Embetet er med i evalueringen av skjemaene på flere forskjellige tidspunkt i løpet av året. I Utdanningsdirektoratet sin GSI-samling er embetet delaktig, og løfter frem innspill til endringer på bakgrunn av erfaringer fra siste år. Gjennom Fylkesmannen i Østfold sin GSI-samling kom det i år inn innspill til oppklaring og behov for noen presiseringer i veiledningene. Disse ble sammenfattet og meldt inn til direktoratet. I tillegg er embetet delaktig i evalueringen i etterkant av innsamlingen, hvor vi sammenfatter erfaringer og synspunkter på bakgrunn av spørsmål fra direktoratet.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen i Østfold har et generelt ønske om å være synlig overfor sektoren og har valgt å arrangere flere fylkesvise samlinger for ulike målgrupper i sektoren.

Målet er å heve regelverkskompetansen på utvalgte områder og sikre en bedre regelverksetterlevelse i sektoren.

Aktuelle fokusområder kan være på bakgrunn av oppdragsbrev, tilsyn, klagesaker, vårt syn på bakgrunn av en generell og løpende områdeovervåking eller konkrete ønsker fra virksomheter og/eller skoleeier. Enkelte samlinger er også regelmessige, eks. møte med skolefaglig ansvarlige i kommunene og nettverksmøter PPT, men

temaene varierer.

Januar: Eksamen og vurdering - halvdagsamling for skoleeiere og eksamensansvarlige på skoler med ungdomstrinn og i voksenopplæringen – ca 100 deltakere. Dette er en fast årlig samling som er etterspurt av skoleeierne og skolene. Deltakelsen er god fra alle kommunene og de private skolene. På samlingene tar vi opp erfaringene fra foregående år og eventuelle nyheter for nytt år.

Mars/april: Halvdagssamling om valgfag. Målgruppe : Lærere og skoleledere. Samlingen ble svært godt mottatt og gav mulighet for utveksling av erfaringer mellom kommuner og skoler. Mange er på leting etter "gode svar". Det ble uttrykt ønske om at slike erfaringssamlinger burde gjentas, og at Fylkesmannen var en naturlig arrangør og tilrettelegger.

April/Mai: Sensorskolering /fagskolering i alle de tre skriftlige eksamensfagene: norsk , engelsk) og matematikk). En hel dag per fag. I 2013 var det første året vi åpnet for alle som var lagt inn som fagpersoner i PAS. Forelesere var fra nasjonal fagnemnd og/eller fagansvarlig i Utdanningsdirektoratet. Vi inviterte i år også fagpersoner som ikke var oppnevnt som sensorer, for å gi skolering til fagpersoner ved skoler som ikke hadde med sensorer i det enkelte fag. (Østfold er egen sensurregion i alle eksamensfag og ser muligheten for å bygge vurderingskompetanse ved alle skolene.) Dette er blitt positivt mottatt og deltakelsen er god.

Bruk av ståstedsanalysen. Målgruppe skoleledere og skolefaglige ansvarlige. Heldagssamling. Et samarbeid mellom prosjektleder i GNIST og Fylkesmannen. Samlingen var et ledd i arbeidet med ungdomstrinnssatsingen fra vår side. Deltakelsen var god og tilbakemeldingene var positive.

Informasjon til media om ungdomstrinnssatsingen. Et samarbeid mellom Gnist prosjektleder, AU for utdanning og Fylkesmannen. Halvdagssamling. Alle mediehus/aviser og NRK-Østfold var invitert. Oppmøtet var ikke optimalt, men vi fikk gode og nyttige tilbakemeldinger.

Juni: Fagsamling med skolefaglig ansvarlige i kommunene og daglig leder for de private skolene. Samlingen inngår i våre halvårslige samlinger med kommunene. Deltakelsen er alltid god. På samlingene er erfaringer fra tilsyn fast innhold i tillegg til nyheter og aktuelle

September: 2 heldags fagsamlinger for lærere og skoleledere. Temaer: læreplan i kroppsøving. Læreplan i norsk. Begge samlingene hadde god deltakelse og fikk gode tilbakemeldinger. Idrettshøgskolen (kroppsøving) og udir var viktige bidragsytere til det faglige innholdet.

Heldags GSI-samling. Målgruppe: skoleledere og skolefaglige ansvarlige. Samlingen er nå blitt et fast, årlig arrangement. Deltakelsen er god og tilbakemeldingene er utelukkende positive. Kommunene får kjennskap til nyheter ved årets rapportering. I tillegg viser vi også til Skoleporten og utviklingen av den.

Oktober: Heldagssamling for lærere, skoleledere og skoleeiere som ikke deltar i Ungdomstrinnssatsingen pulje 1. Tema: Endringsarbeid. Samarbeid med prosjektleder i GNIST.

November: Regional heldagssamling for lærere, skoleledere, PPT og skoleeiere. Tema: læreplanforståelse. Arrangert i samarbeid med UDIR. Foredragsholdere fra udir var godt forberedt! GODE tilbakemeldinger!

Fagsamling for kommuner, barnehageeiere, skoleeiere, rektorer og styreere. Tema var meldeplikten til barnevernet. Temaet ble belyst på ulike måter, av både interne og eksterne forelesere. Eksterne som deltok var Kari Killen, Tonna Brix og Therese Rieber-Mohn. Konferansen ble av både deltakere og Fylkesmannen vurdert som særlig vellykket og bevisstgjørende. Flere deltakere gav uttrykk for at det hadde vært et "løft".

Informasjonsdag for Habiliteringstjenesten og foresatte til barn med funksjonshemminger. Halvdagssamling. Et samarbeid med Habiliteringstjenesten i Østfold. Dette har blitt et årlig etterspurt arrangement der FM bidrar med informasjon om gjeldende lovverk. Samlingen oppleves som nyttig og etterspørres fra Habiliteringstjenesten.

Desember: Fagsamling med skolefaglig ansvarlige i kommunene og daglig leder for de private skolene. Erfaringer fra tilsyn og spesielt oppfølging av FNT hadde et særskilt fokus i tillegg til aktuelle høringer om lov- og forskriftendringer.

I tillegg har vi deltatt på og vært aktivt medvirkende til møter og samlinger med ulike nettverk (og prosjektgrupper) som GNIST, Ny Giv, PPT, skolefaglig nettverk veiledernettsverk og NAFO.

Fylkesmannen har blitt invitert til og deltatt i møter med kommuner, skoler og organisasjoner med særskilte ønsker eller behov. Dette handler ofte om regelverksforståelse og -etterlevelse. I 2013 merket vi en økt interesse for regelverket knyttet til "forsering av fag".

Det er sendt ut informasjon om samiske elevers rett til opplæring både i og på samisk, og hvordan skoleeiere skal gå frem i slike saker.

Fylkesmannen deltar også som medlem i prosjekt- og styringsgrupper nedsatt av kommunene eller fylkeskommunen i tilfeller der dette ikke kommer i konflikt med rollen som klageinstans.

Fylkesmannen er glad for at vi også i 2013 medvirket til å rekruttere nye veiledere til veilederkorpset. en kommune har valgt å benytte seg av veilederkorpsets tjenester (Våler kommune). Fylkesmannen følger opp dette arbeidet.

Fylkesmannen opplever dette resultatområdet som svært vidt, men en viktig del av vår utadrettede virksomhet. Gjennom dette arbeidet blir Fylkesmannen synlig for sektoren. Vi opplever også at kommuner/skoleeiere og skoler opplever det som viktig å ha nærhet til embetet. Vi forsøker å være generelt positive til ulike henvendelser fra sektoren der de ønsker "påfyll" av kompetanse enten det gjelder støtte/veiledning til å lukke pålegg etter tilsyn eller mer generelle temaer der de selv ser et behov for et løft. Dette kommer i tillegg til våre egeninitierte samlinger for å øke lov- og regelverksetterlevelse.

Oppsummering

Fylkesmannen vurderer at måloppnåelsen på dette resultatområdet er god. Avdelingen har god kompetanse på fag og regelverk på utdanningsområdet

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Eksamen i grunnskolen

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget og rapporterer ingen avvik ved gjennomføring av eksamen i grunnskolen. I Østfold var vel 3600 elever oppe til eksamen våren 2013.

Østfold er egen sensurregion ved skriftlig eksamen, og Fylkesmannen har gjennomført oppnevning av sensorer, sensorskolering og fellessensur for fagene norsk, engelsk og matematikk. Det har vært avholdt møter med oppmennene i fagene for å sikre en best mulig gjennomføring av eksamen, og møte med skoleeierne og skoleledere ved u.trinnskoler for å gi informasjon om kommende eksamen og sammenfatning av fjorårets eksamen.

Fylkesmannen har fulgt opp trekket av elever mellom fagene både ved skriftlig og muntlig eksamen. Det var en god fordeling mellom fagene både skriftlig og muntlig.

Antall klager på standpunktarakterer gikk ned i 2013, mens andelen klager som ble gitt medhold økte noe i forhold til 2012. Fylkesmannen har informert om retten til å klage på standpunktarakterer og eksamenskarakterer. Informasjon om eksamen er også lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Som ledd i vårt informasjonsarbeid om eksamen er vi opptatt av at skolene og skoleeierne benytter de tilgjengelige ressursene på direktoratets hjemmeside.

Nasjonale prøver

Fylkesmannen har fulgt opp gjennomføringen av de nasjonale prøvene. Det har vært gitt informasjon til skoleeiere og skoler blant annet på Fylkesmannens hjemmeside og på samlinger i regi av Fylkesmannen.

Østfold har et fritak og en ikke deltatt andel som ligger nær til det nasjonale snittet både på 5. og 8.trinn. Resultatene fra de nasjonale prøvene viser små endringer fra 2012. Vi erfarer at resultatene fra de nasjonale prøvene i stadig større grad blir nyttet i opplæringen og også kommunisert til foresatte.

Som ledd i oppfølgingen av de nasjonale prøvene har Fylkesmannen i 2013 hatt 4 skriftlige tilsyn med gjennomføringen av nasjonale prøver. Det er gitt pålegg om retting av lovbrudd ved alle fire tilsynene.

Videregående opplæring

Oppfølging og "nærvær" under eksamensavviklingen av eksamen er viktig. Feil fagkode for elever, manglende fødselsnr, problemer med registrering osv. krever at Fylkesmannen må ha bemanning med kompetent personale i

forhold til PAS/PGS under hele gjennomføringen av eksamen. Kommunene har ulik støtte i forhold til IKT-kompetanse. Mange henvendelser skyldes menglende IKT-kompetanse.

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget og rapporterer ingen avvik. Det har imidlertid periodevis vært vanskelig å holde en forsvarlig saksbehandlingstid i forhold til klagebehandlingen etter sentralt gitt, skriftlig eksamen i enkelte fag. Småfag som latin, italiensk, russisk osv. fordrer gode nettverk for å ha tilgang til aktuelle fagpersoner med eller uten fast skoletilknytning. I disse fagene er det også ofte vanskeligheter på grunn av inhabilitet på grunn av begrenset fagmiljø.

Under hurtigklagesensuren etter sentralt gitt skriftlig eksamen, fikk vi henvendelser fra tre-fire skoler som opplevde problemer med å registrere klager i PAS. Dette løste seg etterhvert, og samtlige fikk registrert. Under ordinær sensur på høsten, behandlet vi tre klager utenfor PAS-systemet. Disse hadde ikke blitt registrerte i PAS av skolen. Grunnet sykemelding ble klagesensuren noe forsinket, men gjennom tydeligere oppgavefordeling i eksamensgruppa for videregående opplæring, vil vi ta høyde for dette i 2014.

Oppsummering

Vi opplever at oppdragene på området er løst på en god måte, og at vi jevnlig vurderer egen praksis for å se hvor og hvordan vi kan forbedre arbeidet ytterligere. Kontakten med kommunene/fylkeskommunen og skolene er god, men det kan være utfordrende å være tilgjengelig alle dager under hele eksamensperioden og perioden for gjennomføring av nasjonale prøver for å støtte skoler som har gjort feil registreringer eller mangelfulle registreringer i PAS. Behovet for å løse problemer der og da oppleves som viktig for skolene/skoleeierne.

Fylkesmannen i Østfold

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Andelen fritak ved de nasjonale prøvene på 5.trinn er i Østfold nær opp til de nasjonale andelen for fritak.	Det er variasjoner mellom skoleeierne fritaksandeler i Østfold. Storparten av skoleeierne har en liten andel fritak. Fylkesmannen er av den oppfatning at skoleeierne er bevisst forskriften og retningslinjene for fritak ved de nasjonale prøvene.		Fylkesmannen vil ha dialog med de skoleeierne som har en større andel fritak i 2013-2014 enn skoleåret 2012 – 2013 med mål om at skoleeierne har en praksis som kun fritar elever som etter forskriften og retningslinjene for de nasjonale prøvene skal fritas.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Tilskudd til leirskoleopplæring

Alle kommuner som har søkt om tilskudd til leirskoleopplæring i Østfold i 2013 har mottatt tilskudd. Ingen kommuner har fått avslag, men der kontroll har vist uoverensstemmelse med retningslinjene for tilskuddet, har det blitt foretatt justeringer etter samtale med de aktuelle kommunene om dette.

Før utbetaling av tilskuddet finnes sted, gjøres det en kontroll av tilskuddsberegningen og grunnlaget som kommunene sender inn sammen med søknaden. Alle søknader kontrolleres opp mot klasselister og faktura/bekreftelse fra leirskolestedet. Det ble ikke funnet feil ved noen av søknadene i 2013 på dette området.

Det gjennomføres også en kontroll med bakgrunn i retningslinjene for tilskuddet når det gjelder gruppestørrelse. Antall elever som kommunen sender på leirskoleopphold og søker refusjon for, kontrolleres opp mot det totalt antall elever registrert i GSI for den aktuelle kommune

Alle søknadene for våren 2013 og høsten 2013 er behandlet og utbetalt. 4 kommuner fikk justert utbetaling i forhold til det de søkte om. 1 kommune, fikk justert med 2 grupper mer sett i forhold til sin søknad. 2 kommuner

fikk justert med 1 gruppe mer sett i forhold til sin søknad og 1 kommune fikk justert med 7 grupper mindre sett i forhold til sin søknad.

Fylkesmannen rapporterte om et merbehov på 1.205.000,- per 2.tertial. Dette beløpet ble justert ned til 982.000,- i november på bakgrunn av vår melding om redusert behov til Utdanningsdirektoratet. Det har i 2013 vært et høyere beløp utbetalt i tilskudd til leirskoler enn i 2012. Dette skyldes i hovedsak et etterslep fra 2012 på 409.453,- som ble utbetalt i 2013. Justert for etterslep, så har utbetalingen av tilskudd til leirskole vært på omtrent det samme nivået de 3 siste år.

Det har ikke vært utført tilsyn med kommuner i Østfold hvor leirskoletilskuddet har vært tema. Fylkesmannen får ved dokumentasjon fra leirskolen bekreftet at skolene har hatt minst 3 overnattinger i sammenheng og gjennomfører kontrollhandlinger som beskrevet over.

Etter Fylkesmannens vurdering, fungerer tilskuddsordningen etter hensikt og retningslinjer

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Tildeling av midler til gjennomføring av etterutdanning for ansatte i PPT på prioriterte områder

Fylkesmannen i Østfold fikk 267 000 kr til stimulering av etterutdanning for ledere og ansatte i PP-tjenesten i fylket. Pengene ble fordelt etter søknad fra ledere ved PPT-kontorene.

Etterutdanning innen PPT har vært etterspurt og ble godt mottatt på et generelt grunnlag.

Midlene skal benyttes til gjennomføring av etterutdanning innenfor fire prioriterte områder, organisasjonsutvikling, læringsmiljø og gruppeledelse, veiledning og rådgiving og lederutdanning.

2 søknader fikk ikke støtte fordi de ikke støttet opp om de prioriterte områdene.

Fylkesmannen vurderer det til at oppdraget er utført i henhold til de gitte føringene.

Videreutdanning av lærere

Fylkesmannen har informert om og fulgt opp satsingen *Kompetanse for kvalitet og Strategi for etter- og videreutdanning 2012 - 2015*. Studieåret 2013 - 2014 har 8 kommuner, Østfold fylkeskommune og 4 private skoler valgt å benytte seg av vikarmiddelordningen under satsingen på videreutdanning. 51 lærere er valgt ut i videreutdanning under denne satsingen, en liten tilbakegang i antallet fra tidligere år. Rammen for vikarmidler for studieåret 2013 - 2014, høst 2013 var 6194000,- kr. Østfold benyttet seg av 3316907,- kr.

Hovedvekten av lærerne deltar nå ved studiene som ligger i satsingen, en endring fra tidligere hvor en større andel også på barnetrinnet valgte egne studier. Private skoler og videregående skoler står for største delen av de som ikke velger studier under satsingen. Fylkesmannen har i 2013 fulgt opp skoleeierne, tildelt ressurser, kontrollert og rapportert i tråd med føringene fra Utdanningsdirektoratet jf

GNIST- partnerskap for enhelhetlig lærersatsing

Arbeidet med GNIST i Østfold er lagt til AU for utdanning i Østfold. Fylkesmannen har i 2013 hatt sekretærfunksjonen i AU for utdanning. AU for Utdanning i Østfold består av representanter fra Høgskolen i Østfold, Østfold fylkeskommune, Utdanningsforbundet, KS, Fylkesmannen og Skolefaglig nettverk. Prosjektleder i GNIST deltar på møtene.

Prosjektleder i GNIST-Østfold har hatt kontorfellesskap med Fylkesmannen. AU for utdanning i Østfold har hatt ansvaret for den daglige oppfølging av prosjektlederen. Prosjektlederen har hatt en god og jevnlig dialog med AU for utdanning. Vi erfarer at prosjektlederstillingen, slik den er blitt fylt i Østfold, har vært til støtte i det lokale arbeidet særlig med Ungdomstrinnsatsingen.

Fylkesmannen har lagt vekt på å informere og trekke fram GNIST-satsingen og partnerskapets felles arbeid i sine

samlinger.

Motivasjon og mestring for bedre læring - Felles satsing på klasseledelse, regning, lesing og skriving (Ungdomstrinnssatsingen)

Østfold hadde skoleåret 2012-2013 en skoleeier, Askim kommune, som deltaker i piloteringen av kompetansetilførsel og kompetanseheving i Ungdomstrinnssatsingen. I Østfold var det prosjektleder i GNIST som fulgte opp skoleeier og skole i denne perioden, mens Fylkesmannen sikret rapporteringen fra piloteringen.

Østfold har 7 kommuner med tilsammen 10 skoler i pulje 1 i Ungdomstrinnssatsingen fra og med våren 2013. Fylkesmannen har vært i dialog med kommunene, AU for utdanning og prosjektleder i GNIST ved utvelgelse av kommunene. Fylkesmannen har vært representert ved samlinger for skoleeiere sentralt, og medarrangangør ved samlinger på fylkesnivå. Høsten 2013 ble skoler/ skoleeiere som skal delta i pulje 2 med oppstart i 2014 valgt ut. Den første private skolen kommer med i satsingen i 2014. Som ledd i arbeidet med Ungdomstrinnssatsingen forberedte skoleeierne i 2013 ansettelse av Utviklingsveiledere. Østfold har fått tildelt 2 utviklingsveilederstillinger. Fylkesmannen har støttet skoleeierne i dette arbeidet.

Kommunene ønsket primært, etter en høring, at utviklingsveilederne hadde tilhold hos Fylkesmannen, men kravet til overhead gjorde ikke dette mulig. Fylkesmannen anbefalte og støttet opp om alternativ vertskommune.

Fylkesmannen har fordelt midler til de deltakende kommunene i satsingen.

Vurdering for læring

Det vises til *Grunnlagsdokumentet for vurdering for læring 2010 - 2014*. Østfold deltok i pulje 3 med 7 skoleeiere, totalt 36 grunnskoler i perioden januar 2012 - høst 2013. I sluttrapporteringen høsten 2013 viste deltakerne til den gode støtten denne satsingen hadde vært i arbeidet med vurdering for læring på den enkelte skolen og inne i klasserommet. Direktoratets form for styring og tilrettelegging av satsingen ble sett på som svært positiv. Også kompetansetilførselen gjennom samlinger og utvikling av nettressurser ble trukket fram.

Vi ser at arbeidet med *Vurdering for læring* fortsetter i de kommunene som deltok i satsingen, og de kommunene som kun hadde et mindre antall skoler med, tar inn flere skoler i sin videre satsing etter modell fra sitt tidligere arbeid.

Fylkesmannen har fulgt opp satsingen, tildelt ressurser, deltatt på samlinger og nettverk og gjennomført sluttrapporteringen. Fylkesmannen har slik innfridd resultatkravene.

Oppsummering

Vi opplever at måloppnåelsen som helhet er god.

32.3 Skoleporten

Skoleporten er et av de mest sentrale verktøyene i embetets arbeid med å synliggjøre informasjon om tilstanden i Østfoldskolen. Skoleporten brukes aktivt i tilsynssammenheng, og bidrar her med relevante data som grunnlag bl.a. for utvelgelse av tilsynsobjekter. I tillegg brukes Skoleporten som grunnlag for å lage kommuneprofiler, og i forbindelse med enkeltmøter med kommunene (Fylkesmannens styringsdialog med kommunene).

Skoleporten har etter hvert blitt godt kjent blant skoler og skoleeiere i Østfold, og det er vår erfaring at dette verktøyet brukes i skolesektoren. Kravet om å skrive tilstandsrapport bidrar naturlig til dette, og mulighetene for å sette sammen forskjellig type data i rapporter, er også en funksjon vi har erfaring med at brukes.

Embetet har gjennom samlinger med skoler og skoleeiere gjentatte ganger løftet frem mulighetene som ligger i Skoleporten. Embetet har også oppfordret skoler og skoleeiere til å bruke verktøyet til egenvurdering og som del av sitt kvalitetsutviklingsarbeid. Det at funksjonaliteten i Skoleporten har blitt bedre kjent, har resultert i et noe annet veiledningsbehov enn for noen år siden. Embetet har etter hvert fått færre spørsmål om den tekniske innretningen, men opplever en noe økende interesse for hvordan tallene kan brukes i praksis. Dette gjelder også i forhold til tilstandsrapporten, hvor kommunene i Østfold i økende grad har begynt å kvalitativt vurdere betydningen av tallene som ligger i rapportmalen. Der det er relevant henviser vi også i slike spørsmål til Skoleporten, og til den utdypingen av tallene som ligger der. Det at Skoleporten bidrar med utfyllende informasjon om hvordan tallene skal forstås, samt lenker til videre lesning andre steder på Utdanningsdirektoratet sitt nettsted, utgjør en god ressurs i oppgaven om å stimulere til bruk av Skoleporten i kommunene. Hvordan tallene kan brukes i kvalitetsarbeid hos skoler og skoleeiere, vil være et fokus for embetet også fremover.

De ressursene embetet bruker på oppgaver knyttet til Skoleporten, baserer seg dels på de konkrete henvendelsene og spørsmålene som kommer inn fra sektor, og dels på embetets egen vurdering av hva sektor trenger å kjenne til for å kunne bruke tallene på en relevant måte. Det er to personer ved embetet som har de primære oppgavene på området, og som også deltar på møter og informasjonssamlinger i regi av Utdanningsdirektoratet. Ved hjelp av informasjon fra direktoratet og embetets egen erfaring med Skoleporten, vurderes kompetansen på området som god.

Når det gjelder hvordan skoleeiere bruker Skoleporten i lokalt kvalitetsarbeid, baserer dette seg i noen grad på produksjonen av tilstandsrapporter. Som nevnt har skoleeierne etter hvert begynt å skrive bedre kvalitative vurderinger av egne resultater, men fortsatt er det noe vei å gå før dette er helt på plass i fylket. Fylkesmannen bidrar til dette gjennom aktiviteter beskrevet over.

I tillegg ser vi av dokumentasjon innsendt i forbindelse med tilsyn at Skoleporten, og data derfra, brukes til lokalt kvalitetsarbeid. Utskrifter bl.a. av resultater fra elevundersøkelsen, ståstedsanalysen og organisasjonsanalysen, forteller at Skoleporten er et verktøy som er med i kvalitetsarbeidet lokat.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Kartlegging av innsatser for elever for elever med psykiske vansker, i videregående skoler i alle fylker

I felles embetsoppgave fra Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet ble fylkesmannen, høsten 2013, bedt om å kartlegge hva som spesifikt gjøres ved de videregående skolene for at elever med psykiske vansker ikke avbryter sin opplæring.

Fylkesmannen i Østfold fikk den 20 august oversendt svar fra Fylkeskommunen og de private videregående skolene. De beskrev tiltak, satsinger og prosjekter. Fylkesmannen konkluderer med at det gjøres et godt arbeid for å motvirke frafall.

Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd

Fylkesmannen videreformidlet informasjonen om Dronning Sonjas skolepris både til skolene og skoleeierne. Oppfordring om å søke er også uttrykt og formidlet på våre møter med kommunene. Østfold hadde i 2013 ingen søkere til prisen.

Benjaminprisen

Fylkesmannen videreformidlet informasjonen om Benjaminprisen både til skolene og skoleeierne. Østfold hadde i 2013 ingen søkere til prisen.

Informasjon til skoler om resultater fra nasjonale prøver og bruk av disse

Fylkesmannen har sammenstilt og informert om resultatene fra de nasjonale prøvene til skoleeierne. Dette datamaterialet brukes også ved alle styringsdialoger Fylkesmannen har med de enkelte kommunene.

Veilederkorpset

Fylkesmannen har informert om veilederkorpset sitt arbeid overfor skoleeierne. En kommune har i 2013 valgt å få veiledning av Veilederkorpset. Fylkesmannen bistod kommunen i prosessen fram til søknaden var oversendt direktoratet. Fylkesmannen følger opp dette arbeidet.

Måltrettet tiltak mot mobbing

Vi viser til tilleggsoppgave i april 2013. Østfold prioriterte kommuner og skoler med vedvarende høye mobbetall i samsvar med oppdraget. En omforent og prioritert oversikt ble sendt fra femfylkessamarbeidet til utdanningsdirektoratet (del 1 av satsingen). Vår prioriterte kommune var forespurt om de kunne tenke seg å delta i en særskilt oppfølging før oversendelse til utdanningsdirektoratet. Østfold fikk med en kommune i pulje 1 og valgte å delta med alle sine tre skoler. Kommunen og skolene har fulgt de nasjonale samlingene. Fylkesmannen har deltatt på alle samlingene og hatt en jevnlig dialog med kommunen.

Øvrige kommuner med skoler som skilte seg ut, ble ved brev og eget spørreskjema etterspurt hva og hvordan de ville følge opp egne skoler.

Vi fikk tilbakemeldinger og kommentarer fra alle kommunene.

Vi har også informert om satsingen på våre samlinger og vil i 2014 i samarbeid med den kommunen som er i pulje 1, arrangere erfaringssamling med alle kommunene. Vi har satt av egne midler til å føge satsingen videre med særskilt fokus på erfarings- og kunnskapsdeling mellom de utvalgte kommunene (10 kommuner).

Oppsummering

Fylkesmannen opplever at oppdraget som helhet er oppfylt. Kontakten med sektoren og bruk av ulike nettverk i regionen er viktig for å sikre god kommunikasjon. Vi opplever også at kommunikasjonen med utdanningsdirektoratet er god.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Departementet har forventninger om at kommunene/fylkeskommunen skal sette igang tiltak som er i tråd med Meld. St. nr 18 (2010.2011) *Læring og fellesskap*. Det påpekes at det er viktig at det arbeides annerledes for å fange opp elever med behov for særskilt støtte i opplæringen tidligere, og for å følge opp elevene på en bedre måte innenfor den ordinære opplæringen og innenfor spesialundervisningen. PPT har en viktig rolle i dette arbeidet.

Fylkesmannen er bedt om å skape oppmerksomhet rundt tema og har innhentet data om hvilke strategier og tiltak den enkelte kommune og fylkeskommunen har for å innfri forventningene som stilles til dem.

Fylkesmannen i Østfold fikk den 20.11.2013 tilbakemelding fra kommunenes- og fylkeskommunens PPT kontorer, der de belyser sine tiltak og planer. Fylkesmannen i Østfold ser at det gjøres et arbeid rundt tema, og vil fortsette å motivere på feltet. At FM etterspurte planer ble oppfattet som positivt.

Nettverk

Fylkesmannen i Østfold deltar på PP-nettverk samlinger. Det er fire samlinger i året.

Stat.ped

Fylkesmannen i Østfold har vært i møter med Stat.ped, der samarbeid og forventninger har blitt drøftet. Samarbeidet vil i 2014 bli tettere og finne en form. Vi har også fått en egen kontaktperson i Statped. Denne kontaktpersonen er invitert til alle samlinger med kommunene. Vedkommende har også presentert seg og Statped på samlingene.

Temadag

Fylkesmannen i Østfold hadde en temadag i samarbeid med Habiliteringstjenesten i Fredrikstad. Målgruppen var foresatte og ansatte i sektor, og tema var overgang barnehage -skole. Fylkesmannen har fått svært gode tilbakemeldinger på dette samarbeidet, og vi ser at slike temadager er positive, og ønsker å videreføre tiltaket.

Småbarnsdagene i Østfold

I oktober arrangerte Fylkesmannen, sammen med R-BUPP, BUPP og Habiliteringstjenesten i Østfold et to-dagers kurs. Temaene dreide seg bl.a. om tidlig intervensjon og tiltak som skal til for å gi barn mellom 0-6 år en god start på livet. Målgruppen var alle som har en interesse i barn, fra spesialhelsetjeneste til ansatte i barnehage. På embetsniva var både Helse- og sosial avdelingen og Barnehage- og utdanningsavdelingen involvert.

Kurset ble godt mottatt av deltakerne, og vi arbeider allerede med å knytte Høgskolen i Østfold (barnehage- og lærerutdanningen tettere opp mot samlingen neste år.

Tiltak for utsatte barn og unge - Sjumilssteget

Fylkesmannen nedsatte våren 2013 et tverrfaglig samarbeidsteam for barn og unge. Mandatet gruppen har, tar utgangspunkt i felles embedsoppdrag 2013 og er et samarbeid mellom helse- og sosialavdelingen og barnehage- og utdanningsavdelingen i tillegg til avdelingen for samordning og beredskap. Fylkesmannen har via teamet invitert alle kommunene i Østfold til å delta i Sjumilssteget. Sjumilssteget er et hjelpemiddel for å kvalitetssikre kommunens tverrfaglige tjenestetilbud til barn og unge. Sjumilssteget tar utgangspunkt i utvalgte artikler i barnekonvensjonen og handler om tidlig innsats, samordning av tjenester og medbestemmelse. Kommunene har ansvar for å oppfylle de fleste av konvensjonens artikler. Arbeidet med Sjumilssteget vil skje i kommunene.

Sjumilssteget handler om tidlig innsats, samordning av tjenester, samarbeid på tvers av fagområder og barns medbestemmelse. Det overordnede prinsippet i dette arbeidet er "barnets beste". Sjumilssteget er et hjelpemiddel som er utviklet for å bedre og sikre kommunens helhetlige tjenestetilbud til barn og unge. Flere fylker har jobbet med barn og unge og FNs barnekonvensjon gjennom Sjumilssteget, og nå har Fylkesmannen ved "Tverrfaglig samordningsteam barn og unge" invitert kommunene i Østfold til å være med. Det er et overordnet mål at kommunene skal kunne øke sin evne til å sikre at barn deltar i samfunnsutviklingen, og at hvert barn og hver familie får nødvendige og tilstrekkelige tilbud fra kommunens ulike tjenester.

Denne satsingen ble også presentert på Fylkesmannens årlige høstmøte med rådmenn og ordførere i alle

kommuner i november. Innlegget fikk god mottakelse!

Ny GIV - Oppfølgingsprosjektet

Fylkesmannens barnehage- og utdanningsavdeling har i 2013 vært representert ved samtlige prosjektledersamlinger i Ny GIV hvor Kunnskapsdepartementet også har innkalt Fylkesmannen. Her har vi deltatt sammen med representant for helse- og sosialavdelingen (NAV-området).

Utdanningsdirektøren er fast medlem i styringsgruppen for prosjektet.

Oppsummering

Vi opplever at oppdraget som helhet er løst på en god måte. Samarbeidet og samhandlingen på tvers av fagavdelingene er videreutviklet og formalisert i 2013 (barnehage, utdanning, helse og sosial og samhandling og beredskap).

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har i 2013 kun behandlet to søknader om tilskudd. Dette gjaldt søknader om investeringstilskudd som kom til oss rett før nyttår. I tillegg har vi sendt krav om tilbakebetaling av investeringstilskudd etter tilskuddskontroll fra en barnehage, etter at Fylkesmannens vedtak ble stadfestet i Utdanningsdirektoratet.

Det har i 2013 vært gjennomført skriftlig tilskuddskontroll (stikkprøvekontroll) i 3 kommuner i Østfold. Investeringstilskudd ble kontrollert i Fredrikstad. Tilskudd til midlertidige barnehagelokaler ble kontrollert i Råde. I Rygge har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til å bedre språkforståelsen til minoritetsspråklige barn i førskolealder. For nærmere beskrivelse og resultat av stikkprøvekontrollene viser vi til egen rapportering til Utdanningsdirektoratet.

Vi vurderer at måloppnåelsen på resultatområdet er god. Tilskuddssøknader har blitt behandlet innenfor akseptabel saksbehandlingstid, og vi har gjennomført løpende kontroller ved søknadsbehandlingen, samt stikkprøvekontroller for de tre ordningene som er nevnt over.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har for 2013 ikke oppfylt hovedkravet om å behandle klager innen 3 mnd. Dette gjelder klager på likeverdig behandling.

Saksbehandlingstiden for klager på likeverdig behandling har vært over 3 mnd for 47 av sakene (27 saker 8 mnd, 19 saker 5 mnd, og 1 sak 4 mnd). For 20 saker har saksbehandlingstiden vært 3 mnd, og for 2 saker har saksbehandlingstiden vært 10 uker.

Årsaken til at Fylkesmannen ikke har klart å oppfylle saksbehandlingstiden for 2013 er det store antall saker, at vi ofte (alltid) må etterspørre dokumentasjon hvilket fører til at tiden går, samt kompleksiteten i selve sakene og regelverket. Fra 2014 vil ytterligere en ekstra saksbehandler være tilknyttet klager på likeverdig behandling.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	1	0	0	1
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	0	0	69	0	69
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Bhgl. § 16: Kommunens vedtak med pålegg om retting ble stadfestet, men forholdet ble rettet innen fristen. Forskrift likeverdig beh.: Av de 69 opphevede vedtakene ble 66 sendt tilbake for delvis ny behandling.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen utfører løpende informasjon og veiledning, skriftlig, pr. e-post, pr. telefon og via nettsidene våre. Flest henvendelser får vi fra kommunene (barnehagemyndighet), men vi gir også løpende informasjon til kommunale og ikke-kommunale eiere, styreere, organisasjoner og enkeltpersoner. Avdelingen har god kompetanse på fag og regelverk på barnehageområdet, og vi vurderer at vi utfører den løpende veiledningen på en tilfredsstillende måte og med god effekt.

Også i tilsyn vil det være et element av veiledning om det regelverket vi fører tilsyn med. På åpnings- og sluttmøter under tilsynet gjør vi rede for regelverket på området. På disse møtene kommer vanligvis kommuneledelse, fagpersoner på barnehagefeltet og eier og styrer fra de barnehagene vi intervjuer under tilsynet. Vi vurderer at etter tilsyn på bestemte temaer, blir de involverte personene/kommunen mer oppmerksom på de utvalgte delene av regelverket. Resultater fra Fylkesmannens tilsyn og skolering av regelverket rundt tilsynsystemene blir også tatt opp i Fylkesmannens halvdagssamlinger med kommunene (2 dager i 2013). I møtet med kommunene i desember fikk dette et særskilt fokus. Temaet der var godkjenning av barnehager, og vi delte temaet i regelverk, funn i tilsynet og problemstillinger til drøfting. Vi vurderer at dette er en god måte å bidra til at kommunene får økt kunnskap om regelverket og forhåpentlig også økt regelverksetterlevelse.

Fylkesmannen arrangerer jevnlig møter og samlinger, der regelverk, innhold og mål i den nasjonale barnehagepolitikken er temaer. I 2013 har vi hatt to halvdagssamlinger og en to-dagers samling der målgruppen var kommunen som barnehagemyndighet. KS og PBL er også invitert til samlingene, samt høyskole og arbeidstakerorganisasjonene. Temaer har blant annet vært: Nye regler for politiattest, nytt rundskriv likeverdig behandling, grunnleggende forvaltningsrett, godkjenning av barnehager, Meld.St. 24 (2012-2013), lokale foreldreutvalg, ulike kompetansetiltak, kompetansestrategien, nye veiledere fra Utdanningsdirektoratet, handlingsplan for likestilling, rekruttering av barnehagelærere, BASIL-rapportering m.m. Temaene for samlingene velges dels ut fra nasjonale føringer, dels ut fra behov vi ser i sektoren og dels ut fra ønsker og behov meldt til oss fra kommunene.

Fylkesmannen har mye løpende veiledningsvirksomhet på tema likeverdig behandling, telefonisk, på e-post og i forbindelse med klagesaksbehandlingen. Likeverdig behandling er et av temaene på alle våre møter med barnehagemyndigheten. På vår todagers samling i oktober hadde vi en samlet gjennomgang av det nye rundskrivet om likeverdig behandling for kommunene. PBL var invitert, og møtte til gjennomgangen. Vi mener det var nyttig for de som arbeider med tilskudd i kommunene å få en slik samlet gjennomgang, der også de presiseringene som har kommet underveis ble omtalt. Vi vurderer at en slik gjennomgang vil bidra til å høyne kvaliteten på vedtakene. Tilbakemeldinger fra deltakerne tyder på det samme. Samlingen ble positivt mottatt, og vi fikk gode tilbakemeldinger i etterkant. Også PBL syntes samlingen var nyttig.

I november arrangerte vi en fagsamling for kommuner, barnehageeiere, skoleeiere, rektorer og styreere. Tema var meldeplikten til barnevernet. Temaet ble belyst på ulike måter, av både interne og eksterne forelesere. Eksterne som deltok var Kari Killen, Tonna Brix og Therese Rieber-Mohn. Konferansen ble av både deltakere og Fylkesmannen vurdert som særlig vellykket og bevisstgjørende. Flere deltakere gav uttrykk for at det hadde vært et "løft".

Fylkesmannen vurderer at måloppnåelsen på dette resultatområdet er god. Avdelingen har god kompetanse på fag og regelverk på barnehageområdet, og flere av våre fagpersoner deltar med innlegg på samlinger og med løpende veiledning. Samarbeidet med Høgskolen i Østfold er nyttig i informasjonsarbeidet vårt. Høgskolen har bidratt med innlegg på flere av samlingene og er en viktig og god medspiller for Fylkesmannen.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunen som lokal barnehagemyndighet utfører de oppgaver de er pålagt etter barnehageloven med tilhørende forskrifter, jf. barnehageloven § 9 annet ledd.

Vi har i 2013 valgt å ha fokus på kommunens eget tilsyn med barnehagene, belyst dels gjennom kravene til pedagogisk bemanning og styrer. I tillegg har vi ført tilsyn med kommunenes praksis i saker om dispensasjon fra utdanningskravet i barnehageloven og godkjenning.

Videre har vi i 2013 ført ett skriftlig, hendelsesbasert tilsyn med Halden kommune på tema rett til plass, barnehageloven § 12a. Bakgrunnen for tilsynet var tilbakemelding fra Halden kommune i mai 2013 om kommunens plan for oppfyllelse av rett til barnehageplass. Halden kommune var usikre på om de greide å innfri retten til barnehageplass for alle som har denne retten i løpet av august 2013. I endelig tilsynsrapport av 24.09.13 konstaterte Fylkesmannen ingen avvik. Halden kommune ga pr 30.08.13 tilbud om plass i barnehage til alle barn som har rett til slik plass. I denne vurderingen lå en forutsetning om at kommunen ga tilbud om heltidsplass til ett barn som ikke hadde fått plassstørrelse i henhold til søknad.

Fylkesmannen innhenter områdekunnskap fra en rekke kilder som media, henvendelser fra brukere, klagesaker, årsrapporter, gjennomførte tilsyn osv. Områdekunnskapen danner grunnlag for en risiko og vesentlighetsvurdering både i forhold til vektlegging av tema og utvalg av kommuner. Vi ser det som viktig at alle våre kommuner i løpet av en periode har vært gjenstand for tilsyn etter barnehageloven. Videre setter Fylkesmannens ansvar for samordning av statlige tilsyn noen rammer for hvilke kommuner vi kan velge ut det enkelte året.

Vi har i 2013 ført planlagte tilsyn med barnehagemyndigheten i 6 kommuner. 5 tilsyn ble utført som systemrevisjon, og ett ble utført som hendelsesbasert skriftlig tilsyn. I avslutningen av våre tilsyn etter barnehageloven har vi også i 2013 valgt å følge den metodikken vi innførte i 2009 etter mønster fra tilsynene etter opplæringsloven. Dette innebærer at vi ved konstaterte avvik, sender et forhåndsvarsel etter forvaltningsloven og gir kommunen en frist til å uttale seg. Deretter fatter vi vedtak med pålegg om retting av det konstaterte avviket.

Fylkesmannen opererer ikke med fast frist for lukking av avvik, men kommunen skal innen en gitt frist avgi en erklæring om at pålegget er fulgt opp og avviket lukket. Fylkesmannen har fått tilbakemelding fra 5 kommuner om at avvik er lukket. Den siste kommunen hadde frist 01.02.14 og Fylkesmannen har per 06.02.14 ikke mottatt slik erklæring, men dette vil bli fulgt opp.

Samlet sett har det vært avvik på alle temaene vi har hatt tilsyn med. Alle kommunene har enten fått avvik på eget tilsyn, dispensasjon eller godkjenning. Fylkesmannen i Østfold har hatt tilsyn på temaet kommunens tilsyn med barnehagene siden 2007. Vi har nå vært i flere av kommunene 2 ganger på samme tema med ca 3-4 års mellomrom. Vi registrerer at flere av kommunene i stor grad har forbedret sin tilsynspraksis i perioden mellom Fylkesmannens tilsyn. Likevel ser vi at kommunenes tilsyn med barnehagene har mangler både når det gjelder systematikk og egnethet til å avdekke lovbrudd. Vi ser også mangler med hensyn til oppfyllelse av lovkravene i dispensasjonssaker og godkjenning, da spesielt knyttet opp mot forvaltningslovens bestemmelser.

Vi vurderer at måloppnåelsen på tilsyn etter barnehageloven er god for 2013. Antall tilsyn tilfredsstillende resultatkravet. Vi har også i 2013 benyttet et tverrfaglig team av medarbeidere til å planlegge og å gjennomføre tilsyn. Etter vår vurdering styrker dette kvaliteten på vår tilsynsgjennomføring.

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehage

Tre medarbeidere deltok i arbeidet med å kvalitetssikre og godkjenne barnehagenes årsmeldinger. Skjemaene ble gjennomgått, særlig med tanke på kvalitetssikring og mulige feilføringer. Vi kontrollerte særlig de punktene der det har vært mye feil tidligere.

Vi utførte også nøyere kontroll med enkeltbarnehager i alle kommuner. Her ble særlig antall barn i forhold til antall pedagoger og godkjent areal kontrollert. Utvelgelsen av temaene ble gjort ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering.

Der det ble oppdaget forhold som vi vurderte ikke var i henhold til regelverket, eller utfyllinger vi vurderte måtte være feil, ble kommunen kontaktet. Kontrollen resulterte i flere tilbakesendinger, og egne skriftlige henvendelser til enkelte kommuner, der vi bad dem redegjøre for praksis i henhold til regelverket.

BASIL-rapporteringen brukes aktivt i utvelgelsen av Fylkesmannens tilsynsobjekter og i forberedelsene til alle tilsyn. BASIL brukes også til å framskaffe tall og utfordringer for enkeltkommuner under forberedelse til embetsledelsens dialogmøter med kommunene.

Fylkesmannen veileder kommuner og tildels barnehageeiere i rett utfylling av årsmeldingene. Dette gjøres underveis mens rapporteringene pågår. I tillegg var utfylling av årsmeldinger i BASIL et av temaene på møte med barnehagemyndigheten i kommunene i desember 2013. Flere kommuner har i ettertid meldt at de har hatt tilsvarende samling med sine barnehager. Vi vurderer at slike tiltak på sikt vil bedre kvaliteten av de innrapporterte dataene.

Gjennomgangen av BASII har vært helt konkret, men med fokus på "nyheter" og tidligere erfaringer.

Vi vurderer måloppnåelsen for arbeidet med årsmeldingene som god. At flere personer deltar i arbeidet, høyner kvaliteten da vi også kan drøfte avklaringer underveis i prosessen.

Årsregnskap for ikke-kommunale barnehager: Vi har purret opp de kommunene som ikke hadde godkjent alle årsregnskapene innen fristen. Disse kommunene opplyste at de jobbet med å få alle barnehagene til å levere årsregnskapet innen fristen. Dette er en krevende oppgave da vi ikke har noen konkret myndighet overfor barnehagene om å levere, men kun forholder oss til kommunene. Kommunene på sin side gjør det de kan for å få barnehagene til å levere. Vår oppgave består stort sett i å støtte og følge opp kommunene i jobben med å få barnehagene til å levere årsregnskapene innen fristen.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Merknad til tabellen: For tiltakene PUB-studier og basiskompetanse for assistenter har vi kun totalt deltakerantall. Vi har derfor selv fordelt dem på kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Midler til lokale kompetansetiltak

Fylkesmannen i Østfold fordelte i 2013 1 862 000,- kr over kap. 231 post 21 til kommunene i Østfold til kompetansesatsingen "Vennskap og deltakelse". I tillegg kommer midler avsatt til tiltak for flerkulturell pedagogikk, omtalt under resultatområde 34.3. Midlene ble fordelt etter en fordelingsnøkkel der 10 % av bevilgningen ble fordelt likt og resten ble fordelt etter antall barn i barnehage. Kommunene fikk tildelt sine midler etter at plan for kompetanseutvikling var mottatt hos Fylkesmannen og gjennomgått ut fra kriterier satt i henhold til føringene i kompetansesatsingen. Fylkesmannen mottok 9 planer – 8 fra enkeltkommuner og 1 plan fra 10 kommuner som har et langvarig, forpliktende samarbeid om kompetanseutvikling for barnehageansatte. Alle fikk tildelt midler. Dette betyr at alle 18 kommunene i Østfold har fått del i de statlige kompetansemidlene. De fleste kommunene bruker i tillegg egne midler til tiltakene de rapporterer om.

Rapporteringen fra kommunene til Fylkesmannen viser at det er et stort mangfold av kompetanseutviklingstiltak som settes i verk lokalt, alt fra dagskurs til etter- og videreutdanningstilbud i samarbeid med høyskoler. Flere kommuner prioriterer å bruke kompetansemidler til å støtte barnehager eller ansatte som deltar på videreutdanning i regi av Høgskolen i Østfold, som for eksempel PUB-studiet og Barnehagekompetanse 15 stp (kompetanseutvikling for assistenter). Etter Fylkesmannens vurdering er det positivt at de ulike kompetansetiltakene støtter opp under hverandre og ses i sammenheng.

I alle kommunene deltar både kommunale og ikke-kommunale barnehager i de fleste kompetansetiltakene det rapporteres om. Kommunenes rapporter viser også at tiltakene for en stor del gjennomføres med temaer som dekkes av de prioriterte områdene i "Vennskap og deltakelse". Kommunene har rapportert til Fylkesmannen om hvilke tiltak som er igangsatt, antall deltakende barnehager og ansatte, og hvilke av satsingens prioriterte temaer som er dekket. Det ser ut til at veilederen "Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat" er tatt i bruk ute i sektoren, som ledd i kompetanseutviklingen for de barnehageansatte. Både denne og veilederen "Barns trivsel – voksnes ansvar" ble presentert på Fylkesmannens samling med barnehagemyndigheten i oktober. Der drøftet også kommunene seg imellom hvordan de kunne implementere veilederne i barnehagene.

Etter Fylkesmannens vurdering har de fleste kommunene i Østfold godt grep om det lokale kompetanseutviklingsarbeidet. Kommunene kjenner sine barnehager, og kan legge innsatsen der det er størst behov. Det ser ut til at både kommunale og ikke-kommunale barnehager bidrar i arbeidet med å planlegge kompetansetiltakene i kommunen. Vi ser likevel, som tidligere, at de store kommunene, samt de som samarbeider, får til mest når det gjelder planmessige satsinger over flere år og samarbeid med høyskolemiljøer. I de små kommunene blir det i større grad satset på dagskurs og enkeltstående dager.

Kompetanseutvikling for assistenter

Barnehagekompetanse 15 stp:

På oppdrag av og i samarbeid med Fylkesmannen i Østfold, fullførte Høgskolen i Østfold i juni det andre året med studiet "Barnehagekompetanse 15 stp". 30 studenter deltok. Kull nr. 3 startet opp sin utdanning høsten 2013.

Denne gangen var det plass til alle som søkte, 20 studenter startet opp. Deltakerne er ansatt i barnehager i 8 ulike kommuner, 8 i kommunale barnehager og 12 i ikke-kommunale. Fylkesmannen har også dette året gitt et bidrag på 3 000 kr pr student til studentens arbeidssted. Tilskuddet er ment å gjøre det enklere å frigjøre studenten til å delta i studiet, samt å kunne bidra til studiemateriell/bøker.

Fylkesmannen får tilbakemeldinger fra sektoren om at studiet har møtt et behov i barnehagene. Ved å bli tatt opp som studenter og møte på Høgskolen til forelesninger, opplever assistentene å bli tatt på alvor og å bli møtt på å få utvikle sin egen kompetanse videre. Samtidig melder Høgskolen om svært motiverte studenter med stort utviklingspotensiale. For mange har likevel det å studere, lese teoretisk stoff og skrive fagtekster vært en utfordring.

Nye kompetanseutviklingstiltak for assistenter:

Fylkesmannen fikk kr 750 000,- til iverksetting av to nye tiltak for assistenter i barnehage.

Høgskolen i Østfold starter våren 2014 med å gjennomføre et etterutdanningskurs for assistenter med ingen eller begrenset barnefaglig eller barnehagefaglig kompetanse. Det er i alt tatt opp 25 deltakere til et kurs av en ukes varighet (30 timer). Kursene avholdes på to steder (ett for indre del av Østfold – ett for den øvrige delen av fylket). Det er avsatt kr. 520 000,- til dette tiltaket.

Videre forutsettes det også et samarbeid med barnehagemyndigheten om tilrettelegging for at assistenter i barnehagene kan avlegge fagprøve i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Dette arbeidet er igangsatt, men ingen tiltak ble satt i gang i 2013. Målet er at det skal tilbys et teoriforbereidende kurs i samarbeid med fylkeskommunen og evt. private aktører våren 2014. Det er avsatt kr. 230 000,- til dette.

PUB-studier

Fylkesmannen i Østfold fikk i tildelingsbrev 24.06.2013 midler til å starte 15 studieplasser. I samarbeid med Høgskolen i Østfold ble studieplassene lyst ut i høst, med oppstart januar 2014. Høgskolen har gjort en stor innsats i å rekruttere førskolelærere til studiet, og ved utgangen av 2013 hadde 18 studenter takket ja til studieplass.

Barnehagekonferansen ”Kvalitet og mangfold”.

Fylkesmannen i Østfold og Høgskolen i Østfold arrangerte i juni 2013 en dagskonferanse for pedagoger i barnehagene i Østfold. Konferansen hadde temaer fra våre tre store satsningsområder de seinere årene – Flerkulturell pedagogikk, Likestilling og Barnehagen som læringsmiljø og dannelsesarena. Konferansen besto av både solide faglige innlegg fra professorer og høyskolelektorer, samt erfaringsdeling fra deltakere i ovennevnte prosjekter. Fylkesmannen vurderer at slike konferanser bidrar til å sette prioriterte faglige temaer på dagsorden for barnehagene. Vi ser at samarbeidet med Høgskolen er både fruktbart og nødvendig når Fylkesmannen arrangerer konferanser med barnehagefaglig innhold. Vi ønsker å arrangere en lignende barnehagekonferanse hvert annet år.

Likestilling

Fylkesmannen arbeider med temaet likestilling på ulike områder. Utgangspunktet for arbeidet er føringene i handlingsplanen ”Likestilling 2014”.

Det ble våren 2012 etablert et likestillingsteam sammensatt av personer fra kommuner, Høgskolen, fagforeninger og Fylkesmannen. I 2013 er det blitt noe utskiftning i teamet ved at en mannlig pedagog sluttet og en mannlig fagarbeider trådte inn i gruppa. Teamet har også fått en styrer fra Halden kommune med i gruppa. Fredrikstad kommune, som i 2011 ble etablert som Fyrtårnskommune, har også i 2013 hatt ansvaret for å lede arbeidet med likestillingsteamet. Kommunen er tildelt midler til og gjennomførte en studietur til Island i 2013 for en utvidet gruppe av likestillingsteamet. Videre ble det avholdt en konferanse for ca 50 deltakere i regi av Likestillingssenteret. I april 2013 ble det arrangert en konferanse for ledere. Dette var en oppfølgingskonferanse fra høsten 2012 og samlet ca 100 deltakere fra fylkets barnehager. Det ble høsten 2013 foretatt en del bevilgninger til nye tiltak, som virker spennende. Høgskolen i Østfold vil, som et prosjekt, etablere nettverk hvor temaet likestilling og mangfold er sentralt. En av fylkets barnehager ønsker å lage en ny rekrutteringsfilm og en annen barnehage er tildelt midler, for gjennom videofilmning av seg selv, kunne analysere egen praksis i forhold til likestillingsarbeidet. Fredrikstad kommune har nå også fått med seg skoleområdet i sitt arbeide. Likestillingsteamet vil våren 2014 gjennomføre en studietur til Bakken barnehage i Skien for å lære om deres likestillingsarbeide.

Fylkesmannen i Østfold deltar på samarbeidsmøter med Fylkesmennene i Vestfold, Telemark, Buskerud og Oslo & Akershus for erfaringsdeling og idéutveksling.

Det må likevel understrekes at temaet likestilling kun er ett av områdene/temaene i rammeplan for barnehagen og

for barnehagesektoren generelt og prioriteres dermed ulikt fra barnehage til barnehage.

Likestillingssenteret har informert om at de tilbyr videre kurs. Vår vurdering er at disse kommer sent og i etterkant av de tiltak som allerede er iverksatt fra vår side. Dette kan fort oppleves som sammenfallende. Kursene til Likestillingssenteret oppleves også som kostbare, slik at Fylkesmannen i Østfold vurderer at vi selv kan stå for lignende skoling/kursing.

Regionalt nettverk for rekrutterings- og kompetansearbeid - GLØD

Fylkesmannen koordinerer GLØD-nettverket i Østfold. Nettverket består nå av representanter for kommunen som barnehagemyndighet (2 kommuner), kommunal barnehageeier, representant for KS, PBL, Utdanningsforbundet og Fagforbundet, representant for Høgskolen i Østfold, samt koordinator fra Fylkesmannen. For rapportering av aktiviteter viser vi til egen rapport fra september 2013, sendt til Kunnskapsdepartementet med kopi til Utdanningsdirektoratet.

Nettverket arbeider etter en plan med satsingsområder og delmål. Vår hovedmål er formulert slik: "Økt omdømme for å sikre rekruttering til arbeid i barnehage". Vi ser at arbeidet i GLØD tar mye tid og det er ofte korte frister. Det er mange deltakere som skal involveres – og disse igjen representerer egne grupper de gjerne vil konferere med. Situasjonen har fra sommeren 2013 blitt noe lettere, da GLØD sentralt har laget et årshjul vi kan ta utgangspunkt i, samt kommet med informasjon noe tidligere enn før.

Veiledning av nyutdannede

Etter det Fylkesmannen kjenner til, har de fleste kommunene i Østfold rutiner og planer for veiledning av nyutdannede førskolelærere. Tiltak som settes i gang i kommunal regi er oftest et tilbud til både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Noen kommuner bruker statlige kompetansemidler til tiltaket. Med utspring fra Høgskolen i Østfold er det dannet et veilederforum der personer fra Høgskolen, barnehage- og skoleeiere/ledere deltar. Forumet arrangerer seminarer for veiledere fra skole og barnehage. Fylkesmannen inviteres til, og følger med på, denne virksomheten. Gjennom GLØD-nettverket motiverer vi også til veiledning av nye førskolelærere. Fra tid til annen er temaet oppe på våre møter med barnehagemyndigheten.

Vurdering

Oppsummert vurderer Fylkesmannen at vi har god måloppnåelse på resultatområdet. Vi har god barnehagefaglig kompetanse i avdelingen, slik at vi har mulighet til å kunne møte og sette i gang ulike prosjekter. Vi ser imidlertid at for å gjøre en god jobb med flere av prosjektene, er vi avhengige av å kunne fordype oss og drøfte strategier både internt og eksternt. Dette er ofte tidkrevende prosesser, og det kan være utfordrende å finne tid til disse prosessene.

Viktige samarbeidsparter i kompetansearbeidet i 2013 har vært kommunene som barnehagemyndighet og Høgskolen i Østfold. Høgskolen i Østfold deltar i flere av våre prosjekter, og er en viktig leverandør av tilbud om etter- og videreutdanning. Vi har i 2013 hatt flere møter med representanter fra Høgskolen for å drøfte samarbeid rundt konkrete oppdrag. Høgskolen deltar også på de fleste av våre samlinger med kommunene. Vår kontakt og samarbeid med Høgskolen i Østfold bidrar i stor grad til at vi har fått løst oppdragene våre på dette resultatområdet på en god måte

Imidlertid ser og hører vi gjennom vår kontakt med sektoren og Høgskolen at mange barnehager opplever at det pga innstramminger i økonomien, blir vanskeligere å kunne delta i prosjekter som innebærer fravær fra barnehagen. Når budsjettene blir strammere, er det svært ofte vikarbudsjettene som rammes. Med beskjedne grunnbemanning, lange åpningstider og ofte høyt sykefravær, blir det dermed vanskeligere å kunne delta i kompetansetiltak. Etter Fylkesmannens vurdering er det grunn til å være bekymret for en slik utvikling. Vi hører at det lett blir en konflikt mellom målet om kvalitets- og kompetanseutvikling hos alle ansatte og kvaliteten i barnehagen her og nå. Etter vår vurdering er dette en av de viktigste grunnene til at det til tider er liten søkning til igangsatte kompetansetiltak.

Utfordringer på rekrutteringsområdet

Situasjonen i Østfold når det gjelder førskolelærerdekning er ulik i de forskjellige kommunene. De mindre kommunene sliter mest med å rekruttere et tilstrekkelig antall pedagogiske ledere med godkjent utdanning. I flere av de mindre kommunene i Indre Østfold er det et relativt høyt antall dispensasjoner. Også de større kommunene har i noen grad merket knappheten på førskolelærere. For fylket totalt lå andelen pedagogiske ledere med dispensasjon fra utdanningskravet 15.12.2012 på 4,4 %, mens flere av kommunene i Indre Østfold har fra 17-22 % av de pedagogiske lederne på dispensasjon. Det synes som om flere av kommunene i Indre Østfold merker konkurransen i arbeidsmarkedet for førskolelærere både fra Follo, Oslo og til dels Ytre Østfold. Mange pedagoger etterspør kommuner med et større fagmiljø enn de små kommunene har, og selv i lille Østfold kan avstander oppleves som et hinder. I GLØD-nettverket har "Økt omdømme for å sikre rekruttering" vært en viktig

innfallsvinkel til arbeidet, og for de kommunene som har de største rekrutteringsutfordringene, kan dette være en mulig innfallsvinkel.

Andelen menn er ganske stabil, øker ikke og er liten. At rekrutteringen ikke øker nevneverdig kan sees i sammenheng med mindre vekst i antall barnehageplasser og den totale bemanningsøkningen i sektoren. Utfordringen ligger fortsatt i å rekruttere og å beholde menn i barnehagen. Det kan synes som om menn fortsatt etterspør lønn og faste stillinger noe mer enn hva kvinner gjør. Menn tar oftere andre jobber fordi de får bedre betalt. En annen hindringsfaktor er nok den generelle lave statusen barnehageyrket har i samfunnet for øvrig.

Vår vurdering er at vi ønsker oss nye og gode rekrutteringsmidler for å kunne prøve å få større interesse og oppslutning fra menn til å prøve seg i barnehageyrket. I en situasjon hvor en opplever at kommuner reduserer på antall assistentstillinger, og hvor det er rimelig å anta at en må ta personalmessige hensyn ved tilbud om evt. andre stillinger, så vil muligheten for å rekruttere inn menn i eksisterende stillinger være redusert.

Kompetansetiltak	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Videreutdanning i barnehagepedagogikk		0	0	0
PUB-studier	Høgskolen i Østfold	17	8	9
Kompetansehevingsstudie for assistenter	Høgskolen i Østfold	20	8	12

Kompetansetiltak jf 20 mill.	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager	Midler pr tiltak (kr)
Fagbrev (praksiskandidatordningen)		0	0	0	230000
Basiskompetanse for assistenter	Høgskolen i Østfold	25	10	15	520000

34.3 Andre satsingsområder

Tiltak for å styrke barnehagens kompetanse i språkstimulering og flerkulturell pedagogikk

Østfold har en stor innvandrerandel, og Fylkesmannen har i mange år disponert midler til å styrke barnehagens kompetanse i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering. Fylkesmannen satte i 2013 av kompetansemidler som vi øremerket kompetansetiltak på området mangfold, flerkulturell pedagogikk og språkstimulering for minoritetsspråklige barn. Kommunene ble bedt om å søke midler til formålet, vedlagt en skisse/plan for kompetansetiltak i barnehagene. Ved vurdering av søknadene ble antall minoritetsspråklige barn vektlagt, i tillegg til en vurdering av de fremlagte planer. Fylkesmannen tildelte 360 000,- kr til 6 kommuner til dette formålet.

Utviklingsprosjektet "Alle barn har rett til å delta i et inkluderende barnehagetilbud", som Fylkesmannen har samarbeidet med Høgskolen i Østfold om i flere år, ble avsluttet våren 2013. Erfaringer fra barnehageprosjektene ble presentert på den store barnehagekonferansen Høgskolen og Fylkesmannen arrangerte i samarbeid i juni 2013. Gjennom prosjektet har mange barnehager deltatt i utviklingsprosjekter der man har fått teoripåfyll, veiledning og arbeid med egne utviklingsprosjekter. De barnehagene som avsluttet i 2013, har alle deltatt i to år. Hver barnehage har skrevet en sluttrapport som samles av Høgskolen.

Østfold har fem kommuner som deltar i NAFOs kompetanseutviklingsprosjekt for barnehagemyndigheten. Fylkesmannen fikk i fullmaktsbrev 16.09.2013 155 000,- kr til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Vi valgte å fordele midlene til disse fem kommunene, fordi vi tenker at det er viktig å se ulike tiltak i sammenheng. Midlene ble gitt som stimuleringsmidler for at kommunene lettere kunne gjennomføre tiltak de planlegger som ledd i utviklingsprosjektet. På vår samling med barnehagemyndigheten i oktober fikk vi en presentasjon av foreløpige erfaringer fra NAFO-prosjektet.

Østfold skal delta i prosjektet "Kompetanse for mangfold" fra 2014. Som en oppstart til dette, har vi i 2013 gjort avtale med Høgskolen i Østfold om at de arrangerer en konferanse våren 2014.

Fylkesmannen vurderer at styrking av kompetansen i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering for minoritetsspråklige fortsatt er svært viktig i Østfold, blant annet sett i lys av den høye innvandrerandelen i fylket.

Dette er et område Fylkesmannen har hatt stort fokus på i mange år. Gjennom ulike tiltak har mange barnehager fått styrket sin kompetanse på feltet, noe vi mener bidrar til å forbedre barnehagenes praksis i arbeidet. Høgskolen i Østfold har god kompetanse på fagområdet, og også hos Fylkesmannen har vi noe kompetanse på feltet. Dette bidrar til at Fylkesmannen og Høgskolen kan samarbeide om gode tiltak. Vi vurderer at vår måloppnåelse er god på området.

Veilederen "Til barnets beste"

Fylkesmannen arrangerte en stor konferanse i november 2013 med tittelen: "Til barnets beste – samarbeid mellom skole/barnehage og barneverntjenesten". Målgruppe var eiere og ledere i skole og barnehage. På konferansen ble regelverket for meldeplikten gjennomgått, i tillegg til gode faglige innlegg fra Kari Killen og Therese Rieber-Mohn. Tonna Brix fra kampanjen "Vendepunkt" bidro med musikalsk og verbalt innslag. Innholdet i veilederen "Til barnets beste" ble berørt i flere av innleggene.

Etter Fylkesmannens vurdering var dette en særdeles god konferanse, som vi vurderer bidrar til at eiere, ledere og ansatte i barnehager og skoler vil bruke veilederen i sitt arbeid, og arbeide videre med melderutinene sine. Tilbakemeldingene fra deltakerne var svært gode.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de kr 4.865.624 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 3.690.710 honorarer til eksterne (primært eksamen og nasjonale prøver, sensorutgifter).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 376 838,00	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 659 927,00	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 340 248,00	kr 4 180 753,00
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 507,00	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 0,00	kr 602 392,00
32.3 Skoleporten	kr 131 894,00	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 730 680,00	kr 11 410,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 139 237,00	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 291 706,00	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 1 078 409,00	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 226 850,00	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 217 744,00	kr 71 070,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 5 195 040,00	kr 4 865 625,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Særskilt rapportering med egne frister.

41.2 Planlagt tilsyn

41.2.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i løpet av 2013 ført tilsyn med i alt 11 barneverninstitusjoner, herunder 37 avdelinger/enheter. 3 institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 7 institusjoner eies og drives av private. Fylkesmannen har gjennomført 109 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca. halvparten av disse var uanmeldt. Antall gjennomførte tilsyn utgjorde 100 % av antall lovpålagte tilsynsbesøk. Det har vært gjennomført 95 samtaler med ungdom under tilsynsbesøkene.

Fylkesmannen har behandlet 31 klager på tvangsbruk etter lov om barneverntjenester § 5-9 og Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon. I 9 av disse ble det gitt medhold i klagen. I 22 saker ble det ikke gitt medhold i klagen.

Fylkesmannen mottok og behandlet 5 tilsynsklager som vi behandlet som tilsynsmyndighet jf. tilsynsforordningen § 11. I 3 saker ble det gitt råd og veiledning, i 1 sak ble det påpekt lovbrudd og i 1 sak ble det ikke gitt noen bemerkning.

41.2.2 Tilsyn med sentre for foreldre og barn

Fylkesmannen har i 2013 gjennomført 1 tilsyn med senter for foreldre og barn.

41.2.3 Tilsyn med omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere

Fylkesmannen hadde i 2013 ingen omsorgssentra i fylket.

41.2.4 Tilsyn med barneverntjenestene i kommunene

Fylkesmannen har i 2013 aktivt fulgt opp 6 kommuner med brev og møter som følge av kommunens rapportering på barnevernområdet. Bakgrunnen for denne særlige oppfølgingen var rapportering om manglende oppfyllelse av lovkrav. Dette gjaldt blant annet manglende tilsynsførere for barn plassert i fosterhjem, behandling av meldinger, oppfølging av fosterhjem og praksis for henleggelse av undersøkelsessaker.

Fylkesmannen behandlet 57 klagesaker i 2013.

3 saker var klager på enkeltvedtak jf. barnevernloven § 6-5. I 1 sak ble vedtaket opphevet og i 2 stadfestet.

54 saker var tilsynsklager som Fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. barnevernloven § 2-3. I 6 av sakene hadde kommunen begått lovbrudd, og i 9 av sakene fikk kommunen råd og veiledning. 27 saker er sendt tilbake til kommunen for lokal avklaring.

Fylkesmannen har gjennomført landsomfattende tilsyn i tre kommuner. Tema for tilsynet var kommunens oppfølging av barn plassert i fosterhjem. Det ble funnet avvik i ett av tilsynene. Tilsynene ble utført som systemrevisjon.

41.3 Klagesaker

Særskilt rapportering.

41.9 Andre oppdrag

Særskilt rapportering.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i NAV

Vi har behandlet 225 rettighetsklager etter lov om sosiale tjenester i NAV. 94,6 prosent er behandlet innen tre måneder.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har avsluttet 5 hendelsesbaserte tilsynssaker i 2013, med en median saksbehandlingstid på tre måneder.

74.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført to planlagte tilsyn med kvalifiseringsprogrammet, tre tilsyn med økonomisk stønad til barneforsørgere og fire tilsyn med tjenester til rusavhengige, totalt 9 tilsyn etter systemrevisjonsmetoden. Måltallet i Østfold er totalt 6 tilsyn.

Kunnskapen fra tilsynene er presentert for NAV kontorene som en del av opplæringsdagene i 2013 og på NAV lederforum i Østfold.

74.9 Andre oppdrag

Særskilt rapportering.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har behandlet **132** saker i løpet av 2013 (ut 148 saker herav 16 avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring).

Samlet saksbehandlingstid for de 132 sakene med vurdering er gjennomsnittlig 5, 6 mnd, median 5,1 mnd.

82.2 Planlagt tilsyn

Vi velger her å presentere en helhetlig oversikt over alle planlagte tilsynsaktiviteter på barnevern, helse og omsorg og sosiale tjenester i NAV:

1. Systemrevisjoner i spesialisthelsetjenesten:

-Psykisk helsevern til barn og unge (BUP), regionalt landsomfattende tilsyn 2013-14, gjennomført 2 felles tilsyn (Østfold og Innlandet), avvik 2
(følges opp av hhv FM i Hedmark / Oppland og FM i Østfold)

2. Systemrevisjoner i kommunene:

-Folkehelse (Østfold pilot for landsomfattende tilsyn 2014), gjennomført tilsyn i 3 kommuner, avvik i 1
-Helsestasjonstjenester til barn 0-6 år, landsomfattende tilsyn, gjennomført tilsyn i 4 kommuner, avvik i 4
-Tjenester til personer med rusavhengighet og psykisk lidelse (ROP), egeninitiert tilsyn sos/ helse, gjennomført tilsyn i 4 kommuner, avvik i 4
-Tvang og makt overfor utviklingshemmede, egeninitiert tilsyn, gjennomført tilsyn i 2 kommuner, avvik i 1
-Tjenester til eldre, egeninitiert tilsyn, gjennomført tilsyn i 2 kommuner, avvik i 2
-NAV -Kvalifiseringsprogrammet, landsomfattende tilsyn, gjennomført tilsyn i 2 kommuner, avvik i 2

- NAV-Barnefamilier og økonomisk stønad, egeninitert tilsyn, gjennomført tilsyn i 3 kommuner, avvik i 3
- Kommunens oppfølging av barn i fosterhjem, landsomfattende tilsyn, gjennomført tilsyn i 3 kommuner, avvik i 2

Annet virksomhetstilsyn:

- Tilsyn med barneverninstitusjoner gjennomført i hht lovkrav, med 11 institusjoner, herunder 37 avdelinger/enheter, dvs i alt 109 individrettede tilsynsbesøk
- Tilsyn med senter for foreldre og barn, gjennomført 1 tilsyn
- Tilsyn med familievernkontor, gjennomført med de 2 kontorene i Østfold
- Stedlig tilsyn HOL kap.9, gjennomført 2 tilsyn

Som det fremgår av oversikten er det planlagt for færre tilsyn med helse- og omsorgstjenester og med spesialisthelsetjenester enn volumkravet og det er gjennomført færre enn planlagt. Dette skyldes i hovedsak prioritering av rettighetsklager og tilsynssaker.

Det er gjennomført flere tilsyn med NAV enn kravet, fordi tre tilsyn med tjenester til rusavhengige også har involvert NAV kontorene. Kontorene ble inkludert etter at vi hadde gjort en forundersøkelse og vurdert hvor faren for svikt var i disse tjenestene. Planlagte egen initierte tilsyn med NAV- kontorene var da gjennomført og landsomfattende tilsyn ble gjennomført etter oppdrag.

Lovpålagt systemtilsyn med barneverninstitusjoner bortfalt i løpet av året og er ikke prioritert. Individtilsynene er gjennomført med full dekning. De fleste av institusjonene har små enheter, og systemsvakheter er med dette fulgt opp gjennom de stedlige tilsynene.

Som det fremgår av oversikten over er det funnet avvik i 22 av de 27 tilsynene hvor endelig rapport er ferdigstilt 1.1.14. I oppfølgingen av flere av tilsynene i 2013 og tidligere år er det benyttet flere metoder og ulike tilnærminger. Ved årsskiftet var det tre kommuner som fikk særlig oppfølging av sitt arbeid med å rette avvik.

2 stedlige tilsyn er gjennomført som planlagt og rapport sendt Statens Helsetilsyn.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Behandling av saker som gjelder kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettigheter:

Sakstype /antall/saksbeh.tid

21 saker om nødvendig helsehjelp, andel innen 3 mnd 57%
110 Helse- og omsorgs-saker for ørig, andel innen 3 mnd 51%
51 syketransportsaker, andel innen 3 mnd 65%
Totalt behandlet 182 saker, snitt innen 3 mnd 55%

82.9 Andre oppdrag

Oppgaver etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester kap 9.

Vi har overprøvd 16 vedtak hvorav 75 % innen 3 mnd. Ved årsskiftet er det 7 vedtak i restanse, hvorav 4 er over 3 mnd. Noe av overskridelsene skyldes bearbeiding av sakene underveis i samarbeid med kommuner og habiliteringstjenesten. Vi regner med å være ajour innen 1. tertial 2014. Det er gjennomgått beslutninger om bruk av skadeavergende tiltak i nødsituasjoner for 68 personer, tilsammen 483 tiltak. Gjennomgang av tiltak har i flere tilfeller ført til at det blir startet med å utarbeide varig vedtak. For enkelte tiltak er det blitt innhentet ytterligere informasjon fra kommunen, gitt veiledning og rettet opp feil. Slik oppfølging har i noen tilfeller ført til tidsoverskridelser i registreringen i påvente av svar fra kommunen.

Vi har deltatt i flere møter med Nettverk for kommuner i Indre Østfold. Vi har sørget for midler fra kompetanseløftet, til interkommunal opplæring HOL kap 9, og arrangert informasjons- og veiledningsdagssamling for overordnet faglig ansvarlige i Østfoldkommunene. Vi har regelmessige samarbeidsmøter med habiliteringstjenesten for voksne, 2 pr år for de som jobber med kap 9 saker, 2 pr år for hele habiliteringstjenesten. Vi planlegger tilsvarende med habiliteringstjenesten for barn og unge og en felles fagdag sammen med habiliteringstjenesten for voksne i 2014.

I løpet av høsten arrangerte vi tre samlinger hvor vi presenterte våre erfaringer fra våre 5 landomfattende tilsyn med tvungen helsehjelp i sykehjem for ledere og fagpersoner i alle våre kommuner. Vi arrangerte lignende erfaringsamlinger for første gang i 2013, men da med tema legemiddelbehandling i sykehjem og tjenester til hjemmeboende eldre – legemiddelbehandling og oppfølging av demenssykdom. Den gang ble opplegget laget som et prosjekt med midler fra Helse- og omsorgsdepartementet og Statens helsetilsyn. Fokuset i samlingene er å gi deltakerne en bedre forståelse av hva internkontroll er og hvordan det kan brukes som et styringsverktøy for å gi riktige og forsvarlige tjenester. Totalt 117 personer deltok.

Resultatområde 83 Folkehelse

83.2 Planlagt tilsyn

Statens helsetilsyn har besluttet et landsomfattende tilsyn med folkehelsearbeidet i kommunene i 2014 og 2015 med tema kommunenes plikt til å ha oversikt over helsetilstanden og faktorer som påvirker denne. Senere skal det gjennomføres tilsyn med folkehelsearbeidet minst én gang i løpet av hver kommunal planperiode for å fremme og understøtte kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid.

For å høste erfaringer ble det i 2013 gjennomført pilottilsyn i Sør- Trøndelag, Vest- Agder og Østfold. I Østfold gjennomførte vi høsten tilsyn i tre kommuner. I en av kommunene fant vi avvik. Kommunen er allerede i gang med å lukke avvikene.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Bevilling til separasjon
2013: 860 (2012: 823)

Bevilling til skilsmisse
2013: 726 (2012: 678)

Etter sommerferien var vi oppe i 6-7 ukers behandlingstid på grunn av ekstra stor saksmengde. Etter å ha innført telefonvakt i fjor høst har vi hatt en saksbehandlingstid på 4-5 uker.

42.2 Anerkjennelsesloven

Godkjenning av utenlandske skilsmisser
2013: 79

Søknad om skiftefritak
2013: 26

Godkjenning av utenlandske skilsmisser/skiftefritak 2012: 51.

Saksbehandlingstiden for disse sakene er 1 uke hvis alle dokumenter er i orden (bl.a. påført apostille/legalisering).

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har i 2013 mottatt 7 og behandlet 4 saker som gjelder stadfesting av avtale mellom foreldre, hvor barnet skal bo fast og ha samvær. Fylkesmannen har ikke mottatt klager over avslag på opplysninger om barnet, eller krav om tap av opplysningsretten.

Fylkesmannen har mottatt og behandlet 2 saker om fordeling av reisekostnader. Begge sakene er avvist.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen har fortløpende behandlet henvendelser knyttet til tolkning av barnelovens bestemmelser om hvor barnet skal bo fast, samvær, reisekostnader ved samvær, foreldreansvar og mekling. Henvendelsene har i hovedsak kommet pr. telefon, men vi har også hatt noen skriftlige henvendelser. Fylkesmannen har fortløpende gitt råd og veiledning til både private parter og andre offentlige instanser som har henvendt seg med spørsmål på dette området.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Fylkesmannen skal fra 2010 føre tilsyn med kommunenes krisesentertilbud. I 2013 har vi fulgt med på kommunenes arbeid etter lov om krisesentre ved å innhente årsrapporter fra krisesentrene i fylket. Østfold har til sammen 5 krisesentre. De gir tilbud til samtlige kommuner i fylket.

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Det er gjennomført tilsyn med begge familievernkontorene i Østfold i 2013.

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har gjennomført to møter med barnevernlederne i fylket. Temaene for møtene har vært erfaringer fra landsomfattende tilsyn med kommunens arbeid med undersøkelsessaker og evaluering av hjelpetiltak, internkontroll, tilsynsførerordningen, behandling av meldinger og underretninger fra politiet, § 4-29, menneskehandel - samarbeid med politiet og vold i nære relasjoner. Bufetat er deltager på møtene og samarbeid med kommune og Bufetat er et gjennomgående tema.

Fylkesmannen har i samarbeid med Høyskolen i Østfold arrangert et to dagers kurs for ansatte i fylkets barneverntjenester med tema ” det gode møtet i barnevernet – refleksjoner om etikk, teori, ferdigheter og praksis i barnevernets hverdag”, med 160 deltagere.

Vi har bidratt i å arrangere konferanse for ansatte i kommunene og spesialisttjenesten med tema små barn og psykisk helse, samt til å arrangere samtalegrupper med tema vold i nære relasjoner.

Fylkesmannen har opprettet ”tverrfaglig samordningsteam barn og unge” i 2013 for å styrke innsatsen overfor barn og unge. Teamet er fast representert av ansatte fra fagområdene barnehage, skole, rus/psykiatri, kommunale tjenester i NAV og barnevern.

Hovedfokuset for temaet i 2013 har vært barnekonvensjonen og metoden Sjumilssteget. Samtlige kommuner er invitert til et krafttak for barn og unge i Østfold gjennom å følge Sjumilssteget. Det er forventet at samtlige kommuner vil melde seg på innen våren 2014.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har mottatt 41 henvendelser om fritak fra taushetsplikt. Fylkesmannen har behandlet 32 saker, i 29 saker er det innvilget fritak fra taushetsplikten og 3 saker er avvist.

45.4 Biologisk opphav

Sakstype	2011	2012	2013
Spørsmål om adopsjon	8	7	7
Spørsmål om biologiske foreldre	3	4	7
Spørsmål om familie, halvsøsken, barn	3	2	2
Saker behandlet ferdig pr 31.12.	17	13	16
Saker under behandling pr 31.12	0	0	0

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Særskilt rapportering med egne frister.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen og Østfold fylkeskommune søkte sammen om å bli pilotfylke innenfor K1 tiltaket i regjeringens handlingsplan for "Norge universelt utformet 2025". Østfold ble valgt ut som en av åtte fylker og en prosjektgruppe sammensatt på tvers av avdelinger og fagområder i de to organisasjonene har gjennomført arbeidet. Det var ansatt egen prosjektleder i deltidsstilling. Fylkesmannen og fylkesutvalget var prosjekteiere. Fylkesmannen har deltatt aktivt på Miljøverndepartementet samlinger for koordinatorene og fagsamlinger.

Østfolds arbeid er sammen med resten av pilotfylkene og flere ressurskommuner dokumentert i tiltakets sluttrapport. Det er gjennomført mange fagkonferanser i fylket og temaet er kommunisert bl.a. på egen video. Mot slutten av perioden prioriterte prosjektet mindre synlige aktiviteter, med mer fokus på integrering i organisasjonenes egen drift og arbeidet med veiledning overfor kommunene.

Vi mener å ha kommet godt på vei i å nå målene om kompetanseoppbygging i egne virksomheter og i å bringe temaet på banen i regionale og kommunale planstrategier.

Prosjektgruppa skulle gjerne sett at det var noen ressurskommuner i Østfold som hadde vært mer aktivt med i handlingsplanens aktiviteter. Det forventes at staten kommer med nye tiltak innenfor satsingen, og det er viktig at Østfold er aktive og ser nye muligheter for kompetanseutvikling og drahjelp når invitasjonene kommer.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

Søndag 28. april 2013 arrangerte Fylkesmannen i Østfold en seremoni for nye norske statsborgere på Quality Hotel & Resort Sarpsborg.

Det ble sendt ut invitasjonsbrev til 526 nye statsborgere. Dette var nye statsborgere som hadde fått innvilget norsk statsborgerskap i perioden fra og med 1.8.2012 og til og med 1.3.2013.

154 av disse takket ja til invitasjonen. På seremonidagen deltok 133 nye statsborgere, og de hadde med seg til sammen ca 140 gjester. Opprinnelseslandene til de nye statsborgerne som deltok på seremonien var Afganistan (8), Bosnia-Hercegovina (1), Brasil (1), Burundi (1), Det palestinske området (2), Eritrea (1), Etiopia (1), Filippinene (7), Guinea (1), Indonesia (1), Irak (43), Iran (2), Italia (1), Kongo (16), Kongo-Brazzaville (3), Lenvik (1), Liberia (2), Libya (1), Moldova (1), Nederland (1), Pakistan (1), Paraguay (1), Polen (2), Russland (5), Rwanda (3), Serbia og Montenegro (2), Somalia (7), Syria (1), Thailand (1), Tyrkia (1), Tyskland (1), Tønsberg (1), Ukraina (1), Ungarn (2), Vietnam (3), Zambia (2), Uoppgitt/personer som ikke oppgav opprinnelsesland (4).

Tilbakemeldinger fra mange av de nye statsborgerne vitnet om at arrangementet var meget vellykket.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOS	1	25
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Gjennom det nasjonale utvalget for bosetting følger fylkesmann Anne Enger de utfordringene landet og kommunene har med bosettingen. Fylkesmannen er med i Flerkulturelt råd i Østfold. Temaet er alltid på dagsordenen i våre dialogmøter med kommunene. Østfoldkommunene ligger til dels langt under anmodningene om antall flyktninger til bosetting.

I samarbeid med IMDI, Husbanken og NAV har vi satt innvandreneres bolig- helse og arbeidsforhold gjennom to større konferanser. Vi forsøker å formidle kunnskap om virkemidler til kommunene. Flere av kommunestyrenes vedtak om bosetting tar forbehold om at det er egnete boliger i kommunen.

Fylkesmannen støtter nettverket Østfoldmodellen for flerkulturell kompetanse. Dette er et opplæringsopplegg for å tilføre kompetanse til flest mulig av kommunenes ledere og ansatte. Dette er viktig for å kunne gi likeverdige tjenester.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Formålet med introduksjonsordningen er å styrke mulighetene for deltakelse i arbeids- og samfunnsliv og for økonomisk selvstendighet for nyankomne flyktninger og deres familie.

På bakgrunn av at Fylkesmannen i 2013 skulle starte tilsyn med introduksjonsloven, inviterte vi kontaktpersonene i de ulike kommunene i Østfold til en veiledningsamling 28.05.14. Under samlingen gjennomgikk vi sentrale sider ved lovverket, rammene for statlig tilsyn, samt en presentasjon av pilottilsyn i Vestfold. Det var stor oppslutning om samlingen og det var en nyttig gjennomgang før vi startet tilsyn høsten 2013.

Fylkesmannen i Østfold har ikke mottatt klagesaker på enkeltvedtak i 2013, men gitt råd og veiledning i 4 saker. Disse har omhandlet helsekartlegging, frister i NIR, arbeidsevnevurdering, integreringstilskudd og permisjon/fravær.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen, avdeling for barnehage og utdanning, har i løpet av 2013 mottatt noen spørsmål knyttet til

introduksjonsloven. Disse er blitt besvart.

Fylkesmannen har nå kun utbetaling av tilskudd til grunnopplæring for barn og unge i asyl. 4 kommuner søkte om midler. Midlene er utbetalt innenfor budsjettet for 2013.

Representanter for Fylkesmannen har deltatt på møter med IMDI og VOX, og Fylkesmannen stod som medarrangør av to etterutdanningsdager for lærere og ledere innenfor opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere. De to etterutdanningsdagene fant sted i november på Laholmen, Strømstad med ca 100 deltakere. Samarbeidet med VOX fungerte godt.

Fylkesmannen har også med VOKS senteret i Sarpsborg arrangert en fagdag i februar for ca 100 deltakere. Temaet her var "Grammatikk i andrespråksklasserommet

Videre har en representant for Fylkesmannen deltatt i nettverk for ledere i voksenopplæringen i Østfold. Dette samarbeidet fungerer meget godt og fylkesmannen deltok på nettverkets studietur til Stockholm i april.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Introduksjonslovens formål er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet. Hensikten med tilsyn er å sikre at kommunene har en praksis som er i samsvar med lov og forskrift.

Fylkesmannens oppdrag var å gjennomføre tilsyn med minst 2 kommuner i 2013. Tilsynsystema ble bestemt av IMDI og var kommunens forvaltning av introduksjonsloven § 4 andre ledd; helårlig program og program på fulltid.

Fylkesmannen i Østfold har gjennomført tilsyn med Moss kommune og Marker kommune etter tilsynsinstruks og metodehåndbok fra IMDI. Disse kommunene ble valgt ut på bakgrunn av områdekunnskap, risiko og vesentlighetsvurdering i forkant av det enkelte tilsyn. Marker kommune har avtale om interkommunalt samarbeid med 5 andre kommuner i indre Østfold. Avtalen omhandler oppfølging av den enkelte deltaker i forhold til kartlegging og individuell plan. Dette tilsier at et tilsyn med en av disse kommunene vil vise praksis og rettsanvendelse i en større andel av kommunene i Østfold. Videre ønsket vi å se på praksis i både en stor og en liten kommune. Moss kommune ble dermed valgt i tillegg til Marker kommune.

Begge tilsyn ble gjennomført skriftlig etter tilsynsinstruks fra IMDI. Vi innhentet dokumentasjon og redegjørelse fra kommunen etter mal fra IMDI. Videre gjennomgikk vi dokumentasjon og avtalte et møte med kommunene enkeltvis for å avklare uklarerheter. Vi opplevde dette som et nyttig møte både for oss og for kommunen. Vi orienterte nærmere om tilsynsystema og kommunen presenterte praksis og oppklarte uklarerheter i forhold til dokumentasjon. Vi utarbeidet så en foreløpig rapport som ble presentert på sluttmøte med kommunen. Vi valgte å ha sluttmøte da dette er en fin mulighet til å gjennomgå tilsynsrapporten, samt snakke om uklarerheter etc. Begge kommunene fikk følgende avvik: *Deltakerne i kommunen får ikke et introduksjonsprogram som er på fulltid i skolens ferier, jfr § 4 annet ledd.* I tillegg til dette fikk en av kommunene en merknad på bruk av fast fellestid i timeplanen til ulike avtaler, avislesing etc.

Begge kommunene fikk en frist for skriftlig tilbakemelding på foreløpig rapport. Innen fristen sendte begge kommunene inn dokumentasjon som resulterte i at ingen avvik fremkom i den endelige rapporten. Dette med bakgrunn i tilsynsinstruks fra IMDI som oppgir at *"dokumentert endring av praksis helt frem til ferdigstilling av endelig rapport tas med i rapporten, og er med i vurderingsgrunnlaget"*. Begge tilsyn ble dermed avsluttet med endelig tilsynsrapport.

Vi vurderer at måloppnåelsen på tilsyn etter introduksjonsloven har vært god for 2013. Antall tilsyn tilfredsstillende resultatkravet. Vi har benyttet et tverrfaglig team av medarbeidere til å planlegge og å gjennomføre tilsyn. Etter vår vurdering styrker dette kvaliteten på vår tilsynsgjennomføring.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motivirke diskriminering

Fylkesmannen følger opp arbeidet med likestilling i grunnskole og barnehage

Fylkesmannen samarbeider bl.a. med Høgskolen i Østfold i arbeidet med oppfølging av Handlingsplan for

likestilling 2014. Høgskolen er tildelt midler til et prosjekt for å skape nettverk i kommunene til dette arbeidet. Hovedmålet er å utvikle det pedagogiske likestillingsarbeidet i barnehagene gjennom en dialog med barnehager knyttet til nettverket. Likestillingsteamet som ble opprettet våren 2012 og som ledes av Fredrikstad kommune er representert med deltakere fra Fylkesmannen, Høgskolen i Østfold, Fredrikstad kommune (både fra administrasjon og en barnehage), en barnehage i Sarpsborg og fagorganisasjonene. I tillegg har nå Halden kommune med en styrer fra en av barnehagene tiltrådt teamet.

Likestillingsteamet gjennomførte en studietur til Island i september, hvor målet var å få innblikk i Hjalli metoden, som har fått en viss form for utbredelse på Island i spørsmålet om likestillingspedagogikk.

Fredrikstad kommune får tildelt midler til både å lede likestillingsteamet og gjennomføre likestillingstiltak i egen kommune. Nytt i 2013 er at man også har fått innpass i skolesystemet hvor en skole vil delta i kommunens prosjektgruppe. Kommunen arrangerte høsten 2013 kursdager med temaet "Mangfold og likeverd" for skoler og barnehager. Det er gitt midler for videreføring av prosjektet i 2014.

Det ble også i april 2013 gjennomført en konferanse for styrere hvor temaet var:

- Presentasjon av en undersøkelse foretatt av Høgskolen i Østfold m.m.
- fokus på handlingsplan "Likestilling 2014"
- Historier fra praksisfeltet – Nedre Eiker kommune

Likestillingssenteret arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen en konferanse for barnehagene i Østfold i september med temaet:

Søt eller tøff – et fritt valg?

- Hvordan gi jenter og gutter like muligheter?

Temaet likestilling og Handlingsplan "Likestilling 2014" løftes fram på Fylkesmannens samlinger med kommunene som barnehagemyndighet. Her er spørsmål knyttet til kvalitets- og kompetanseutvikling viktig og i dette inngår også ofte spørsmål om likestilling.

Kommunenes årsmeldinger om likestilling 2012

Fylkesmannen har gjennomgått kommunenes årsmeldinger om likestilling for 2010, 2011 og 2012. Samlet anser Fylkesmannen at 2/3 av kommunen har rapportert tilfredsstillende på de fleste områdene i samsvar med kravene i 2012, men noen har likevel forbedringspunkter. 1/3 av kommunene har rapportert bare delvis og utelatt sentrale punkter.

Likestilling er blant temaene som drøftes i Fylkesmannens møter med politisk og administrativ ledelse i kommunene. Østfold har ingen pilotkommune som deltar i programmet Likestilte kommuner, jf regjeringens handlingsplan Likestilling 2014. Fylkesmannen tar sikte på

- å videreformidle eksempler på det som vi mener er tilfredsstillende rapportering fra kommunene,
- i samarbeid med andre fylkesmannsembeter og Likestillingssenteret (Hamar); trekke veksler på resultater fra deres pilotkommuner om aktivitetspliktene etter diskrimineringslovgivningen - likestillingsloven, diskrimineringslovene og tilgjengelighetsloven.

For øvrig viser vi til omtale av embetsinterne likestillings- og likeverdstiltak under FADs resultatområde 98.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de kr 698.854 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 9.128 honorarer til eksterne (barnevern og integrering).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 1 428 517,00	kr 192 298,00
42 Familierett	kr 819 586,00	kr 39 875,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 49 487,00	kr 9 477,00

45 Barnevern	kr 427 179,00	kr 449 205,00
47 Integrering	kr 264 875,00	kr 8 000,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 131 335,00	kr 0,00
Sum:	kr 3 120 979,00	kr 698 855,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Tabelldata er fylt ut med tall fra saksbehandlingen etter tidligere vergemålslov. Fylkesmannen har desisert regnskapene for 2013 som er mottatt fra alle de 18 kommunene i Østfold.

Fylkesmannen i Østfold har, som alle andre embeter, stått overfor store utfordringer med å etablere oss som ny lokal vergemålsforvaltning etter 1. juli 2013. Som kjent er versjon 1 av Vergemålsapplikasjonen fortsatt ikke godkjent, og vi vil fortsatt stå overfor store utfordringer og stramme prioriteringer i 2014.

Fylkesmannen i Østfold var godt forberedt til oppgaven, og hadde lyktes godt med de delmål vi hadde satt oss for å være rustet til å møte utfordringene på en god måte. De tilleggsutfordringene som vi raskt sto overfor, et nytt elektronisk saksbehandlingssystem som ikke fungerte/fungerer etter forutsetningene (forsinkelser, feil og mangler) har nødvendigvis ført til en stram prioritering av oppgaver innenfor de ressurser vi har hatt til disposisjon. Av hensyn til rettssikkerheten til de berørte har arbeid med å behandle søknader om utbetalinger - og foreta løpende utbetalinger, vergegodtgjøringer, samt oppnevning av nye verger hatt høyeste prioritet. Mye av denne saksbehandlingen har periodevis vært løst via midlertidige manuelle løsninger, som igjen har ført til merarbeid. Embetet har også prioritert å gi nødvendig opplæring, veiledning og bistand til vergene. Det har blitt holdt kurs om innføring i ny lovgivning og organisering i forkant av 01.07.13, og alle verger blir kontinuerlig invitert til vergemøter innenfor utvalgte områder. Embetet har også en "vergemålstelefon" som alle verger er informert om, og hvor alle henvendelser blir besvart samme dag.

I perioden 01.07.13 - 20.01.14 har vi mottatt 8918 inngående brev. Vi har over 3000 pågående aktiviteter i saksbehandlingsverktøyet ARVE.

Saksbehandlingstiden blir litt lenger for hver måned. Pr i dag er saksbehandlingstiden ca 4-5 måneder. Hastesaker prioriteres.

Vi måtte etter 1. juli raskt gjøre grep for midlertidig å styrke bemanningen/ressursbruken på vergemålsområdet innfor de mulighetene vi hadde for det. Siden oppstarten har vi lojalt fulgt de instruksjoner og føringer som er gitt av det sentrale vergemålsprosjektet, og etter hvert Statens Sivilrettsforvaltning, da hele formålet med vergemålsreformen har vært å sikre en enhetlig vergemålsforvaltning med rettslikhet og rettssikkerhet for berørte.

Fylkesmannen i Østfold anser at vi har en tilfredsstillende beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter, og en tilfredsstillende håndtering av krav om vergegodtgjøringer og utgiftsdekning. Slike saker har vært høyt prioritert, jf det som er sagt ovenfor. Vi anser også at vi har en trygg kapitalforvaltning. Vi har ikke klart å prioritere utvikling av skriftlige rutiner og internkontrollsystemer på de områder slike må på plass. Dette vil ha høy prioritet i året som kommer.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOS	8	0
Sum	8	0

51.3 Forlikrådene

Fylkesmannen har besvart en klage som gjaldt fremgangsmåten ved valg av medlemmer til forliksrådet. Fylkesmannen mottok også en klage fra en privatperson som gjaldt behandling av sak i forliksrådet. Ingen konkrete tilsyn er gjennomført utover dette.

51.5 Tomtefesteloven

Fylkesmannen i Østfold hadde ingen saker etter tomtefesteloven i 2013. Kun generell veiledning.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det kom inn 2956 saker i 2013 og det ble fattet vedtak om avslag i 174 saker. For øvrig viser vi til særskilt statistikk innsendt til Statens sivilrettsforvaltning.

Saksbehandlingstiden har ligget på 6 - 8 uker.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har behandlet klager over vedtak fattet av skattekontorene i henhold til lov om personnavn. I 2013 har Fylkesmannen behandlet 2 klagesaker, og sakene er behandlet innen saksbehandlingstiden på 3 måneder.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer (fylkes-ROS)

Risiko- og sårbarhetsanalysen for Østfold har vært under revisjon og oppdatering i 2013. De viktigste endringene er at temaene er supplert med nye kapitler om store ulykker, terror og beredskap i grenseområdene. Arbeidet har vært gjennomført innenfor ordinære budsjettammer. Fylkesberedskapsrådet har blitt informert om disse tilleggene.

FylkesROS-analysen vil få en oppfølgingsplan. Analysens tema og oppfølgingsplan blir fulgt opp gjennom fylkesberedskapsrådets møter og øvrige seminarer/konferanser.

53.2 Regional samordning – forebyggende samfunnsikkerhet

Fylkesmannen har oversendt DSB en punktvis framstilling av embetets arbeid med ledelse, kultur og holdninger for risikoerkjennelse og gjennomføringsevne. Arbeidet med klimatilpassing er inkludert i ordinære samfunnsplanleggingsprosesser. Skogbrannberedskapen har vært tema både i Fylkesberedskapsrådet og Fagform beredskap.

53.3 Samfunnsplanlegging

Samfunnsikkerhet er tema i vår medvirkning i kommunale og regionale planprosesser gjennom møter i vår interne plangruppe, regionale planmøter og i prosjektsamarbeid med Østfold fylkeskommune. Det er utarbeidet skisse til samarbeidsprosjekt med Østfold fylkeskommune. Arbeidet har en tidshorisont fra til 2017. Den endelige utforming av tiltaket gjøres primo 2014. Kommunenes samfunnsikkerhetsansvar er gjennomgående tema på møter i Fagforum beredskap, ledelsens styringsdialogmøter med kommunene. I tillegg skjer oppfølgingen gjennom tilsynsaktiviteter, utviklingsprosjekter finansiert via midler fra KRD og individuell dialog med

kommunene. Vi ser at det er en rekke viktige problemstillinger knyttet til større industribedrifter og nærhet til boliger, skoler, barnehager mv. Dette gjelder særlig de største industribyene. Press på arealer, fortetting og utsatt byggegrunn kan i sum medføre økt sårbarhet.

53.4 Tilsyn

Kommunene Skiptvet, Sarpsborg, Våler og Moss har vært prioritert for tilsyn. Tema har vært beredskapsforskriftens krav om helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Dokumentasjonen er gjennomgått og oppsummerende tilsynsmøte skal gjennomføres. Avsluttende rapport sendes kommunene primo 2014.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Regional samordning - beredskapsforberedelser

Vi har ajourført våre beredskapsplaner i DSB-CIM. Vi har fulgt opp ukentlig situasjonsrapportering til DSB. Varsling og oppfølgende situasjonsrapportering er fulgt opp i forbindelse med ekstremværvarsel fra DNMI og skredvarsel fra NVE. På møter i Fylkesberedskapsrådet og i Fagforum beredskap er beredskapsplaner, varslingsrutiner og samvirke tatt opp. Vi bidro i forberedelsene til Øvelse Østlandet og fikk testet egne planer og rutiner under øvelsen, samt at svakheter ble avdekket. Dette følges opp i 2014. Vi har hatt møte om kraftforsyningsberedskap med KDS. Eget fagseminar om kraftforsyning, varslingskanaler og andre beredskapstiltak er gjennomført. Målgruppen var kommunene, nettselskapene, KBO og andre regionale og sentrale beredskapsaktører. Atomberedkapsprosjektet er fulgt opp og vi har etablert en særskilt arbeidsgruppe med representanter fra kommunene, Mattilsynet, Bioforsk og Statens strålevern. Tiltakskort for atomberedskap er laget i DSB-CIM for oss og kommunene.

54.2 Organisering for krisehåndtering

Intern organisering, roller og ansvar har vært testet og vurdert i Øvelse Østlandet og etterfølgende evalueringsprosess. Kriseplanen i DSB-CIM er justert og videreutviklet. Dette følges opp i 2014. Embetet har anskaffet satelittelefon. Spørsmålet om nødstrømsforsyning og aktuelle tiltak ved svikt i strømforsyningen følges også opp. Analyser, instruksjoner og dokumentasjon i henhold til sikkerhetsloven knyttet til nytt gradert samband er fulgt opp. Kurs er gjennomført. Etter planen vil sambandet være operativt i 2014 når NSM har gjennomført sikkerhetsgodkjenningen av embetet.

54.3 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Beredskapsplaner er oppdatert. Krisestøtteverktøyet DSB-CIM ajourholdes løpende. Krav til regionale og lokale beredskapsplaner, varslingsrutiner og oppfølgingstiltak er drøftet dels under fagseminar om svikt i strømforsyningen og dels i forbindelse med kartlegging av skjermingsverdige objekter og kritisk infrastruktur i Østfold.

54.4 Øvelser

Fylkesmannen har deltatt i forberedelser og gjennomføring og Øvelse Rygge 2013 og Øvelse Østlandet 2013. Øvelsene har involvert alle relevant ledd hos oss, samt Fylkesberedskapsrådet og kommunene Sarpsborg, Moss, Råde, Rygge og Våler.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser og kriser

Vi har ivarettatt varsling og situasjonsrapportering i forbindelse med mottatt varsel om ekstremvær, springflo, flom og ras. Østfold ble i mindre grad rammet. De materielle skadene var lokale og begrensede. Hendelsene følges rutinemessig opp i årets møter i Fylkesberedskapsrådet og Fagforum beredskap.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de kr 3.461.434 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 103.750 honorarer til eksterne (fri rettshjelp).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 125 597,00	kr 3 357 684,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 692 470,00	kr 103 750,00
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 580 281,00	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 635 757,00	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 427 118,00	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 461 223,00	kr 3 461 434,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens nye samordningsoppgave i plan- og bygningsloven for de statlige etaters deltakelse i den regionale planleggingen ivaretas gjennom egne møter i prosessene og regelmessig i Regionalt planmøte. En arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er også det årlige statsetatsjefsmøtet.

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har flere arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ordførere og rådmenn.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fornyingskonferansen Beat for beat og fagkonferanser innenfor aktuelle temaer. To år på rad har vi arrangert en større konferanse om levekår for innvandrere sammen med IMDI, HB, KS og NAV.
4. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune. Disse møtene gir også systematisk grunnlag for tilbakemelding til staten. I 2013 besøkte vi Spydeberg, Hobøl, Råde, Rømskog, Rakkestad og Marker kommuner.
5. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannen utarbeider en vår- og høstutgave av Østfoldrapporten. Her er statens forventninger til kommunene på de ulike områdene tatt med. Embetet har ellers en *samordningsgruppe* hvor stedfortredere i alle avdelinger og flere fra samordningsstaben er med. Denne gruppen bidrar bl.a. i forberedelsen til kommunemøtene, ved fordeling av skjønnsmidler og fornyingsprosjekter i kommunene.

Fylkesmannen har etablert et tverrfaglig *planlag* med deltakelse fra alle avdelinger for å samordne vårt arbeid med kommuneplanleggingen. Fylkesmannen inviterer seg selv tidlig inn i kommunenes prosesser for å klargjøre hva som er innenfor de føringer som gis fra sentralt hold. Vi håper dette kan resultere i færre innsigelser og utsettelse av planvedtakene. Fylkets planforum iht plan- og bygningsloven er hos oss benevnt *Regionalt planmøte*. Her deltar fylkeskommunens avdelinger, Fylkesmannen og Statens vegvesen regelmessig. Vår erfaring er at alle kommuneplaner og planstrategier og flere viktige delplaner og reguleringsplaner blir drøftet der.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønsspotten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2013. Det ble gjennomført et eget søknadsopplegg hvor kommunene fikk anledning til å søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. Til hjelp i fornyingsarbeidet er det etablert en *referansegruppe* hvor 3 rådmenn og en representant fra KS er med.

Det ble gitt støtte til 37 prosjekter hvorav 15 omfatter mer enn en kommune. Tematisk fordelte prosjektene seg slik i 2013:

1. Ledelse og omstilling: 1 prosjekt
2. Kvalitetsutvikling av tjenestene: 19 prosjekter
3. Effektiv ressursbruk og økonomistyring: 18 prosjekter
4. Klima og miljø: 1 prosjekt
5. Samfunnsutvikling og kommuneplanlegging: 3 prosjekter

Beat for Beat 2013 var den 10. i rekken og samlet mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, Fylkesmannen og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget positiv. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

Departementets strategi for innovasjon i kommunene er drøftet med rådmannsutvalget i KS. Kommunene er forberedt på at de bør samarbeide for å få fram gode søknader som utfordrer eksisterende praksis og vil teste ut nye måter å løse oppgavene på.

Som eksempel på prosjekter med gode erfaringer vil vi evne:

1. Nettverk for tverrfaglig samarbeid med utsatte barn og unge. Ni kommuner deltok. Prosjektet er evaluert og beskrevet av Rambøll. Hovedfokuset var på tverrfaglig kommunikasjon.
2. Østfoldmodellen for flerkulturell kommunikasjon. Alle kommunene er med i et opplegg hvor det utdannes instruktører for videre kompetanseutvikling i egen kommune.
3. Nettverket Det Digitale Østfold. Alle kommunene kompetansestøtte i dette nettverket som har holdt i gang i alle årene vi har gitt støtte til fornyingsarbeidet. DDØ gir gjennom sin erfaring og organisering Østfold et godt utgangspunkt for å videreutvikle den digitale forvaltningen.

Alle disse tre nettverkene ble presentert på fornyingskonferansen Beat for Beat.

Tverrfaglig samarbeid med barn- og unge videreføres nå i Sjumilssteget hvor kommunene tilbys å være med i et opplegg for nærme seg målene i FNs barnekonvensjon.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen i Østfold har rutiner for samordning av statlig tilsyn og kontroll med kommunesektoren samt varsling og dialog ved pålegg som har vesentlig virkning.

Registrering og oppfølging av enkeltsaker er begrenset til tilfeller som tilsynsmyndigheten vurderer kan ha vesentlig virkning. Fylkesmannen har ikke hatt behov for å mekle i forholdet mellom kommune og

tilsynsmyndighet siden ordningen ble opprettet.

For tidssamordning av statlig tilsyn med kommunene, er det etablert en enkel oversikt over planlagte tilsyn. Planen ajourføres av Fylkesmannen. Tilsynsbesøk som Fylkesmannen har avtalt med kommunene vises på Fylkesmannens aktivitets- og tilsynskalender som er tilgjengelig på Fylkesmannens nettside. Oversikten omfatter i tillegg til statlige tilsyn, kommunerevisjonenes forvaltningsrevisjon samt Fylkesmannens kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning. Denne rammeplanen gir et grovt bilde av tilsynsaktiviteten med kommunene og hvilke temaer/områder tilsynene har fokus på.

Samordning av tilsyn internt og med eksterne tilsynsetater: I 2013 ble det gjennomført kontaktmøter i februar og november. I tillegg til Fylkesmannens fagavdelinger er Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Statsarkivet i Oslo, Statens kartverk, Datatilsynet, Østfolds to kommunerevisjoner og Kontrollutvalgssekretariatet og Fylkesmannen i Oslo- og Akershus invitert. Hovedsaker er erfaringsutveksling, tilsynsmetodikk og tiltak for bedre samordning.

Fylkesmannen har gjennomført erfaringsamlinger om tilsyn med vekt på læringsprosesser i etterkant.

Arbeid med samordning av tilsyn er positivt. Man har i større grad kunnet ta hensyn til tilsynsbelastningen på den enkelte kommune, og det er enklere å dra nytte av hverandres tilsyn. Vårt inntrykk er også at kontakten mellom tilsynsetatene har bidratt til i større grad å se helhet og et bedre grunnlag for dialog med kommunene. Muligheten for samordning begrenses av særlovgivning og den nasjonale etatsstyringen på ulike områder.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

ROBEK, budsjett og økonomiplaner

Østfold har 3 kommuner i ROBEK pr 31.12.2013, nemlig Hobøl, Råde og Halden. I løpet av 2013 var det ingen ut- eller innmeldinger i registret i fylket. Både Råde og Hobøl oppnådde å dekke inn noe av underskuddet i 2012, men begge kommunene hadde ved inngangen av 2013 fortsatt et restunderskudd som må dekkes inn. Halden avsluttet årsregnskapet for 2012 med et nytt betydelig underskudd, og regner med å avlegge også årsregnskapet for 2013 med et underskudd på samme nivå som året før. Vi har godkjent ROBEK-kommunenes vedtak om opptak av lån i 2013. Vurderingen av dette er gjort i tilknytning til vår lovlighetsgjennomgang av vedtatt årsbudsjett. Bruk av lån er i hovedsak vurdert opp mot de økonomiske konsekvensene, og for alle tre kommunene var en vesentlig del av vedtatte lån knyttet til selvkostområder.

Fylkesmannen har ikke behandlet noen lovlighetsklager vedrørende kommunelovens kapitler 8 og 9 i 2013.

Ved behandlingen av de opprinnelig vedtatte budsjettene for 2013 for Hobøl, Råde og Halden ble vedtakene i kommunene kjent gyldig. Fylkesmannen har hatt møter med ledelsen i Hobøl, Råde og Halden i løpet av året og ellers hatt en løpende dialog med disse kommunene.

Lån og garantier

Fylkesmannen har i 2013 godkjent 2 vedtak om låneopptak i interkommunale selskaper. Det er behandlet 8 vedtak om kommunale garantier i 2012. Alle vedtakene ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Vi har gitt råd og bistand til kommunenes arbeid med budsjett og økonomiplaner og økonomiforvaltning for øvrig. Vi har ellers faste møter med politisk og administrativ ledelse i alle kommunene hvor økonomiforvaltning normalt er et av temaene. I 2013 ble det gjennomført slike møter i 6 av kommunene i fylket. Det er utarbeidet statusoversikter basert på kommunenes budsjett og årsregnskap. Dette er presentert for kommunene i møter om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet.

ROBEK

ROBEK-kommunene er fulgt opp spesielt fra Fylkesmannens side. Vi har påsett at disse kommunene har

utarbeidet planer med konkrete tiltak med sikte på å gjenopprette økonomisk balanse. Vi har understreket at underskuddsinndekning må ha høy prioritet, og at budsjettansvar og økonomistyring må tillegges sterk vekt. Vi har bidratt med å påpeke hva KOSTRA-dataene viser og også formidlet hjelp til analyse. Fra vår side har vi ellers hatt en løpende oppfølging og dialog med disse kommunene. Vi har også spesielt fulgt opp øvrige kommuner i fylket som er i økonomisk ubalanse ved møter med kommuner og kontakt for øvrig. Oppfølgingen av kommuner i økonomisk ubalanse har i 2013 også vært tema i samordningsgruppa her hos Fylkesmannen der det er med representanter fra alle fagavdelingene.

KOSTRA

Fra vår side har vi fulgt opp kommunenes KOSTRA-rapportering både med hensyn på regnskaps- og tjenesterapporteringen. Vi har spesielt fokusert på viktigheten av å få komplette konserntall. Fylkesmannen har fulgt opp rapporteringen til SSB både ved hjelp av vår hjemmeside, brev og ved direkte kontakt pr. tlf./ e-post ved manglende rapportering. Innkomne kontoplanspørsmål er også besvart fra vår side. I 2013 har vi hatt en gjennomgang av foreløpig rapportering, og gitt tilbakemelding til noen kommuner hvor dataene tilsa at det kunne være feil ved rapporteringen.

KOSTRA-data blir brukt aktivt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. I 2013 arrangerte vi også en KOSTRA-dag for kommunene i april der vi presenterte nøkkeltall om kommunene i fylket. Hvert år utarbeider vi en vår- og en høstutgave av Østfoldrapporten. Her blir KOSTRA-data brukt i stor utstrekning. Rapporten blir benyttet som et viktig grunnlag for kommunemøtene som gjennomføres hvert år. Østfoldrapporten blir også publisert på hjemmesida vår, og blir benyttet i dialogen med kommunene. Østfold analyse, som er et partnerskap mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, utarbeider årlig publikasjonen ”En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene” basert på KOSTRA-data. Vi bidrar i arbeidet med denne rapporten.

Skjønnsmidler

Vi holdt tilbake 10 millioner kroner av den totale skjønnsrammen på 62,7 millioner kroner for 2013 til fornyingsprosjekter. Disse midlene ble fordelt i 2013 etter en egen søknadsprosess. Det meste av den tildelte rammen for 2014, 52,2 millioner kroner av totalt 63,4 millioner kroner, ble også fordelt i 2013. Ved fordelingen av disse midlene innhentet vi blant annet innspill fra kommunene, og forhold som ble tatt opp her ble tillagt vesentlig vekt ved vår tildeling av midler. Også for 2014 har vi holdt tilbake 10 millioner kroner til fornyingstiltak. Vi ser gode resultater av skjønnsmidler fordelt til fornyingsprosjekter. Det er etablert flere nettverk i fylket som bidrar til erfaringsspredning på området. På vår årlige to-dagers fornyingskonferanse ”Beat for Beat” blir resultater fra fornyingsprosjekter presentert. Konferansen bidrar også som inspirasjonskilde for fornyingssatsing. I 2013 har vi ellers lagt inn etterspurt informasjon i departementets skjønnsbase om prosjekter som fikk tildelt skjønnsmidler i 2012.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har behandlet seks lovlighetsklager etter kommuneloven § 59 nr. 1 i 2013. Ingen av klagen førte frem.

I tillegg har vi behandlet tre anmodninger om lovlighetskontroll av eget tiltak etter kommuneloven § 59 nr. 5. I den ene saken fant vi at kommunens vedtak var ugyldig (ugyldig vedtak om fritak fra politisk verv). I de to andre sakene fant vi ikke grunn til å foreta nærmere undersøkelser av lovligheten av avgjørelsene.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOS	6	6	0	1	0	1	1	0
Sum	6	6	0	1	0	1		

63.2 Valg

Ingen rapporteringsplikt på dette resultatområdet. Fylkesmannen har mottatt svært få henvendelser i 2013 som gjelder regelverket for valg og administrativ gjennomføring av valg.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen har behandlet fire klager etter offentlighetsloven § 32. I tre av tilfellene fikk ikke klager medhold. I ett tilfelle fikk klager delvis medhold i kravet om innsyn. I tillegg mottok Fylkesmannen fire direktesendte klager. Disse ble sendt kommunen for forberedende behandling. Fylkesmannen avviste også en klage, ettersom organet som mottok innsynskravet ikke var omfattet av offentlighetsloven.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Vi har mottatt en søknad om overføring av en gårdseiendom fra Eidsberg til Rakkestad kommune. Vi innhenter uttalelser før vi tar stilling til om saken skal utredes nærmere. Ingen kommuner har ytret ønske om å utrede sammenslåing.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Askim og Eidsberg vil prøve ut SAM-kommunemodellen. Etter nye konstellasjoner i kommunestyrene etter valget, har Askim kommune valgt å stille forsøket i bero. De omliggende nabokommunene har fått støtte til å utrede sin stilling i en endret samarbeidsstruktur. Fylkesmannen vil ta med erfaringene fra disse forsøkene inn i kommunereformen.

Alle de 8 kommunene i Indre Østfold er med i et større eierskapsprosjekt som går over tre år. Her tar hvert enkelt kommunestyre opp sine eierforhold i mer enn 20 interkommunale samarbeidsordninger.

Fylkesmannen bruker skjønnsmidlene aktivt til å støtte interkommunale prosjekter. Vi har i gang nettverk innenfor digital forvaltning, Det digitale Østfold, hvor alle kommunene er med i kompetanseutvikling og fellestiltak. Vi har også nettverket Østfoldmodell for flerkulturelt samarbeid.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Generelt

Fylkesmannen har mottatt 105 nye klagesaker til behandling i løpet av 2013. Vi har truffet 120 vedtak. Klagene førte frem i 50 av sakene, hvor kommunens vedtak ble opphevet eller omgjort (5 kun delvis). 70 av vedtakene innebar en stadfestelse av kommunens vedtak. Per. 31.12.13 gjensto 18 ubehandlede saker.

Dispensasjonssakene dominerer fortsatt klagesakene, og sakene oppleves generelt som kompliserte og omfattende, med utstrakt bruk av advokater.

I tillegg til å behandle ordinære klagesaker har Fylkesmannen mottatt en rekke henvendelser, både skriftlig og muntlig, med spørsmål knyttet til plan- og bygningsloven, kommunens saksbehandling i konkrete byggesaker og deres praktisering av regelverket. Fylkesmannen har besvart alle henvendelser.

Fylkesmannen har i 2013 gjennomført opplæring av folkevalgte innenfor plan- og bygningsrett i fire kommuner.

Saksbehandlingstid

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – hele året: ca. 13 uker.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – ved utgangen av året: ca. 10 uker.

Antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker: 43.

Hvor stor overskridelsen var:

0-2 uker: 13 saker

2-4 uker: 10 saker

4-6 uker: 10 saker

6-8 uker: 3 saker

8-10 uker: 3 saker

10-12 uker: 1 sak

Over 12 uker etter fristen: 3 saker

Antall saker det ble avtalt lengre frist: 2 saker

Antall saker forlenget pga ”særlig tilfelle”: 13 saker

Antall saker forlenget pga barmarksundersøkelse: 0 saker

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen i Østfold behandlet tre saker om ekspropriasjon i 2013. Sakene gjaldt søknad om samtykke til ekspropriasjon, og det ble gitt samtykke i alle sakene.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 598 396,00	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 165 693,00	kr 43 198,00
Andre oppgaver under KRD	kr 1 665 712,00	kr 156 164,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi har behandlet 225 rettighetsklager etter lov om sosiale tjenester i NAV. 94,6 prosent er behandlet innen tre måneder.

Vi har avsluttet 5 hendelsesbaserte tilsynssaker i 2013, med en median saksbehandlingstid på tre måneder.

Vi har gjennomført 2 planlagte tilsyn med kvalifiseringsprogrammet, 3 tilsyn med økonomisk stønad til barneforsørgere og 4 tilsyn med tjenester til rusavhengige, totalt 9 tilsyn etter systemrevisjonsmetoden. Måltallet i Østfold er totalt 6 tilsyn.

Kunnskapen fra tilsynene er presentert for NAV-kontorene som en del av opplæringsdagene i 2013 og på NAV lederforum i Østfold.

Ansatte i NAV-kontoret som forvalter og anvender loven har mottatt tilbud om opplæring i loven, forskrifter, rundskriv. Vi har hatt én todagers samling med overnatting og tre dagssamlinger. NAV-kontorene har fått faglig veiledning etter behov. NAV-kontorene har mottatt informasjon fra KVP-tilsyn på en dagssamling i november 2013.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

I Østfold er vi organisert slik:

Regional arena NAV Samarbeidsgruppe – Østfold.

- Fylkesmannen, Anne Enger, leder
- NAV Østfold, Sverre Jespersen
- Rådmannsutvalget, Unni Skaar
- KS, Signe Pape
- NAV Østfold har sekretariatsfunksjonen

I tillegg deltar:

- ass.direktør Famara A. Sanyang, helse- og sosialavdeling, Fylkesmannen avdelingsdirektør Lasse Michalsen, NAV Østfold. Disse to har i tillegg til å delta i samarbeidsgruppa, etablert egne samordningsmøter.

Formålet med gruppen er å forankre NAV reformen, drøfte strategiske valg og gjensidig informere om fremdriften i Østfold.

Koordineringsgruppe for kompetansehevede tiltak

- Rådgivere hos Fylkesmannen og NAV Østfold.
- Mandat til å koordinere kompetansehevede tiltak som tilbys fra de to instansene, Fylkesmannen og NAV fylke, på fylkesnivå. Gruppen skal knytte til seg personer som arbeider med kompetansetiltak primært rettet mot ansatte i NAV-kontorene.
- Gruppen har laget kompetanseplan i Østfold for 2013

Fylkesmannens helse- og sosialavdelingen og utdanningsavdelingen, har i samarbeid med NAV-fylke og Fylkeskommunen igangsatt tverrfaglig samarbeid om barn og unge. Dette gjelder sjumilssteget og satsingen på NyGiv. Dette skal også sees i sammenheng med prosjektet ”ungdom i svevet”.

Fylkesmannen har i 2013 hatt opplæring i rundskriv 35(datert 22. juni 2012) til Lov om sosiale tjenester i NAV. Det har vært tilbud om opplæring i lov om sosiale tjenester i NAV innenfor temaene: § 17 i nettverk for økonomirådgivere og de som driver med frivillig forvaltning, 2 dagers opplæring for fagansvarlige, dagssamling med KVP, refusjon og klagebehandling. I tillegg har det vært utført opplæring med enkelte NAV kontor etter forespørsel.

Ca 400 personer, primært NAV-veiledere og deres samarbeidspartnere har deltatt på opplæring. Det er ønske om å forbedre kompetansen i lov om sosiale tjenester i NAV til alle som jobber på NAV-kontor og deres samarbeidspartnere. Slik at brukere med sammensatte behov får tilgang til de sosiale tjenestene i NAV-kontoret. Fylkesmannen har nettverk ”Lov om sosiale tjenester i NAV”, hvor vi har hatt todagers samling, hvor vi hadde fokus på erfaringsutveksling, rundskriv KVP. NAV Halden var med i forskningsprosjekt som var ferdig sommeren 2013. Fylkesmannen veiledet frem til 30.06.2013 NAV Halden sine 2 HPMT-veiledere 2 ganger i måneden.

I tillegg til rapporteringer og oppfølging av kontorene over telefon har vi, Fylkesmannen og NAV fylke fulgt opp de NAV- kontorer som har utfordringer når det gjelder KVP arbeidet.

Fylkesmannen har vært representert på NAV- ledersamlinger i 2013. Vi samarbeider med NAV fylke i opplæringen av nyansatte i NAV.

Vi har besøkt kontorene som har bedt om råd og veiledning i internkontroll, taushetsplikt, utlendingers rettigheter og saksbehandling.

Fylkesmannens råd- og veiledningsoppgaver innenfor sosialtjenesteområdet i Nav er styrket

Arbeidsdepartementet har gitt fylkesmannsembetene i Oslo og Akershus, Rogaland og Østfold i oppdrag å etablere et forsøk med styrking av oppgaver knyttet til råd- og veiledningsfunksjonen innenfor sosialtjenesteområdet i Nav. Formålet er å styrke rettssikkerhet og service overfor brukere av de kommunale tjenestene i Nav.

Fylkesmannen skal bedre kapasiteten og kvaliteten i veilednings- og informasjonsarbeidet overfor personer som søker en av de fem tjenestene i lov om sosiale tjenester i Nav. De fem tjenestene er råd og veiledning, økonomisk sosialhjelp, individuell plan, midlertidig bolig og kvalifiseringsprogram.

Vi gir veiledning per telefon, per post eller ved oppmøte hos Fylkesmannen. Brukerne skal få informasjon om sine rettigheter. Fylkesmannen vil følge opp henvendelsene.

Forsøket ble satt i verk sommeren 2013, og vil vare i to år. Oxford Research Group skal evaluere forsøket.

Vi vil formidle resultater fra forsøket til Nav-kontorene i Østfold når de foreligger.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Særskilt rapportering med egne frister.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

I 2013 er følgende aktiviteter gjennomført:

Nettverksmøter for økonomisk rådgivere og namsmenn i to etablerte nettverk. I nettverkene møter deltakere fra de fleste kommunene, og alle kommuner har tilbud om deltakelse. Det er avholdt et fellesmøte og en studietur i tillegg til nettverksmøter i de to nettverkene i 2013. Møtet 15.3.13 hadde tema § 17 i lov om sosiale tjenester i NAV og vergemålsloven. Studieturen gikk til Kronofogden i Gøteborg hvor tema var forebygging, forskning og løsning av Namsmannsoppgavene og gjeldsordning i Sverige.

Vi har også nettverk for ansatte som hovedsakelig har frivillig forvaltning som arbeidsoppgave, det er avholdt to møter i 2013, med god deltakelse. Samlet har dette bidratt til erfaringsutveksling, utveksling av maler og arbeidsmateriell og faglige diskusjoner og opplæring.

Fylkesmannen har i 2013 også gitt støtte til deltakelse ved konferansen ”Penger til besvær” for deltakere i økonomisk rådgivningsnettverk. Grunnkurs i økonomisk rådgivning for NAV-ansatte er gjennomført i mai 2013, med 26 deltakere fra Østfold.

Det er vår vurdering at minst to kommuner i Østfold vil kunne ha nytte av interkommunalt/internavialt samarbeid med formål å styrke tjenestetilbudet på bakgrunn av kommunestørrelse. Begge disse kommunene er kontaktet og tilbudt midler til oppstart i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet. Foreløpig har dette ikke resultert i samarbeid eller prosjekt søknad.

73.5 Boligsosialt arbeid

I samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet har Fylkesmannen i Østfold gjennomført tilskuddsforvaltningen i tråd med oppdraget. I forvaltningen er tilskuddsordningen sett i sammenheng med blant annet Helsedirektoratets tilskudd til kommunalt rusarbeid, Opptappingsplanen for rusfeltet og Husbankens BOSOsatsning.

Flere avdelinger har deltatt i fylkesnettverket for BOSOkommuner i samarbeid med Østfold fylkeskommune og Husbanken region øst. Vi har løpende og på forespørsel gitt råd, veiledning og bistand til kommunene som har mottatt tilskudd og andre kommuner med store boligsosiale utfordringer. Dette per telefon, epost og i møter. Det boligsosiale arbeidet står regelmessig på dagsorden i de fem regionale rusfora vi arrangerer sammen med KoRusØst, og likeledes på arenaer vi har ansvar for i samarbeid med NAV Østfold.

I 2013 mottok følgende 6 kommuner tilskudd til oppfølgingstjenester i bolig: Sarpsborg, Halden, Moss, Eidsberg, Rakkestad og Hvaler. Fylkesmannen drev faglig oppfølging.

73.6 Barn og unge

Fylkesmannen i Østfold har etablert ”tverrfaglig samordningsteam barn og unge”. Teamet er satt sammen slik at tjenester rettet mot barn og unge med sammensatte problemer blir bedre koordinert. Følgende fagområder er representert i teamet:

- Barnehage - og utdanning
- Rus /Psykisk helse
- Kommunale sosiale tjenester i NAV
- Barnevern

Fylkesmannen har invitert alle kommunene i Østfold til å delta i Sjumilssteget. Sjumilssteget er et hjelpemiddel for å kvalitetssikre kommunens tjenestetilbud til barn og unge. Sjumilssteget tar utgangspunkt i utvalgte artikler i barnekonvensjonen og handler om tidlig innsats, samordning av tjenester og medbestemmelse. Kommunene har ansvar for å oppfylle de fleste av konvensjonens artikler. Arbeidet med Sjumilssteget vil skje i kommunene. Det overordnede prinsippet i dette arbeidet er ”barnets beste”.

Mange kommuner i Østfold prioriterer arbeidet med barn og unge høyt. Sjumilssteget er et hjelpemiddel som er utviklet for å bedre og sikre kommunens helhetlige tjenestetilbud til barn og unge. Flere fylker har jobbet med barn og unge og FNs barnekonvensjon gjennom Sjumilssteget, og nå har vi invitert kommunene i Østfold til å være med. Det er et overordnet mål at kommunene skal kunne øke sin evne til å sikre at barn deltar i samfunnsutviklingen, og at hvert barn og hver familie får nødvendige og tilstrekkelige tilbud fra kommunens ulike tjenester.

For å bidra til denne måloppnåelsen introduserte derfor Fylkesmannen Sjumilssteget den 9. januar 2014. Det var 14 av 18 kommuner til stede. Fylkesmannen registrerte stor motivasjon for å være med.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de kr 1.376.123 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 43.358 honorarer til eksterne (andre oppgaver sosialtjenesten).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 683 292,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 313 888,00	kr 508 045,00
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 0,00	kr 184 787,00
Andre oppgaver under AD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 313 888,00	kr 1 376 124,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Opplæring i ny helselovgivning skjedde i 2012, og Fylkesmannen har bare gitt råd og veiledning på dette feltet i 2013.

Fylkesmannen har fulgt med på gjennomføringen av samhandlingsreformen i fylket blant annet ved gjennomgang av dokumentene fra Administrativt samarbeidsutvalg. Fylkesmannen er observatør med tale- og forslagsrett i ”Partnerskapsmøtet”, det overordnede, strategiske samarbeidsorganet. Fylkesmannen deltar også i ”Samhandlingsforum” to ganger i året. På alle møtene Fylkesmannen har hatt med kommuneoverlegene har samhandlingsreformen vært tema. Utviklingen i fylket er formidlet på møtene med kontaktpersonene for samhandlingsreformen i alle fylkene som dekkes av Helse Sør-Øst. De seneste månedene har vi også sendt skriftlige rapporter til koordinatoren for kontaktpersonene.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i flere sammenhenger, sammen med Østfold fylkeskommune, for å bidra til å integrere folkehelsearbeidet i kommunenes planer.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

- Gjennomført erfaringsamlinger etter tilsyn med kvalitet og styring som tema. Alle kommunene invitert.
- Gjennomførte konferanse om ”Etisk kompetanseheving” i samarbeid med KS høsten 2012. Vi har ikke gjennomført særskilte tiltak i 2013, men har gitt informasjon der det har vært relevant.
- Vi kartla legetjenester i sykehjem våren 2012. Vi har ikke gjentatt dette i 2013. I samarbeid med Utviklingscenter for sykehjem planla vi høsten 2013 nettverk for sykehjemsleger. Iverksettes vår 2014.
- Vi har ikke gjennomført særskilte tiltak knyttet til IPLOS i 2013. Vi etterspør IPLOS i klagesaksbehandlingen.

76.5 Felles digitalt nødnett

Utrullingen av nødnettet har gått etter (den forsinkede) planen i Østfold. Fylkesmannen har fulgt med på prosessen, og det har ikke vært behov fra spesielle tiltak fra vår side. Mot slutten av året planla vi en konferanse om nødnett. Den skulle holdes i januar 2014.

76.6 Helseberedskap og smittevern

Smittevern er tatt opp på regelmessige møter med helsepersonellet i fylket. Blant annet har det vært tema på kommuneoverlegemøtene.

76.7 Personell og kompetanse

Turnustjeneste

1. Samlet vurdering av turnusordningene mht kapasitet og kvalitet:

Påleggsplasser: Vi har utvidet antall faste plasser fra 19 til 21 fra h-14. V-14 var det færre kandidater enn det har vært de siste kullene.

Kvalitet: alle plassene i kommunehelsetjenesten er evaluert til å ha god kvalitet. To turnusplasser har fortsatt fordelt praksis i kommunehelsetjenesten på to legekantor. En kommune mistet sin turnusplass pga dårlige kontorforhold.

2. Samlet vurdering av gjennomførte kurs og samlinger for leger, fysioterapeuter og kiropraktorer, kurs for veiledere av leger og fysioterapeuter og ordning med fylkesveiledere for kommuneturnus for leger:

Leger:

Gruppeveiledning: 3 møter på ca 3 timer, to erfarne fylkesveiledere

Legevaktkurs: et todagers kurs, arrangert av ambulanspersonell, legevaktlege og pediater, med innleide statister og mye trening og forberedte kasuistikker.

Kurs i offentlig helsearbeid: et kurs over to dager med overnatting. Revidert innhold med hovedvekt på samfunnsmedisin.

Tilleggskurs: temaene HELFO og vanedannende legemidler er koblet på gruppeveiledninger.

Kurs for veiledere via legeföreningen: arrangert h-13.

Fysioterapeuter:

Vår oppfølging av fysioterapeuter er omorganisert fra høsten 2013. Fysioterapeutkandidater i Østfold h-13 og v-14 er samlet, uavhengig av om de er i institusjon eller kommunehelsetjenesten. Da er gruppa på 10-14 stk isteden for 5-7 stk. I løpet av året blir de samlet 3 ganger: to ganger for gruppeveiledning og forelesning, og en gang for to dagers kurs i offentlig helsearbeid, i samsvar med oppdraget.

Kurs for veiledere via legeföreningen:

Veilederne for fysioterapeutene var også med på veiledningskurset for veiledere arrangert av legeföreningen, der de var tatt ut som egen gruppe noe av tiden. Dette fungerte svært bra. Kurset ble godkjent kurs også for fysioterapeutene.

3. Erfaringer med forskriftsfestet krav om praktisk tjeneste for turnusleger i sykehjem:

Sykehjemspraksisen: vel halvparten av turnuslegene har en annen veileder på sykehjem enn den de har på legekantoret. Det er varierende oppfølging fra veiledere på sykehjem, det blir liten tid til å sette seg inn i institusjonsarbeidet, systemet og rutiner, for eksempel bruk av tvang og medikamenthåndtering.

4. Vurdering av igangsatt forsøks- og utviklingsarbeid for legers turnustjeneste:

Utviklingsarbeid: alle kurs blir evaluert av kandidatene og av oss i forhold til oppdraget. Legevaktkurset har fått helt ny form i løpet av 2013, vi har startet veiledning av fysioterapeuter, kurset om vanedannende legemidler er endret mye, og kurs i offentlig helsearbeid er endret. I samarbeid med sykehuset, prøver vi ut et veilederskjema som følger kandidaten fra sykehustjenestene og ut i kommunehelsetjenesten.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Antall behandlede saker og klager er rapportert i NESTOR. Når det gjelder opplæring og veiledning viser vi til rapporter fra tidligere år hvor vi har rapportert ulike opplæringstiltak. Vi gir fortløpende råd og veiledning om lovverket og problemstillinger knyttet til dette etter henvendelser per telefon og e-post fra tjenestene. Det blir også gitt informasjon om regelverket på kurs for turnusleger, som arrangeres to ganger i året. Vår erfaring i forbindelse med mottak og behandling av kopi av vedtak og klager, er at det fortsatt er stort behov for informasjon og veiledning i bruk av regelverket. Vi får stadig forespørsler om å bistå med opplæring og veiledning fra tjenestene. I tillegg vurderer vi av eget tiltak hvor det er behov for opplæring på bakgrunn de utfordringene vi ser i forbindelse med mottak og behandling av vedtak og klager og gjennomførte

systemrevisjoner. Vi må i stor grad prioritere etterprøving av vedtak og klagesaksbehandling og har derfor ikke kapasitet til å etterkomme alle forespørslene om undervisning. Vi har i løpet av året fulgt opp kommuner som har hatt tilsyn med tvungen helsehjelp i sykehjem. Vi har tilbudt én av disse kommunene 2 halvdagskurs i regelverket og praktiseringen av det. Vi har også hatt undervisning på demensomsorgens ABC samt undervist på en fagdag arrangert av demensteamet i Moss kommune.

I løpet av høsten arrangerte vi tre samlinger hvor vi presenterte våre erfaringer fra våre 5 landomfattende tilsyn med tvungen helsehjelp i sykehjem for ledere og fagpersoner i alle våre kommuner. Vi arrangerte lignende erfaringsamlinger for første gang i 2013, men da med tema legemiddelbehandling i sykehjem og tjenester til hjemmeboende eldre – legemiddelbehandling og oppfølging av demenssykdom. Den gang ble opplegget laget som et prosjekt med midler fra Helse- og omsorgsdepartementet og Statens helsetilsyn. Fokuset i samlingene er å gi deltakerne en bedre forståelse av hva internkontroll er og hvordan det kan brukes som et styringsverktøy for å gi riktige og forsvarlige tjenester. Totalt 117 personer deltok.

Behandling av saker som gjelder kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettigheter -se for øvrig detaljer under res.område 82.3 (Statens helsetilsyn)

Totalt antall saker behandlet: 182

Snitt saker behandlet under 3 mnd: 55%

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi mottok i alt 5 søknader om fritak for taushetsplikt som også omfattet helsepersonell i 2013. Alle er behandlet i tide i forhold til berammet rettsak. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 9 dager.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	5	9
Sum	5	

77.3 Særfradrag

Vi har mottatt og behandlet 13 saker om særfradrag. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 24 dager. Vi har i tillegg behandlet 2 klagesaker.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	13	24
Sum	13	

77.4 Førerkortsaker

Særskilt rapportering

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	1561	25
Sum	1561	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Østfold har mottatt ett journalarkiv fra en psykolog i løpet av 2013.

Vi fikk 4 skriftlige forespørsler om utlevering av pasientjournaler fra ulike journalarkiv.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOS	4
Sum	4

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid handler om å utvikle helsevennlige samfunn. På folkehelseområdet har Fylkesmannen to hovedoppgaver. Vi skal bidra til å iverksette nasjonal politikk på området og ivareta pådriveransvaret for kunnskapsbasert folkehelsearbeid på regionalt og lokalt nivå.

I møte med partnerskapet og Østfold fylkeskommune, nasjonale myndigheter, ulike nettverk, samlinger og konferanser har Fylkesmannen formidlet nasjonal folkehelsepolitikk, avgitt høringer og medvirket til samordning av ulike politikkområder som har innvirkning på folkehelsen.

Vi har i møte med kommunene og Østfold fylkeskommune presentert kunnskapsbasert folkehelsearbeid og bruk av effektive verktøy på området.

Samlet kunnskap om kommunene presenteres i Østfoldrapporten og systematiseres i forkant av fylkesmannens seks årlige kommunebesøk.

Folkehelseloven med tilhørende forskrift og veileder stiller krav til kommuner og fylkeskommuner om å ha oversikter og kunnskap. Informasjon om helseoversikt for kommunene og Østfold fylke er tilgjengelig på Østfold fylkeskommunes nettside. I november 2013 ble funn, analyser og konklusjoner på fylkestallene fra Østfolds helseprofil 2011-2012 presentert.

Fylkesmannen i Østfold arbeider med en digital versjon for å ha en oversikt over status for kommunenes arbeid og rullering av planstrategier og kommuneplaner. I 2013 har vi avgitt uttalelser til planprogram til Regional kompetanseplan, kommunal planstrategi og kommunedelplaner for folkehelse.

Statens helsetilsyn har besluttet et landsomfattende tilsyn med folkehelsearbeidet i kommunene i 2014 og 2015 med tema kommunenes plikt til å ha oversikt over helsetilstanden og faktorer som påvirker denne. Senere skal det gjennomføres tilsyn med folkehelsearbeidet minst én gang i løpet av hver kommunal planperiode for å fremme og understøtte kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid.

For å høste erfaringer ble det i 2013 gjennomført pilottilsyn i Sør- Trøndelag, Vest- Agder og Østfold. I Østfold gjennomførte vi høsten tilsyn i tre kommuner. I en av kommunene fant vi avvik. Kommunen er allerede i gang med å lukke avvikene.

Vi har i 2013 hatt en evaluering av planstrategiarbeidet i Østfold i samarbeid med Østfold analyse, Østfold fylkeskommune og Prosjekt plansamhandling. Prosjektet har bidratt til økt plankompetanse, spesielt om planstrategier og samfunnsutfordringene Østfold står overfor i denne sammenheng. Samarbeidet har vært svært nyttig for koordinering av det planrelevante arbeidet hos både fylkeskommunen og fylkesmannen, og det ønskes videreført.

Vi har skrevet brev til alle kommunene i fylket med opplysninger om vår råd- og veiledningsoppgave etter alkoholloven. Vi har også deltatt noe i kommunenettverket MAKS i Nedre Glomma- regionen.

Vi har kun en statlig bevilling igjen som vi har forvaltningsansvar for. Det er Skjenkebevillingen til befalsklubben ved befalsmessene på Rygge flystasjon (forsvaret). Her er det Rygge kommune som har kontrollmyndighet. Vi har

i 2013 behandlet en søknad om utvidelse av skjenketid- og sted for enkeltanledninger.

I 2013 mottok vi to klager etter alkoholloven. Ingen av disse var behandlet pr. årsskiftet. Begge er behandlet i januar 2014. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse er 3 måneder.

Fylkesmannen har i 2013 lagt grunnlaget for Sjumilssteget i Østfold. Dette er en satsing som bygger på FNs barnekonvensjon som felles utgangspunkt for tverrfaglig samarbeid om tidlig innsats for barn og unge. Dette arbeidet vil bli intensivert i 2014. Sammen med KoRus-Øst har vi over flere år samarbeidet med kommunene om å ta i bruk anbefalingene fra tidlig intervensjonsveilederen Fra bekymring til handling.

Fylkesmannen samarbeidet med Sykehuset Østfold og RBUP om Småbarnsdagene i Østfold 2013. Dette er en årlig to-dagers faglig konferanse for et tverrfaglig felt av medarbeidere som arbeider med de minste barna, i barnehager, helsestasjoner og helsetjenester for øvrig. Også Høyskolen i Østfold er medarrangør i 2014.

Vi har etablert tre ressursgrupper i Østfold:

- Ressursgruppe tobakk har i 2013 arbeidet med Verdens tobakkfrie dag, tobakksluttekurs og å fremme FRI-programmet. Fylkesmannen har i samarbeid med Østfold fylkeskommune og Østfoldhelse gitt tilskudd til Inspiria science senteret i Østfold for å fremme bruken av FRI- programmet i skolen.
- Ressursgruppe for Østfoldnettverk av Trygge lokalsamfunn har i 2013 arbeidet med temaene trafiksikkerhet, trafikalt grunnkurs for innbyggere med innvandrerbakgrunn, brannforebygging, Flere Freske Folk, folkehelsestatistikk mv
- Ressursgruppe Ernæring og fysisk aktivitet har i 2013 arbeidet med utfordringene inaktivitet, for lite frukt og grønt og for mye sukker i kostholdet og økende forekomst av overvekt blant barn og unge. Strategier for å nå målsettingene i arbeidet med ernæring og fysisk aktivitet har i 2013 vært:

- å tilrettelegge for gode valg, særlig med fokus på å utjevne sosial ulikhet i helse mellom grupper i befolkningen
- kunnskapsbasert arbeid
- helsefremmende barnehager og skoler

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfold fylkeskommune deltatt i tildelingen av tilskuddsmidler til fysisk aktivitet 2013.

Fylkesmannen i Østfold har bidratt til å gjennomføre handlingsplanen ”Forebygging av uønsket svangerskap og abort 2010-2015” og forvaltet og tildelt tilskudd til Studentsamskipnaden i Østfold, Askim kommune, Eidsberg kommune, Moss kommune og Stiftelsen Amatheia Østfold for å styrke innsatsen på:

- opplæring/ undervisning av ungdom i grupper i ungdomsskole og videregående skole
- jente- og guttedager for 9.trinn
- innkjøp av nødprevensjon, implantat og P-piller
- innkjøp av prevensjon til utsatte grupper
- 120 tenåringsjenter invitert fra kommunene Moss, Halden og Sarpsborg til undervisningsprogrammet ”Kun for jenter” ved Inspiria science senteret
- Prosjekt ”Helsestasjon for studenter og unge voksne” i Halden og Fredrikstad

Fylkesmannen i Østfold har i kontakt med helsestasjons - og skolehelsetjenesten informert om handlingsplan for seksuell helse, med særlig vekt på tiltak i aldersgruppen 20- 24.

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstenester

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen har holdt seg orientert om fastlegedekningen i fylket. Allmennlegetjenesten har vært tema på Fylkesmannens møter med kommuneoverlegene i fylket, blant annet har vi drøftet den nye fastlegeforskriften.

Opplæring i ny helse- og omsorgstjenestelov ble gjennomført i 2012.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen har i 2013 vært på besøk ved Halden fengsel og blant annet blitt vist soningsforholdene samt lokalene til helseavdelingen. Under besøket ble det også avholdt et møte der både helsetjenesten ved fengselet, Halden kommune og Kriminalomsorgen var representert. Tema på møtet var blant annet samarbeidet mellom Kriminalomsorgen og helsetjenesten og internkontrollsystemet.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Vi har gitt råd og veiledning til kommunene der det har vært relevant. Veiledningen har også omfattet tolketjenester. Kartlegging av helse- og omsorgstjenestetilbudet til minoritetsgruppene har vi ikke prioritert innenfor våre trange ressursrammer.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Vi følger opp helsestasjons- og skolehelsetjenesten gjennom møter med nettverket og gjennom kommunedialogen. Faglig forsvarlige tjenester og kravet til internkontroll og avvikshåndtering i tjenesten er sentrale tema.

Alle nye faglige retningslinjer, ulike kompetansehevingstiltak og brosjyremateriell gjøres jevnlig kjent for aktuell målgruppe på ulike arenaer og i ledernetverket for helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold.

Vi har i 2013 hatt til behandling to tilsynssaker hvor kommunenes reduksjon av helsesøsterstillinger medfører brudd på lovpålagte oppgaver innenfor skolehelsetjenesten. En sak er avsluttet og en sak er under oppfølging.

Det er i 2013 gjennomført landsomfattende tilsyn med helsestasjonstjenester for barn fra 0 til 6 år, inkludert skolestartundersøkelsen. Vi hadde tilsyn i fire kommuner våren 2013 og fant fra to til tre avvik i de fire kommunene. Kommunene er i gang med å lukke avvikene.

Fylkesmannen følger med på utviklingen i helsestasjons og skolehelsetjenesten i Østfold og er som nasjonale myndigheter bekymret for personellressursene i skolehelsetjenesten.

Faglige retningslinjer og ulike kompetansehevingstiltak for svangerskapsomsorgen gjøres jevnlig kjent for aktuell målgruppe på ulike arenaer og i ledernetverk i Østfold. Fylkesmannen i Østfold har i 2013 ikke fått melding om utilstrekkelig jordmordekning i kommunene i Østfold.

Fylkesmannen i Østfold har i 2013 forvaltet tilskudd til å etablere og videreutvikle kommunale frisklivssentraler. Vi har fulgt utviklingen av frisklivssentralene i henhold til veileder og har bistått i kompetansehevingstiltak ved regionale kurs for frisklivssentralene. Det er etablert fem frisklivssentraler i Østfold og flere av kommunene i Østfold har etablert frisklivssamarbeid med andre kommuner eller er i planleggingsfasen for etablering av frisklivssentraler. Vi har i 2013 bidratt og deltatt i nettverket for frisklivssentraler i Østfold.

84.11 Tannhelse

Vi har etablert faste årlige kontaktmøter med Tannhelsetjenesten i Østfold i tillegg til elektronisk kontakt. Det første møtet ble gjennomført i 2013. FM skal etter avtale delta på virksomhetssamlinger til Tannhelsetjenesten fremover. Vi skal blant annet fokusere på journalføring, meldeplikt/melderutiner, taushetsplikt og bruk av tvang i samlingene.

Med bakgrunn i saker innen hendelsesbasert tilsyn har vi i 2013 bidratt til å klargjøre og gjøre kjent rutiner for samhandlingen mellom kommunale helse- og omsorgstjenester og tannhelsetjenesten.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Alle kommuner i Østfold har etablert koordinerende enhet. Det samme gjelder Sykehuset Østfold. Bruken av individuell plan og oppnevning av koordinator blir fulgt opp i samarbeid med nettverk for koordinerende enheter i Østfold, samt i behandling av rettighetsklager, og ved at det tas med som tema i planlagte tilsyn der det passer. Ny veileder er utsatt, men vi har etablert samarbeid med Barnehage- og utdanningsavdelingen om implementering. For å medvirke til å identifisere god praksis og erfaringsutveksling mellom kommunene og med helseforetaket, har vi deltatt i Nettverk for koordinerende enheter i Østfold. Der har vi hatt direkte kontakt med medarbeidere i enhetene. Dette gir økt mulighet til direkte veiledning, og til å få oversikt over utfordringer i den enkelte kommune. Sammen har vi arrangert fagdager for koordinatorene fra alle kommuner, med 160 deltakere. Målet med fagdagen var å tilføre kompetanse, belyse erfaringer fra kommuner og løfte status for koordinatorene i utøvende tjenester. Tilsvarende planlegges nå for 2014.

Vi har bidratt til å følge opp personer under 50 år med nedsatt funksjonsevne bosatt i alders- og sykehjem.

84.13 Omsorgsplan 2015

- 10 av 18 Østfoldkommuner har kommunedelplaner for helse- og omsorg vedtatt etter satsningen Omsorgsplan 2015.
- Bidratt til fagutvikling og erfaringsutveksling i samarbeid med utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester ved "Frie midler" til fagutviklingsprosjekter i kommunene og nettverkssamlinger for sykehjem og hjemmetjenester.
- Dagaktivitet for personer med demens var tema på møte med ledere i helse- og omsorgstjenesten i november 2012. I 2013 har vi gitt veiledning og informasjon ved forespørsel. 16 av 18 kommuner har deltatt/deltar i Demensomsorgens ABC. Vi yter tilskudd fra Kompetanseløftet og samarbeider med Utviklingssenter for sykehjem om gjennomføringen. Kommunene i Østfold samarbeider om pårørendeskoler slik at innbyggerne i alle kommunene har mulighet til å delta.
- Vi har deltatt i fag- og samarbeidsråd for begge utviklingssentrene i fylket.
- Vi har deltatt i oppstartsmøter om investeringstilskudd i Husbanken, gitt innspill til søknader og deltatt i samarbeidsmøter mellom Husbanken og fylkesmennene i Region Øst.
- Vi har ikke gjennomført særskilte tiltak knyttet til fall- og ulykkesforebygging, ernæring og egenmestring.

84.14 Psykisk helse og rus

Fylkesmannen etablerte i samarbeid med KoRus-Øst fem regionale rusfora i 2008. Disse driftes fortsatt, og er viktige møteplasser med fagfeltet, både i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Hvert forum har 3-4 samlinger per år og utgjør dermed arenaer for kontinuerlig råd, veiledning og formidling – samt gir mulighet for dialog. De siste to årene har ROP, og ROP-retningslinjen vært et gjennomgangstema. Tema har vært retningslinjen, den kommende veilederen, somatiske helseutfordringer blant personer med ROP-lidelser, bruk av kartleggingsverktøy, kognitive funksjoner og svikt og helse- og omsorgslovgivningen.

Rusforum er forankret i både helseforetak og kommunene. Samlingene planlegges i arbeidsutvalg sammensatt av representanter fra kommuner, RIO, sykehus, KoRus-Øst og Fylkesmannen, som alle deltar i forumsmøtene

Kontaktmøte knyttet til psykisk helsearbeid i kommunene er fra høsten 2013 utvidet til å være felles kontaktmøte for psykisk helse og rusarbeid i kommunene. Representanter fra spesialisthelsetjenesten inviteres med til aktuelle tema, og NAPHA deltar evt. bidrar i kontaktmøtene.

Gjennom tett kontakt med kommunene gjennom Opptappingsplanen for rusfeltet er det etablert relasjoner som gjør at kommunen lett tar kontakt for råd og veiledning. Derfor legger vi vekt på å være tilgjengelige på telefon og e-post. Vi deltar fortsatt i arbeid knyttet til lokale prosesser, eksempelvis i referansegrupper og styringsgrupper. Informasjon fra sentrale myndigheter gjøres tilgjengelig på våre nettsider og i e-postdistribusjon til våre nettverk av nøkkelpersoner. Kontakten med psykisk helsefeltet er noe mer begrenset enn kontakten med rusfeltet.

I samarbeid med KoRus-Øst arrangerte vi i 2013 seminar om kartleggingsverktøy på rusfeltet. Tema var både Brukerplan, Ungdata og GAP-undersøkelse.

Fylkesmannen samarbeidet med Sykehuset Østfold og RBUP om Småbarnsdagene i Østfold 2013. Dette er en

årlig to-dagers tverrfaglig konferanse for tjenesteutøvere som arbeider med de minste barna, i barnehager, helsestasjoner og helsetjenester for øvrig. Også Høyskolen i Østfold er medarrangør i 2014.

Fylkesmannen har i 2013 bidratt i Sykehuset Østfolds dialogmøte med brukerorganisasjonene om å redusere unødig tvang i psykisk helsevern.

Vi har i samarbeid med arbeidsgruppe for koordinerende enhet (kommunene og sykehuset) i Østfold arrangert fagdager for koordinatorene, som ledd i å styrke psykisk helsearbeid i kommunene.

RVTS Øst har aktivt tilbudt kurs for kommunenes kriseteam, kriseledelse i kommunene og annet. Fylkesmannen har bidratt med å sende ut invitasjoner til aktuelle målgrupper

Fylkesmannen har i 2013 lagt grunnlaget for Sjumilssteget i Østfold. Dette er en satsning som bygger på FNs barnekonvensjon, og er et godt felles utgangspunkt for tverrfaglig samarbeid om tidlig innsats for barn og unge. Dette arbeidet vil bli intensivert i 2014. Satsingen er forberedt i samarbeid med NAV-Østfold og Ny GIV.

Særskilt rapportering

Plan for koordinerte kvalitets og kompetansetiltak ble oversendt Helsedirektoratet innen 15.3.2013.

Oversikt over tildelte stimuleringsstøtter er sendt Helsedirektoratet.

Særskilt rapportering:

Overordnet vurdering av kommunenes ivaretagelse av helse- og omsorgstjenestetilbudet til personer med rusmiddelproblemer og/eller psykiske problemer bl.a. med utgangspunkt i rapporteringen (IS-24 og IS-8):

Rapportering IS-24 2012

Østfold har hatt reduksjon i antall stillinger fra 2011 til 2012, først og fremst i de største kommunene. Rapportert antall årsverk for voksne er redusert 11.3% og for barn/unge redusert 6.2%, og dette gir tilsynelatende en tilbakegang i tjenestetilbudet. Noe av årsverksreduksjonen har skjedd i 'Robek-kommuner' som har svak økonomi.

Enkelte kommuner har gitt signaler om utfordringer med å telle deler av årsverk når tjenestene blir omorganisert og/eller brukerne får dekket sine behov gjennom 'almennelige' tjenester. For eksempel kan bo-oppfølging gitt av psykisk helseteam være overført til miljøarbeidertjenesten som har ansvar for flere ulike brukergrupper hvor tjenester tildeles etter funksjon og behov, og ikke etter grunnlidelse. Fylkesmannen har ikke undersøkt dette nærmere i 2013. Endelig rapport for IS-24 2012 er foreløpig ikke mottatt hos Fylkesmannen.

Pasient og brukerrettighetsklager

Fylkesmannen har mottatt noen, men relativt få, klager på helse og omsorgstjenestetilbudet til personer med rusmiddelproblemer og/eller psykiske problemer i 2013. Dette kan tyde på at det er uklart for brukerne hvilke tilbud som gjelder for dem, hva de har rett på, at klageadgangen er lite kjent, og/eller at brukerne tradisjonelt i liten grad har gjort krav på tjenester.

ROP-tilsyn i kommunene

Tilsyn med kommunenes tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse i 2013 viser at det finnes tjenester som er tiltenkt brukere med psykisk lidelse og ruslidelse i alle kommuner, men at tjenestene ikke alltid møter brukernes behov. Vi gjengir noen hovedinntrykk fra tilsyn i fire kommuner og egenrapportering fra kommunene i Østfold.

I noen kommuner kan en person med ruslidelse og psykisk lidelse ha et uavklart og udekket behov for helse og omsorgstjenester over tid, uten at vedkommende blir identifisert som pasient/bruker i kommunen eller helsetjeneste for øvrig. Kommunene har dyktige og engasjerte medarbeidere i ulike tjenester, men en stor andel av kommunene har ikke organisert innsats og tjenester med tanke på å identifisere pasienter/brukere som selv ikke oppsøker relevant hjelp. Fylkesmannen har inntrykk av at kommunene som har ACT-team og ORT-team i større grad organiserer tilbudene med tanke på brukergrupper med alvorlig ruslidelse og psykisk lidelse.

Personer med ruslidelse og psykiske lidelse kartlegges med tanke på tjenestebehov ved førstegangs søknad om tjenester fra psykisk helseteam, rusteam og/eller helse og omsorgstjenesten for øvrig. Ved forlengelse av tjenestetilbud viser tilsynet at kartleggingen er mer begrenset. Kartlegging av ruslidelse hos brukere med psykiske lidelser og vice versa skjer i noen grad, men nasjonalt anbefalte kartleggingsverktøy benyttes relativt lite. De nasjonale anbefalingene i ROP-retningslinjene stiller krav til faglig kompetanse, og kommunene møter disse

dels med egne fagfolk og dels gjennom aktivt samarbeid med spesialisthelsetjeneste (SMP og DPS), samtidig som det fortsatt er behov for økt kompetanse. Kartlegging av somatisk helse for personer med ROP-lidelse skjer ofte hos fastlege, og kommunens helse og omsorgstjenester gjør IPLOS-registrering av så godt som alle sine brukere. Brukere som følges opp av tjenester i NAV blir ikke IPLOS-registrert. Kartlegging av brukere med ROP-lidelser som utføres i kommunens helse og omsorgstjeneste inkludert psykisk helse/rustjeneste *kan* inneholde kartlegging av tannhelse, men for en lang rekke brukere er dette ikke tatt opp som tema. For noen brukere vil dette kunne representere et problem. Kommunenes planer og praksis for hvordan personer med ROP-lidelser skal kartlegges oppfyller ikke nasjonale faglige retningslinjer.

Samarbeid og helhetlige oppfølging er godt beskrevet av mange kommuner, og alle har tiltak som bidrar til samordning av tjenester, inkludert individuell plan. Ved gjennomgang av bruker/pasientjournaler er det likevel bare et begrenset antall ROP-brukere som har dokumenter som individuell plan eller referat fra ansvarsgruppe eller samarbeidsmøte av nyere dato. Dette er overraskende for både kommunene og tilsynsmyndigheten. Erfaringene fra tilsyn og egenrapportering følges opp i erfaringskonferanser februar 2014.

Oppsummert

Det er en betydelig innsats for personer med rus og psykisk lidelse i kommunene. Kommunene har en utfordring i å organisere innsats og tjenester slik at brukere med alvorlige lidelser blir tilbudt nødvendig helse og omsorgstjenester, og at tilbud blir tilpasset brukerne. Arbeidet med å sikre at nødvendig tjenestetilbud når de aktuelle brukerne må følges opp av kommunene og av tilsynsmyndigheten.

Reduksjon av antall årsverk innebærer at pasienter/brukere må tildeles tjenester i allmenne helse og omsorgstjenester, på linje med andre innbyggere med tilsvarende behov.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjeneste

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Rapportering til Steriliseringsrådet ved Helsedirektoratet er sendt på påbudt skjema av saker behandlet i Steriliseringsnemnda

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2013.

Antall saker

Embeter	Antall
FMOS	
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende midler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
---------	--------------	------------------------------------

FMOS		
Sum	0	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Vi hadde ingen saker i 2013.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS		
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Ingen rapporteringskrav.

32 saker behandlet i 2013.

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Ingen rapporteringskrav.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Vi hadde ingen saker i 2013.

Ressursrapportering

Honorarer til eksterne finansiert over fagkapitler: Av de kr 3.235.492 over fagdepartementenes kapitler utgjør kr 3.130.459 honorarer til eksterne (gjelder primært kontrollkommisjon).

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 6 313 497,00	kr 182 689,00
83 Folkehelsearbeid	kr 425 248,00	kr 17 956,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 71 063,00
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 0,00	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 1 350 775,00	kr 305 751,00
85 Spesialhelsetjenesten	kr 26 576,00	kr 2 375 541,00
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 3 294 847,00	kr 92 659,00
Andre oppgaver under HOD	kr 457 922,00	kr 189 834,00
Sum:	kr 11 868 865,00	kr 3 235 493,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Fylkesmannen har ikke behandlet noen avkjørselssaker for riksveier i 2013.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det er behandlet 1571 saker om apostille i 2013.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Fylkesmannen har ikke mottatt eller behandlet saker om honorære konsuler i 2013.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er registrert 2 nye trossamfunn i Østfold i 2013, og et trossamfunn er slettet. Samlet er det 51 registrerte og 4 uregistrerte trossamfunn. Dete er utbetalt kr 5.449.212 i statstilskudd for 2013. Fylkesmannen i Østfold har ikke foretatt noen særskilte kontrolltiltak/tilsyn overfor trossamfunnene.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er gitt 32 tillatelser til spredning av aske, søknad fra pårørende etter en persons død. Det er innvilget 39 søknader for personer som søker om askespredning før sin død. Saksbehandlingstiden har vært 1 måned.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Det er innvilget to søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred. Søknadene er behandlet innen 1 måned. Det er avslått en søknad om å få fastsatt forskrift om at et

området skal regnes som typisk turiststed.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Fylkesmannen har egen visjon og kjerneverdier. Visjon, verdier og rolleforståelse fremgår av embetets styringsdokumenter. Dette har vært tema på Fylkesmannens årlige fag- og velferdsdager for alle ansatte, hvor også Fylkesmannen som attraktiv arbeidsplass var tema. Dette følges opp på fag- og velferdsdagene i 2013.

Medarbeiderundersøkelsen 2012 er fulgt opp med dokumenterte handlingsplaner for alle avdelinger, som et bidrag til å utvikle en attraktiv arbeidsplass. Ny medarbeiderundersøkelse gjennomføres høsten 2014.

Strategisk plakat for 2014-2018 ble vedtatt 23.11.13 etter drøfting med de tillitsvalgte. Fylkesmannens ledergruppe har på sin årlige ledersamling drøftet strategiske mål, utfordringer og prioriteringer. Samlingen ble gjennomført som en studietur til Fylkesmannen i Hordaland, hvor ledergruppene var samlet med gjensidig informasjons- og kunnskapsdeling på utvalgte tema.

Gjennom en flerårig handlingsplan "Data og tele 2013+" gjennomføres utvikling av IKTsystemer, sikkerhetspolicy og verktøyløsninger for medarbeiderne. Tiltakene drøftes både i fylkesmannens ledergruppe og vårt interne sikkerhetsutvalg. Arbeidet med å revidere lokal beredskapsplan ble startet opp høsten 2013.

Som et tiltak for å rekruttere og beholde dyktige medarbeidere, har Fylkesmannen besluttet å redusere antall årsverk for å bli mer konkurransedyktig på lønn. Tiltaket er drøftet med de tillitsvalgte. Gjennom et introduksjonsprogram for nytillsatte og medarbeidersamtaler, planlegges individuell kompetanseutvikling. På embetsnivå vurderes kompetansebehov med tiltak i en felles opplæringsplan.

Videre er informasjon- og kunnskapsdeling mellom avdelinger og staber ett av tre prioriterte innsatsområder i overordnet virksomhetsplan. Fylkesmannen er tildelt kr 350 000 i kompetansemidler fra Difi til tiltaket "Effektiv kommunikasjon, læringskultur og samarbeid på tvers". I 2013-2014 vektlegges spesielt et tverrfaglig samarbeid mellom Barnehage- og utdanningsavdelingen og Helse- og sosialavdelingen, knyttet til oppvekstområdet og barnevernsområdet. Se forøvrig omtale i kapittel 2.3.

Prosjekt Statens Hus 2013

Fylkesmannen inngikk medio september 2012 ny husleieavtale med Entra Eiendom AS gjeldende fra 15.08.2013 for 15 år. Statsbygg har vært rådgiver i prosessen. FAD godkjente avtalen før signering. Som en del av ny husleieavtale er det i 2012-2013 gjennomført et ombyggings- og moderniseringprosjekt for Fylkesmannens lokaler. Fylkesmannen hadde behov for inntil 10 nye kontorer grunnet vergemålsreformen. Prosjektet har videre gitt oss en modernisering av fellesfunksjoner og forbedret møteromsstruktur samt økt arealeffektivitet. Ny teknologi tas i bruk. Alle avdelinger og staber har fått ny lokalisering i Statens Hus.

Kantina er modernisert gjennom et spleiselag med Skatt øst. Vi har forventninger til positive effekter av prosjektet for ansatte, brukere og besøkende. Prosjektet har vært ressurskrevende å gjennomføre. Prosjektet er finansiert gjennom økt husleie. En evaluering med ledere, tillitsvalgte og verneombud viser at prosjektet er gjennomført på en meget god måte prosjektfaglig og prosessuelt, med god involvering av ansatte. Målet om at *Fylkesmannens kontorlokaler skal fremme ansattes og besøkendes trivsel, bidra til effektive arbeidsprosesser og fremme kollegial samhandling og kommunikasjon* er i stor grad oppnådd.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Antall ansatte og årsverk totalt i embetet pr 31.12.13

Pr. 31.12.13 hadde Fylkesmannen i Østfold 134 ansatte, hvorav 63 % kvinner og 37 % menn. Antall årsverk utgjorde 124,6.

Rekruttering og turnover

I 2013 fikk Fylkesmannen i Østfold 15 nye medarbeidere. Av disse ble 5 personer overført fra 3 kommuner i

Østfold som følge av vergemålsreformen. Totalt ble det tilsatt 9 personer i faste stillinger (8 kvinner og 1 mann) og 6 personer i midlertidige stillinger (alle kvinner). I tillegg ble det inngått avtale med 2 tilkallingsvikarer (kvinner). Det har ikke blitt kunngjort noen lederstillinger i 2013.

Embetet har videre hatt tilsammen 10 personer i arbeidspraksis (7 kvinner og 3 menn). Av kapasitetsmessige årsaker har vi ikke hatt lærlinger i 2013.

Det ble gjennomført lønnsforhandlinger i henhold til HTA pkt 2.3.4 for 5 ansatte, knyttet til endrede oppgaver og fare for å miste særlig kvalifisert arbeidskraft.

I 2013 hadde Fylkesmannen i Østfold en turnover på 4 %. 10 medarbeidere avsluttet sitt arbeidsforhold, hvorav 4 fratredelser skyldes naturlig avgang.

Personer med innvandrerbakgrunn

Pr.31.12.13 var det ansatt 5 personer med innvandrerbakgrunn hos Fylkesmannen i Østfold, alle i faste stillinger. I tillegg har 4 av praksiskandidatene våre hatt innvandrerbakgrunn.

Embetet er opptatt av den personalpolitiske målsetting i staten om å sikre at den statlige arbeidsstyrken skal gjenspeile sammensetningen av den yrkesaktive del av befolkningen i Norge. Så langt det er kjent i rekrutteringsprosessene, blir minst en person med innvandrerbakgrunn innkalt til intervju ved kunngjorte stillinger, forutsatt at vedkommende er kvalifisert for stillingene.

Sykefravær og IA-arbeid generelt

I 2013 hadde embetet et sykefravær på 3,8 %, hvorav 2,3 % utgjorde legemeldt fravær og 1,5 % utgjorde egenmeldt fravær. I henhold til lokal IA-avtale hadde Fylkesmannen i Østfold som målsetting at sykefraværet skulle være redusert til 3,5 % pr. 31.12.13. Dette målet ble ikke nådd, men embetet er likevel fornøyd med at sykefraværet ble redusert med 0,6 prosentpoeng sammenlignet med 2012.

Embetet arbeider målrettet for å holde sykefraværet så lavt som mulig ved forebygging og oppfølging av sykefravær. Temaet har vært oppe i en 1/2 dags samling for ledere, tillitsvalgte og verneombud. I tillegg ble det med virkning fra 01.07.13 innført nye retningslinjer for oppfølging av sykefravær for å sikre så lik praksis som mulig i alle enheter.

Hvert år utarbeides det en IA/HMS handlingsplan som behandles i ledergruppen og arbeidsmiljøutvalget. Det fastsettes ulike tiltak knyttet til delmålene i lokal IA-avtale. Noen av tiltakene som ble gjennomført var:

- Alle ansatte har mulighet for å trene en time pr uke i arbeidstiden
- Det arrangeres organisert Mensendieck-trening en dag pr uke
- Alle ansatte har tilgang til treningsrom i kjelleren på Statens Hus. Bedriftshelsetjenesten har bidratt med opplæring i bruke av treningsapparatene.
- Det har vært avholdt to 1/2-dags seminar for ledere, verneombud og tillitsvalgte. Temaene var grunnleggende HMS og forebygging og oppfølging av sykefravær.
- Det ble gjennomført vernerunder i alle avdelinger, med en handlingsplan for hver avdeling. I forkant av dette ble det gjennomført avdelingsvise møter hvor de ulike rollene i IA-arbeidet ble gjennomgått (ledere, medarbeidere, tillitsvalgte, bedriftshelsetjenesten og IA-rådgiver).
- Det har blitt satt ekstra fokus på AKAN-arbeidet i 2013, og det har blitt utarbeidet en egen handlingsplan.
- Det ble gjennomført medarbeidersamtaler for alle ansatte.

Inkludering av personer med redusert funksjonsevne

Fylkesmannen i Østfold er opptatt av å legge til rette for å beholde medarbeidere som varig eller midlertidig har fått sin arbeidsevne redusert. Den enkeltes arbeidssituasjon tilrettelegges så langt det er mulig. Gjennom utlysningsteksten oppfordres eksterne søkere med nedsatt funksjonsevne til å søke ledige stillinger i embetet, dersom de for øvrig er kvalifisert. Erfaringer tilsier imidlertid at søkerne i svært liten grad opplyser om dette i søknadsprosessen.

Embetet har som målsetting å ha minst 4 personer i arbeidspraksis hvert år. I 2013 hadde vi 10 personer i arbeidspraksis, hvor 4 av disse hadde innvandrerbakgrunn. Som et av overordnede resultatkrav, skal Fylkesmannen i Østfold ta inn minimum en person med nedsatt funksjonsevne under 30 år på en praksisplass pr 100 ansatte. Vi har oppfylt resultatkravet, men i praksis er det litt vanskelig å forholde seg til aldersgrense. Vi får henvendelser fra mange aktører som ønsker å ha personer i arbeidspraksis hos oss og vi har i disse dialogene ikke spesielt fokus på alder, men på individuelle behov og muligheter hos oss.

Livsfasepolitikk, herunder seniorpolitikk

Fylkesmannen i Østfold har en livsfasepolitikk som skal ivareta ansattes individuelle behov. Det er også en målsetting å øke gjennomsnittlig avgangsalder. Til bruk i dette arbeidet kan følgende virkemidler benyttes:

- Mulighet for forskjøvet arbeidstid kveld/helger
- Muligheter for å trene i arbeidstiden en time pr uke
- Bruk av velferdspermisjoner
- Seniorkurs - arrangert våren 2013
- Tilbud om medarbeidersamtaler med et livsfaseperspektiv og milepælssamtaler for ansatte over 60 år

Embetet har ikke fremforhandlet noen lokal særavtale i henhold til HTA pkt 5.9.1 b, om uttak av ekstra seniordager.

Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Østfold har kompetanse som en av våre kjerneverdier. Det planlegges, iverksettes og evalueres kompetanseutviklingstiltak på individ- og gruppenivå i tråd med virksomhetsplanen og i tråd med den enkeltes kompetanseplan som utarbeides i forbindelse med medarbeidersamtalene. Det skal utarbeides planer for avdelingsvise kompetansehevingstiltak i samarbeid med de tillitsvalgte.

i 2013 ble det blant annet gjennomført følgende kompetansetiltak:

- Introduksjonssamling for 13 nye medarbeidere
- Opplæring av språkambassadører i hver enhet
- Ledersamlinger
- Internt kurs i offentlighetsloven og arkivloven
- 2 dagers fag- og velferdssamling for alle ansatte
- Opplæring for ledere og tillitsvalgte i "Ansettelse fra A til Å"

Nettverk Østlandet 2012 - 2014, samarbeidskompetanse og medbestemmelse, jf. HTA pkt 5.6.1

Fylkesmannen i Østfold representert ved administrasjonsdirektør, har lederrollen i nettverksgruppen hvor representant for Fylkesmannen i Telemark deltar i tillegg til hovedsammenslutningene. Gjennom det regionale nettverks- og partssamarbeidet for Telemark, Vestfold, Buskerud og Østfold, gjennomføres opplærings- og utviklingstiltak for statlige virksomheter i temaene samarbeidskompetanse og medbestemmelse. Oppdraget er forankret i HTA pkt 5.6.1 og Hovedavtalen. Målgruppen er statlige toppledere, enhetsledere, ledere med personalansvar, tillitsvalgte, verneombud og HR-personell. I 2013 ble det gjennomført samling 4. og 5. september i Tønsberg med 220 deltakere. Evaluering fra deltakerne viser at tiltaket var meget vellykket.

Personer med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2012	% 2012	2013	% 2013
FMOS	5	4	5	4
Sum	5	4	5	4

98.2 Risikostyring

Fylkesmannen har utarbeidet en overordnet policy og retningslinjer for risikostyring. Denne ble overlevert Riksrevisjonen i møte 11.12.12. Retningslinjene er basert på FADs og DFØs anbefalinger og ligger til grunn for risikostyring av virksomheten. Retningslinjene ble revidert i mars 2013. Risikostyring vil bli dokumentert og benyttet i tråd med embetsoppdragets krav, herunder jf. brev av 12.12.12 fra FAD.

Risikovurderingen omfatter alle sider ved Fylkesmannens embetsoppdrag, drift og utvikling, herunder personalrelaterte områder og fysiske objekter. Utover dette risikovurderes alle resultatkrav ved hver tertialrapportering på virksomhetsplanen i dataverktøyet Exie. Ved avvik angis forklaring og tiltak. Rapporteringen dokumenteres i referat fra ledermøte, samt at årsrapporter pr 31.12. lagres i ePhorte. For tredje tertial ved utgangen av 2013 var bildet at de aller fleste resultatkravene er løst tilfredsstillende. Vi viser til kap 1.1 Tilstanden i embetet

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen i Østfold har holdt ledere, tillitsvalgte og ansatte løpende orientert om forhold av betydning for

embetets drift og oppgaveutførelse/organisering. Informasjon er gitt gjennom allmøter for alle ansatte, informasjon på intranettet og i e-post, avdelingsmøter, i samarbeidsutvalget og i arbeidsmiljøutvalget.

Medbestemmelse i henhold til hovedavtalen for staten og lokal tilpasningsavtale er ivarettatt gjennom jevnlig møter i samarbeidsutvalget (SU). Arbeidstakerorganisasjonene er representert gjennom hovedsammenslutningsmodellen. I 2013 ble det avholdt 10 møter i SU. Avdelingsvise møter med tillistvalgte har blitt avholdt ved behov.

Medbestemmelse skjer videre i møter i arbeidsmiljøutvalget (AMU). I utvalget har det deltatt 5 representanter fra arbeidsgiversiden og 6 representanter fra arbeidstakersiden, hvorav 3 representanter fra hver side har hatt stemmerett. I tillegg har vår kontaktperson fra bedriftshelsetjenesten deltatt i møtene. Vår IA-rådgiver fra NAV arbeidslivssenter har deltatt ved behov. AMU har avholdt 4 møter i 2013.

Referater fra møtene i SU og i AMU blir lagt ut på intranettet, slik at de er tilgjengelig for alle.

Arbeidstakerne er videre representert i tilsettingsrådet med 2 av 5 representanter.

98.4 Likestilling og likeverd

Siden 1994 har vi årlig utredet kjønnsfordelingen på stillingsgrupper og lønnsnivå, og vi har integrert tiltak i personalpolitikken og lønnspolitikken som oppdateres jevnlig.

Det ble ikke gjennomført lokale lønnsforhandlinger etter HTA 2.3.3 i 2013. Fylkesmannen i Østfold har en overvekt av kvinner i stillinger for lavere utdanningsgrupper og gjennomsnittet av lønnsnivået for kvinner samlet ligger derfor lavere enn for menn. Det vises til tabellarisk oversikt.

Embetet har en fleksibel arbeidstidsordning og permisjonsmuligheter for småbarnsforeldre og muligheter for redusert arbeidstid. Det er også muligheter for å jobbe hjemmefra etter avtale. Normalt forekommer ikke bruk av overtid.

I embetets samarbeidsutvalg med representanter fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden var det 6 kvinner og 4 menn i 2013. Det var tilsvarende fordeling i 2012. Arbeidsmiljøutvalget har bestått av 7 kvinner og 4 menn, dvs. 63 % kvinnerepresentasjon. I 2012 var kvinnerepresentasjonen på 70 %.

Det blir årlig gjennomført omfattende individuelle tilretteleggingstiltak av ulik karakter. I 2013 har det blitt et større antall arbeidsplassvurderinger enn normalt, fordi embetets lokaler har vært igjennom en stor oppbyggings- og moderniseringsprosess.

Fylkesmannen legger til grunn etiske retningslinjer for statstjenestemenn og vi har regler for varsling om arbeidsmiljøet ved embetet. Etikk er tema på Fylkesmannens årlige fag- og velferdsdager.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2013	55,6	44,4	9	100	112,4
	2012	55,6	44,4	9	100	112,1
Seksjonssjef/ass. direktør	2013	50,0	50,0	4	100	90,7
	2012	50,0	50,0	4	100	90,7
Saksbehandler I	2013	50,0	50,0	64	100	98,3
	2012	55,6	44,4	63	100	96,8
Saksbehandler II	2013	36,4	63,6	22	100	99,3
	2012	40,0	60,0	20	100	101,5
Kontorstillinger	2013	10,0	90,0	30	100	93,3
	2012	10,7	89,3	28	100	93,9
Fagarbeiderstillinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Totalt i embetet	2013	38,8	61,2	129	100	89,8
	2012	42,7	57,3	124	100	89,8

Deltid

	2013	Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	22,2	77,8	0,0	100,0	100,0	0,0	25,0	75,0
		24,2	75,8	15,4	84,6	33,3	66,7	42,9	57,1

Ansatte

2013	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMOS	60,0	40,0	10	35,5	64,5	124	100	88,6

98.5 Føringer på IKT-området

Bruk av Microsoftlisenser ble rapportert i forbindelse med lisensrevisjonen aug/sept 2013. Rapport på informasjonssikkerhet ble levert på eget skjema innen fristen 20. september 2013. De fleste lisenser er lagret i lisensportalen hos Atea. Fylkesmannen i Østfold følger IKT-strategien for embetene. På grunn av mangel på ressurser, har vi dog valgt å utsette innføring av IP-telefoni til 2015. Vi migrerte til felles AD oktober 2012.

Fylkesmannen deltar i både Geodatautvalget og temadatautvalget i fylket. Geodataorganiseringen er beskrevet i fylkets geodataplan.

Embetets GIS-koordinator er plassert i samordnings- og beredskapsstaben. GIS-koordinatoren deltar også fylkesmennenes fagutvalg for kart/GIS. I tillegg er GIS-koordinator også fylkesmennenes representant i Samordningsgruppa for Norge digitalt, arbeidsgruppa for Omløpsfoto og sitter i styringsgruppa for Geoportalprosjektet.

I løpet av 2013 har prosjektet OslofjordGIS mellom fylkesmennene i Østfold, Vestfold og i Oslo og Akershus blitt videreutviklet. Prosjektet OslofjordGIS har eksistert i knappe to år. Grunnstrukturen for en moderne GIS-løsning til intern saksbehandling har blitt etablert. GIS-løsningen er effektiviserende på mange saksbehandleroppgaver hos våre tre embeter, og har et stort potensiale for videreutvikling. Sak-I-Kart tjenesten (kobling til ePhorte) er av stor nytte i saksbehandlingen. En langsiktig avtale om samarbeid er utarbeidet og til undertegning i de tre embetene

I forbindelse med to store beredskapsøvelser i 2013 «Øvelse Rygge» og «Øvelse Østlandet» ble både OslofjordGIS og ArcGIS aktivt brukt i krisestaben.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen har bidratt med informasjon, veiledning og nødvendige kontroller før utbetaling av statlig partistøtte innen gjeldende frister.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 278 851,00	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 26 486 092,00	kr 0,00
Sum:	kr 26 764 943,00	kr 0,00